

Minister Zdrowia

NKK1.0912.10.2024.9
Warszawa, 18 lutego 2025

Pan
dr n. med. Bernard Waśko
Dyrektor
Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego
PZH – Państwowego Instytutu Badawczego

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE¹

Jednostka kontrolowana: Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy, ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa, dalej jako: „Instytut”, „NIZP PZH-PIB” lub „Jednostka”.

Jednostka kontrolująca/departament: Ministerstwo Zdrowia, Departament Nadzoru i Kontroli, ul. Miodowa 15, 00-952 Warszawa.

Kontrolę przeprowadziły:

- Monika Stefanowska-Ludkowska – główny specjalista w Departamencie Nadzoru i Kontroli Ministerstwa Zdrowia, działająca na podstawie upoważnienia nr 239/2024 ważnego od dnia 24 września do dnia 5 listopada 2024 r. oraz upoważnienia nr 313/2024 ważnego od dnia 6 do dnia 20 listopada 2024 r. – kierownik zespołu kontrolnego;
- Marta Skrzecz – główny specjalista w Departamencie Nadzoru i Kontroli Ministerstwa Zdrowia, działająca na podstawie upoważnienia nr 240/2024 ważnego od dnia 24 września do dnia 5 listopada 2024 r. oraz upoważnienia nr 314/2024 ważnego od dnia 6 do dnia 20 listopada 2024 r.;
- Wioletta Kot – naczelnik w Wydziale Kontroli 1 w Departamencie Nadzoru i Kontroli Ministerstwa Zdrowia, działająca na podstawie upoważnienia nr 262/2024 ważnego od dnia 24 września do dnia 5 listopada 2024 r. oraz upoważnienia nr 315/2024 ważnego od dnia 6 do dnia 20 listopada 2024 r.

Temat kontroli:

- realizacja zaleceń pokontrolnych wydanych w toku poprzedniej kontroli Ministra Zdrowia,
- elementy gospodarki finansowej,

¹ Dalej również jako: „Dokument”.

- prawidłowość realizacji umowy i wydatkowania środków publicznych przekazanych w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 na realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego na podstawie umowy nr 6/3/85195/NPZ/2021/1094/822 z dnia 20 września 2021 r.,
- wywiązywanie się z obowiązków wynikających z nadania Instytutowi statusu państwowego instytutu badawczego polegających na gromadzeniu, przetwarzaniu i udostępnianiu danych gromadzonych w ramach działań krajowego nadzoru nad bezpieczeństwem żywności, w tym ocenę pobranych z żywności zanieczyszczeń żywności i substancji oraz współpracę w tym zakresie z Europejskim Urzędem ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), zapewnieniu oceny ryzyka na potrzeby Europejskiego Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF) i sprawozdań z uczestnictwa ekspertów Instytutu w posiedzeniach organizowanych w ramach prac instytucji Unii Europejskiej oraz
- funkcjonowanie Pracowni Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii.

Okres objęty kontrolą:

- w zakresie realizacji zaleceń pokontrolnych i elementów gospodarki finansowej: II półrocze 2022 r. – I półrocze 2024 r.;
- w zakresie realizacji umowy i wydatkowania środków publicznych przekazanych w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 na realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego na podstawie umowy nr 6/3/85195/NPZ/2021/1094/822 z dnia 20 września 2021 r.: 20 września 2021 r. – I półrocze 2024 r.;
- w zakresie wywiązywania się z obowiązków wynikających z nadania Instytutowi statusu państwowego instytutu badawczego polegających na gromadzeniu, przetwarzaniu i udostępnianiu danych gromadzonych w ramach działań krajowego nadzoru nad bezpieczeństwem żywności, w tym ocenę pobranych z żywności zanieczyszczeń żywności i substancji oraz współpracę w tym zakresie z Europejskim Urzędem ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), zapewnieniu oceny ryzyka na potrzeby Europejskiego Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF) i sprawozdań z uczestnictwa ekspertów Instytutu w posiedzeniach organizowanych w ramach prac instytucji Unii Europejskiej: II półrocze 2022 r. – dzień zakończenia czynności kontrolnych, z uwzględnieniem okresów wcześniejszych, jeżeli miało to wpływ na zakres kontroli;
- w zakresie funkcjonowania Pracowni Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii: II półrocze 2023 r. – dzień zakończenia czynności kontrolnych, z uwzględnieniem okresów wcześniejszych, jeżeli miało to wpływ na zakres kontroli.

Czynności kontrolne przeprowadzono w okresie od dnia 24 września do dnia 20 listopada 2024 r. w trybie zwykłym, na podstawie art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej², dalej jako: „*ustawa o kontroli*”, oraz art. 35 ust. 1 i 2 oraz art. 36 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych³, dalej jako: „*ustawa o instytutach*”.

Celem kontroli było dokonanie oceny realizacji zaleceń pokontrolnych wydanych w toku poprzedniej kontroli Ministra Zdrowia, elementów gospodarki finansowej oraz prawidłowości realizacji umowy i wydatkowania środków publicznych przekazanych

² Dz. U. z 2020 r. poz. 224.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 498.

w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 na realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego na podstawie umowy nr 6/3/85195/NPZ/2021/1094/822 z dnia 20 września 2021 r., dalej jako: „Umowa”, wywiązywania się z obowiązków wynikających z nadania Instytutowi statusu państwowego instytutu badawczego polegających na gromadzeniu, przetwarzaniu i udostępnianiu danych gromadzonych w ramach działań krajowego nadzoru nad bezpieczeństwem żywności, w tym ocenę pobranych z żywności zanieczyszczeń żywności i substancji oraz współpracę w tym zakresie z Europejskim Urzędem ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), dalej jako: „EFSA”, zapewnieniu oceny ryzyka na potrzeby Europejskiego Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF), dalej jako: „RASFF”, i sprawozdań z uczestnictwa ekspertów Instytutu w posiedzeniach organizowanych w ramach prac instytucji Unii Europejskiej, a także funkcjonowania Pracowni Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii.

Dyrektorem Instytutu od dnia 26 września 2017 r. do dnia 30 listopada 2022 r. był Pan dr n. med. Grzegorz Juszczak⁴, natomiast od dnia 1 marca 2023 r. jest nim Pan dr n. med. Bernard Waśko⁵.

Od dnia 31 sierpnia 2022 r. do dnia 28 lutego 2023 r. p.o. Dyrektora Instytutu był Pan dr hab. n. med. Rafał Gierczyński.

Dyrektor zarządza Instytutem przy pomocy zastępców, których powołuje i odwołuje minister nadzorujący oraz przy pomocy głównego księgowego.

Funkcję:

- Zastępcy Dyrektora ds. Naukowych od dnia 12 października 2017 r. pełni Pani dr hab. n. med. Jolanta Solecka⁶, prof. NIZP PZH – PIB,
- Zastępcy Dyrektora ds. Analiz i Strategii w Zdrowiu Publicznym od dnia 4 października 2017 r. do dnia 30 września 2024 r. pełnił Pan dr n. przyr. Bogdan Wojtyniak⁷, prof. NIZP PZH – PIB, a od dnia 1 grudnia 2024 r. pełni ją Pan Andrzej Parafianowicz,
- Zastępcy Dyrektora ds. Bezpieczeństwa Epidemiologicznego i Środowiskowego od dnia 4 października 2017 r. pełni Pan dr hab. n. med. Rafał Gierczyński⁸, prof. NIZP PZH – PIB,
- Zastępcy Dyrektora ds. Żywnienia i Bezpieczeństwa Żywności pełnił od dnia 21 lutego 2022 r. do dnia 30 listopada 2023 r. Pan dr n. med. Jacek Postupolski⁹, natomiast od dnia 1 grudnia 2023 r. do dnia 31 sierpnia 2024 r. – Pani Blanka Wiśniewska¹⁰, od 1 października 2024 r. pełni ją Pani Małgorzata Dziedzic.

Głównym księgowym Instytutu od dnia 7 lutego 2022 r. jest Pani Renata Jastrzębska¹¹.

⁴ Powołanie z dnia 25 września 2017 r. o znaku NSO.078.266.2017.

⁵ Powołanie z dnia 10 lutego 2023 r. o znaku NKM.564.9.2023.2.MZ.

⁶ Powołanie z dnia 12 października 2017 r.

⁷ Powołanie z dnia 4 października 2017 r., wówczas na stanowisko Zastępcy Dyrektora ds. Zdrowia Publicznego.

⁸ Powołanie z dnia 4 października 2017 r., wówczas na stanowisko Zastępcy Dyrektora ds. Epidemiologii i Mikrobiologii.

⁹ Powołanie z dnia 16 lutego 2022 r. o znaku NKM.560.61.2022.1.MZ.

¹⁰ Powołanie z dnia 29 listopada 2023 r. o znaku NKN.564.2.2023.3.MZ.

¹¹ Umowa o pracę z dnia 28 października 2021 r. na okres próbny; umowa o pracę z dnia 5 maja 2022 r. na czas określony; umowa o pracę z dnia 18 kwietnia 2023 r. na czas nieokreślony.

I. Ocena ogólna kontrolowanej działalności.

Ocena działań podejmowanych przez Instytut w zakresie kontrolowanego obszaru została przedstawiona w sposób opisowy i składają się na nią poniższe oceny częściowe.

W toku poprzedniej kontroli Ministra Zdrowia zakończonej wydaniem wystąpienia pokontrolnego z dnia 24 sierpnia 2022 r. o znaku NKK1.0912.17.2020.5.WK, dalej jako: „*wystąpienie pokontrolne*”, sformułowano 8 zaleceń pokontrolnych. Instytut w badanym okresie podjął działania w celu ich wdrożenia, a stan ich wykonania opisano poniżej.

W wyniku kontroli stwierdzono, że w całości zrealizowano następujące zalecenia:

- 1) podjęcie działań mających na celu zwiększenie zatrudnienia w grupie pracowników naukowych,
- 2) zaprzestanie zawierania umów cywilnoprawnych z pracownikami, których zakres czynności jest zbieżny z przedmiotem zawieranych z nimi umów oraz ograniczenie w przyszłości do minimum zawierania umów z własnymi pracownikami,
- 3) publikowanie ogłoszeń o konkursach na stanowiska naukowe na stronie podmiotowej ministra właściwego ds. nauki w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej Komisji Europejskiej w europejskim portalu dla mobilnych naukowców przeznaczonym do publikacji ofert pracy naukowców oraz na stronie internetowej Instytutu,
- 4) zwiększenie aktywności w obszarze publikacji naukowych,
- 5) uwzględnianie w Planach zadaniowych planowanych kosztów poszczególnych zadań badawczych z uwzględnieniem możliwości finansowych Instytutu,
- 6) przestrzeganie przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych¹², w szczególności w zakresie stwierdzonych uchybień i nieprawidłowości,
- 7) rozważenie sformalizowania i wprowadzenia:
 - a) planów zatrudnienia obejmujących wszystkie grupy zawodowe,
 - b) procedury dotyczącej zasad rekrutacji na stanowiska innych pracowników Instytutu niż stanowiska naukowe,
 - c) procedury dokonywania systematycznej, okresowej oceny pozostałych pracowników Instytutu,
 - d) procedury dotyczącej adaptacji zawodowej dla nowozatrudnionych pracowników Instytutu.

co należy ocenić **pozytywnie**.

Za niezrealizowane uznano zlecenie w zakresie:

1. wykonania dotychczas niezrealizowanych zaleceń pokontrolnych z poprzednich kontroli Ministra Zdrowia w zakresie podjęcia działań zmierzających do wyegzekwowania zwrotu nienależnie wypłaconych środków na rzecz Dyrektora, Zastępców Dyrektora i Głównego Księgowego Instytutu, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa,

co należy ocenić **negatywnie**.

W zakresie przestrzegania, w okresie objętym kontrolą, przepisów ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi¹³

¹² Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, z późn. zm., dalej jako: „*ustawa Pzp*”.

¹³ Dz. U. z 2019 r. poz. 2136, dalej jako: „*ustawa kominowa*”.

ustalono, że przyznanie Głównej Księgowej wynagrodzenia uzupełniającego stanowiło naruszenie przepisów ww. ustawy.

Jednocześnie, ustalenia kontroli wskazują, że w 2023 r. nastąpiło pogorszenie wyniku finansowego Instytutu. W 2023 r. wartość przychodów ogółem osiągniętych przez Instytut była niższa niż wysokość ponoszonych przez Instytut kosztów ogółem. W związku z powyższym w 2023 r. Instytut odnotował stratę netto w wysokości 565.956,75 zł, która została pokryta z funduszu rezerwowego. Również przekazane przez Instytut dane za I półrocze 2024 r. wskazują, że koszty Instytutu, rosły szybciej niż osiągnięte w ww. okresie przychody. Przekazane przez Instytut dane wskazują, że wartość osiągniętych w tym okresie przychodów ogółem była niższa niż wysokość ponoszonych przez Instytut kosztów ogółem. Sytuacja finansowa wskazuje na konieczność realizacji przez Dyrektora Instytutu działań mających pozwolić na odzyskanie przez jednostkę rentowności.

Zauważenia wymaga, że w związku z powyższym pod koniec 2023 r. Dyrektor Instytutu podjął szereg działań mających na celu zwiększenie przychodów z dotacji, subwencji oraz projektów finansowanych ze źródeł zewnętrznych, a także z działalności komercyjnej. Ponadto ograniczył koszty osobowe oraz pozostałe koszty działalności operacyjnej. Mimo podjętych przez Dyrektora działań ukierunkowanych na wzrost przychodów oraz racjonalizację ponoszonych kosztów, Instytut wygenerował w 2023 stratę netto.

Prawidłowość realizacji Umowy i wydatkowania środków publicznych przekazanych w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 na realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego na podstawie Umowy oceniono **pozytywnie**. Instytut wykonał czynności będące przedmiotem Umowy prawidłowo, ponosząc wydatki celowo, racjonalnie i oszczędnie oraz w sposób, który zapewnił terminową realizację zadań.

Zadanie polegające na wywiązywaniu się z obowiązków wynikających z nadania Instytutowi statusu państwowego instytutu badawczego polegających na gromadzeniu, przetwarzaniu i udostępnianiu danych gromadzonych w ramach działań krajowego nadzoru nad bezpieczeństwem żywności, w tym ocenę pobranych z żywności zanieczyszczeń żywności i substancji oraz współpracę w tym zakresie z EFSA, zapewnieniu oceny ryzyka na potrzeby RASFF i sprawozdań z uczestnictwa ekspertów Instytutu w posiedzeniach organizowanych w ramach prac instytucji Unii Europejskiej oceniono **negatywnie**. Podkreślenia wymaga fakt wdrożenia działań naprawczych mających na celu zlikwidowanie pojawiających się w powyższym zakresie problemów, polegających w szczególności na ujednoliceniu procesu polegającego na przygotowywaniu ocen ryzyka na potrzeby systemu RASFF, wzmocnieniu jego nadzoru oraz dotrzymywaniu terminowości, jak również na uzupełnieniu zaległości w zakresie sporządzania sprawozdań z uczestnictwa ekspertów NIZP PZH-PIB w posiedzeniach grup roboczych organizowanych w ramach prac instytucji Unii Europejskiej. Natomiast w związku z niezrealizowaniem zadania polegającego na przekazaniu do EFSA danych z zakresu żywności, Dyrektor Instytutu wyciągnął konsekwencje w stosunku do osób bezpośrednio odpowiedzialnych oraz podjął działania umożliwiające efektywne realizowanie przedmiotowego zadania.

Ocena funkcjonowania Pracowni Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii, w okresie objętym kontrolą, została sformułowana w formie opisowej. Ustalenia kontroli wskazują, na brak nadzoru nad funkcjonowaniem Pracowni ze strony jej kierownika, jak również brak odpowiedniego nadzoru ze strony kierownika Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska, w struktury którego Pracownia została włączona, w okresie od *dnia powstania Pracowni do dnia przeprowadzenia inwentaryzacji w styczniu 2024 r.* Wykonana w trakcie

inwentaryzacji dokumentacja fotograficzna pomieszczeń Pracowni wskazuje na długotrwałe zaniedbania, które mogły powstać jeszcze przed likwidacją Zakładu Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że jeden z pracowników Pracowni Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii, niemal od momentu powstania Pracowni, prowadził działalność konkurencyjną w stosunku do Instytutu, polegającą na świadczeniu usług dotyczących testów specjalistycznych urządzeń RTG, a wiedzę o powyższym Instytut uzyskał zupełnie przypadkowo, w kwietniu 2024 r. w związku z wpływem wniosku o dostęp do informacji publicznej. Ustalono sukcesywny spadek przychodów z działalności usługowej Pracowni Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii, w porównaniu do działalności usługowej Zakładu Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii. Jest on widoczny od momentu powstania Pracowni. Ustalono ponadto, że w związku z zaniechaniem złożenia stosownego wniosku do Państwowej Inspekcji Sanitarnej Instytut utracił uprawnienia w zakresie badania zawartości radionuklidów w wodzie przeznaczonej do spożycia (badania prowadzono wyłącznie do lutego 2024 r.), a wiedzę o powyższym Instytut powziął w lipcu 2024 r. przy okazji sprawdzania dokumentacji systemowych.

W następstwie napływających kolejnych sygnałów wskazujących na nieprawidłowości w funkcjonowaniu Pracowni, Dyrektor Instytutu podejmował adekwatne do sytuacji działania wyjaśniające, które ujawniły kolejne nieprawidłowości w funkcjonowaniu Pracowni, jak również pracowników w niej zatrudnionych.

W stosunku do osób dopuszczających się nadużyć wyciągnięto konsekwencje służbowe oraz złożono zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

II. Realizacja zaleceń pokontrolnych wydanych w toku poprzedniej kontroli Ministra Zdrowia.

1. Realizacja zalecenia w zakresie podjęcia działań mających na celu zwiększenie zatrudnienia w grupie pracowników naukowych.

Zalecenie pokontrolne zostało **zrealizowane**.

W okresie objętym kontrolą ogólny stan zatrudnienia zmalał o 16,45% osób i 16,38% etatów, tj. z 383 osób na 361,91 etatach (według stanu na dzień 1. lipca 2022 r.) do 320 osób na 302,63 etatach (według stanu na dzień 30. czerwca 2024 r.).

Tabela 1. Stan i struktura zatrudnienia w Instytucie¹⁴.

Grupa zawodowa pracowników			Stosunek pracy							
			Stan na dzień: 1 lipca 2022 r.		Stan na dzień: 31 grudnia 2022 r.		Stan na dzień: 31 grudnia 2023 r.		Stan na dzień: 30 czerwca 2024 r.	
			Liczba osób	Wymiar w etatach	Liczba osób	Wymiar w etatach	Liczba osób	Wymiar w etatach	Liczba osób	Wymiar w etatach
Pracownicy naukowcy	Mianowanie	Profesor	-	-	-	-	-	-	-	-
		Profesor instytutu	-	-	-	-	-	-	-	-
	Umowa	Profesor	2	2	2	2	3	3	3	3

¹⁴ Zestawienie tabelaryczne przekazane jako załącznik do pisma z dnia 27 września 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

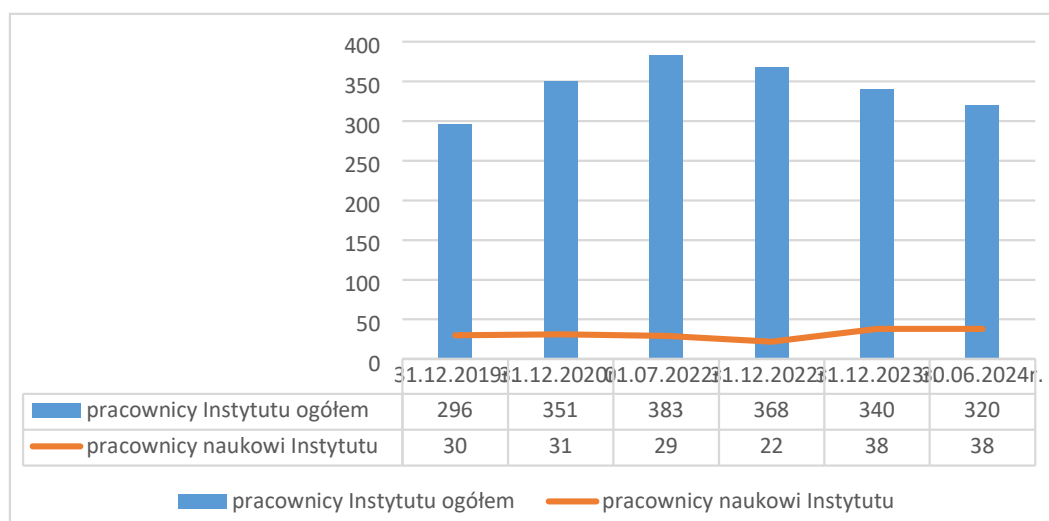
	o pracę	Profesor instytutu	12	11,50	12	11,50	16	15,50	16	15,50
		Adiunkt	10	10	7	7	19	19	19	19
		Asystent	5	4,5	1	1	-	-	-	-
	Ogółem		29	28	22	21,5	38	37,5	38	37,5
Badawczo-techniczni			39	38,5	41	41	33	33	32	31,75
Inżynieryjno-techniczni			156	145,58	163	154,28	137	129,28	130	122,03
Administracyjno-ekonomiczni ¹⁵			121	113,43	110	101,83	104	95,73	100	91,35
Biblioteczni i dokumentacji naukowej			8	8	9	9	9	9	6	6
Stanowiska robotnicze			0	0	0	0	0	0	0	0
Pracownicy obsługi i inni			11	11	5	5	4	4	3	3
Ogółem			335	316,51	328	311,11	287	271,01	271	254,13
Pracownicy wykonujący zawody medyczne	Lekarze	Lekarz ze specjalizacją	3	1,9	3	1,9	2	1,4	0	0
		Lekarz bez specjalizacji (bez rezydentów)	0	0	0	0	0	0	0	0
		Rezydent	8	8	8	7,5	8	7,5	7	7
		Stażysta	0	0	0	0	0	0	0	0
	Pielęgniarka		3	3	2	2	1	1	0	0
	Diagnosta laboratoryjny		4	3,5	4	3,5	3	3	2	2
	Fizjoterapeuta		0	0	0	0	0	0	0	0
	Inni		1	1	1	1	1	1	2	2
	Ogółem		19	17,4	18	15,9	15	13,9	11	11
	RAZEM			383	361,91	368	348,51	340	322,41	320

Tabela 2. Stan i struktura zatrudnienia według poszczególnych grup zawodowych.

Grupa zawodowa	Stan na dzień 1 lipca 2022 r.		% w ogólnej strukturze zatrudnienia (osoby)	Stan na dzień 30 czerwca 2024 r.		% w ogólnej strukturze zatrudnienia (osoby)
	osoby	etaty		osoby	etaty	
Pracownicy naukowci	29	28	7,6%	38	37,5	11,9%
Pracownicy wykonujący zawody medyczne	19	17,4	4,96%	11	11	3,4%
Pracownicy pozostali	335	316,51	87,5%	271	254,13	84,7%
Razem:	383	361,91	100%	320	302,63	100%

¹⁵ W grupie pracowników administracyjno-technicznych uwzględnieni zostali: Dyrektor Instytutu i Zastępca Dyrektora ds. Żywności i Bezpieczeństwa Żywności.

Wykres 1. Stan zatrudnienia pracowników naukowych¹⁶.

Analiza stanu i struktury zatrudnienia Instytutu wskazuje, że w okresie objętym kontrolą udział pracowników naukowych w ogólnej strukturze zatrudnienia Instytutu wynosił 7,6% (według stanu na dzień 1. lipca 2022 r.), 5,98% (według stanu na dzień 31. grudnia 2022 r.), 11,18% (według stanu na dzień 31. grudnia 2023 r.), 11,9% (według stanu na dzień 30. czerwca 2024 r.). Wobec powyższego należy zauważyć, że udział pracowników naukowych w ogólnej strukturze zatrudnienia Instytutu wykazuje tendencję wzrostową. Wzrost zatrudnienia w grupie pracowników naukowych, jest również widoczny w porównaniu do danych pozyskanych w toku poprzedniej kontroli Ministra Zdrowia¹⁷.

Instytut wyjaśnił, że celem zwiększenia zatrudnienia w grupie pracowników naukowych ogłoszonych zostało 17 postępowań konkursowych na stanowiska naukowe, spośród których 16 zakończyło się zatrudnieniem. Na próbie kontrolnej¹⁸, wybranej metodą doboru losowego, obejmującej dokumentację z przeprowadzonych konkursów na stanowiska naukowe, ustalono, że postępowania zostały przeprowadzone zgodnie z regulacjami ustawy o instytutach, jak również obowiązującym w Instytucie Regulaminem postępowania konkursowego przy zatrudnianiu na stanowiskach naukowych wprowadzonym Zarządzeniem Nr 25/2018 Dyrektora NIZP PZH-PIB z dnia 10 października 2018 r.¹⁹

2. Realizacja zalecenia w zakresie rozważenia sformalizowania i wprowadzenia:

- planów zatrudnienia obejmujących wszystkie grupy zawodowe,
- procedury dotyczącej zasad rekrutacji na stanowiska innych pracowników Instytutu niż stanowiska naukowe,
- procedury dokonywania systematycznej, okresowej oceny pozostałych pracowników Instytutu,

¹⁶ Wykres sporządzony na podstawie zestawienia tabelarycznego przekazanego jako załącznik do pisma z dnia 27 września 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

¹⁷ Dla porównania wskazać należy, że udział pracowników naukowych w ogólnej strukturze zatrudnienia Instytutu wynosił 10,14% (według stanu na dzień 31. grudnia 2019 r.) i 8,83% (według stanu na dzień 31. grudnia 2020 r.).

¹⁸ Dokumentacja 7 postępowań konkursowych (41,2 % wszystkich przeprowadzonych postępowań konkursowych).

¹⁹ Zgodnie z wyjaśnieniami (pismo z dnia 27 września 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024), aktualnie Instytut przygotowuje nową procedurę, która jest w uzgodnieniach wewnętrznych.

d) **procedury dotyczącej adaptacji zawodowej dla nowozatrudnionych pracowników Instytutu.**

Zalecenie pokontrolne zostało **zrealizowane**

W toku kontroli wyjaśniono²⁰, że w Instytucie nie funkcjonuje **plan zatrudnienia** w rozumieniu ujęcia tego obszaru w jednym sformalizowanym dokumencie. Podkreślono, że analiza stanu zatrudnienia obejmuje bieżące i przyszłe określanie potrzeb personalnych w odniesieniu do zadań Instytutu opisanych w Statucie, przyjętych zadań strategicznych i operacyjnych, dodatkowych aktywności w szczególności związanych z pozyskiwanymi projektami, grantami, funkcjonującej struktury organizacyjnej. Komórką organizacyjną Instytutu, która w porozumieniu z innymi komórkami organizacyjnymi dokonywała oceny i alokacji zatrudnienia był Dział Zarządzania Zasobami Ludzkimi, dalej jako: „DZZL”. Instytut wyjaśnił, że strategia personalna Instytutu skoncentrowana jest na optymalizacji zatrudnienia, opartej na budowaniu zasobu jakościowego pracy kosztem zasobu liczbowego zatrudnienia, co ma stanowić cel długotrwały, uwzględniany przy procesie rekrutacji.

W tym miejscu należy zauważyć, że w piśmie z dnia 22 września 2022 r. o znaku: D-091-9/2020, będącym informacją o sposobie wykonania zaleceń, wykorzystaniu wniosków, a także o podjętych działaniach w celu ich realizacji, dalej jako: „*informacja o sposobie realizacji zaleceń*”, które sformułowane zostały w wystąpieniu pokontrolnym, Instytut wskazał, że już w 2022 r. rozpoczęto proces planowania zatrudnienia obejmujący wszystkie grupy zawodowe Instytutu. Jednocześnie podkreślono, że od dnia 1 stycznia 2023 r. plan zatrudnienia powinien być już w pełni sformalizowany oraz uwzględniony w planie finansowym Instytutu.

W zakresie rozważenia sformalizowania i wprowadzenia **procedury dotyczącej zasad rekrutacji na stanowiska innych pracowników Instytutu niż stanowiska naukowe** – Instytut wyjaśnił, że nie opracował sformalizowanych zasad przeprowadzania rekrutacji pracowników. W okresie objętym kontrolą rekrutacja prowadzona była zgodnie z określoną i zwyczajowo przyjętą praktyką²¹, a procedura rekrutacji znajdowała się na etapie wewnętrznych uzgodnień²².

W tym miejscu należy zauważyć, że w informacji o sposobie realizacji zaleceń, Instytut wskazał, że, cyt.: „*planuje w najbliższym czasie sformalizować procedurę zasad rekrutacji na wszystkie stanowiska w Instytucie*”. W kontekście powyższych wyjaśnień podkreślenia

²⁰ Pismo z dnia 27 września 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

²¹ Komórka organizacyjna, w której zaistniała potrzeba zatrudnienia pracownika, za pośrednictwem DZZL, zwraca się do Dyrektora z wnioskiem zawierającym uzasadnienie potrzeby zatrudnienia danego pracownika oraz projektem ogłoszenia. Po uzyskaniu akceptacji Dyrektora, ogłoszenie zamieszczane jest na stronie internetowej Instytutu, BIP, LinkedIn, Facebooku, portalu pracuj.pl. Rekrutacja odbywa się dwuetapowo (I etap: selekcja zgłoszeń kandydatów pod kątem spełniania wymagań formalnych, II etap: rozmowa kwalifikacyjna z wybranymi kandydatami). Z postępowania rekrutacyjnego jest sporządzany protokół, a pismo z propozycją zatrudnienia danego kandydata jest kierowane do Dyrektora. Dyrektor podejmuje decyzję o zatrudnieniu oraz ustala warunki finansowe, mając na uwadze czynniki takie, jak w szczególności: kwalifikacje i doświadczenie kandydata, jego oczekiwania finansowe, widełki przewidziane w regulaminie wynagradzania, zarobki innych pracowników na podobnym stanowisku, uwarunkowania rynku.

²² Do dnia 25 listopada 2024 r. Instytut nie sfinalizował procedury rekrutacji – pismo z dnia 25 listopada 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

wymaga, że od dnia przekazania informacji o sposobie realizacji zaleceń do dnia złożenia wyjaśnień w toku kontroli, z których wynikało, że aktualnie Instytut przygotowuje procedurę rekrutacji, minęły przeszło dwa lata.

W zakresie rozważenia sformalizowania i wprowadzenia **procedury systematycznej, okresowej oceny pozostałych pracowników Instytutu**, ustalono, że Instytut nie wprowadził obowiązku oceny pracowników innych niż naukowcy, z uwagi na upowszechnienie innego stylu komunikacji z pracownikiem polegającego na bieżącym udzielaniu informacji zwrotnej (tzw. feedback). Powyższe było zbieżne z wyjaśnieniem przekazanym przez Instytut w informacji o sposobie realizacji zaleceń.

W zakresie rozważenia sformalizowania i wprowadzenia **procedury dotyczącej adaptacji zawodowej dla nowozatrudnionych pracowników Instytutu**, NIZP PZH-PIB wyjaśnił, że nie opracowano sformalizowanego programu adaptacji zawodowej dla nowozatrudnionych pracowników, pomimo, że jak wynikało z treści przekazanej informacji o sposobie realizacji zaleceń na dzień 22 września 2022 r. Instytut planował sformalizować procedurę adaptacji zawodowej. W dacie prowadzenia kontroli w Instytucie w ww. zakresie obowiązywały niesformalizowane zasady²³.

Należy zauważyć, że pomimo, iż już na etapie przekazywania informacji o sposobie realizacji zaleceń Instytut wyjaśniał, że planuje sformalizowanie niektórych procedur takich jak plan zatrudnienia obejmujący wszystkie grupy zawodowe, procedura dotycząca zasad rekrutacji na stanowiska innych pracowników Instytutu niż stanowiska naukowe, czy też procedura dotycząca adaptacji zawodowej dla nowozatrudnianych pracowników, procedury te nie zostały sformalizowane, pomimo, że od daty przekazania informacji o sposobie realizacji zaleceń upłynęły przeszło dwa lata. Niemniej jednak należy przyjąć, że zalecenie pokontrolne w zakresie rozważenia sformalizowania i wprowadzenia procedur zostało zrealizowane. Instytut bowiem już na etapie przekazywania informacji o sposobie realizacji zaleceń rozważył sformalizowanie ww. procedur.

Należy zauważyć, że z uwagi na istotność zagadnień jakimi są plany zatrudniania, rekrutacja na stanowiska inne niż pracownicy naukowcy, okresowe oceny pozostałych pracowników, adaptacja zawodowa nowozatrudnionych pracowników, należy bezwzględnie określić procedury w ww. zakresach w postaci sformalizowanego dokumentu i wprowadzić je do stosowania.

3. Realizacja zalecenia w zakresie zaprzestania zawierania umów cywilnoprawnych z pracownikami, których zakres czynności jest zbieżny z przedmiotem zawieranych z nimi umów oraz ograniczenie w przyszłości do minimum zawierania umów z własnymi pracownikami.

²³ Nowozatrudniony pracownik zgłasza się do DZZL (gdzie dopełnia wszelkich formalności i otrzymuje informacje w zakresie struktury organizacyjnej, regulacji wewnętrznych i zasad obowiązujących w Instytucie), działu IT (otrzymuje kartę dostępu i sprzęt komputerowy), odbywa szkolenia z zakresu BHP i RODO, przechodzi szkolenie stanowiskowe, zapoznaje się z regulacjami wewnętrznymi zamieszczonymi w Intranecie (regulaminy: organizacyjny, pracy, wynagradzania, Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, użytkowania sieci teleinformatycznej, jak i instrukcją dotyczącą zasad postępowania w przypadku ataku terrorystycznego, wewnętrzną polityką przeciwdziałania dyskryminacji, molestowaniu i mobbingowi). Kierownik komórki organizacyjnej, w której pracownik jest zatrudniony omawia i ustala z pracownikiem dalsze kroki postępowania i wdraża w pracę w Instytucie. Do zadań DZZL należy monitorowanie procesu adaptacji nowego pracownika.

Zalecenie pokontrolne zostało **zrealizowane**.

Instytut, w okresie objętym kontrolą korzystał z formy zatrudnienia na podstawie umów cywilnoprawnych. Nie zawierano umów cywilnoprawnych z kadrą zarządzającą, natomiast zawierano umowy z pracownikami Instytutu.

Instytut posiadał sformalizowane zasady zawierania umów cywilnoprawnych z osobami fizycznymi wprowadzone Zarządzeniem Nr 05/2019 Dyrektora NIZP PZH-PIB z dnia 16 stycznia 2019 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu zawierania umów cywilnoprawnych z osobami fizycznymi, zmienione Zarządzeniem Nr 24/2019 Dyrektora NIZP PZH-PIB z dnia 12 lipca 2019 r.

W 2022 r. Instytut zawarł łącznie 41 umów cywilnoprawnych z pracownikami. W roku 2023 oraz w I półroczu 2024 r. Instytut nie zawierał ww. umów.

Koszt zawartych umów cywilnoprawnych z własnymi pracownikami wyniósł na dzień 31. grudnia 2022 r. 146.992,20 zł, na dzień 31. grudnia 2023 r. – 0 zł oraz na dzień 30. czerwca 2024 r. – 0 zł.

Na próbie 8 umów cywilnoprawnych zawartych z pracownikami Instytutu ustalono, co następuje.

7 z poddanych kontroli zawartych z pracownikami Instytutu umów cywilnoprawnych dotyczyło udziału w mobilnej strefie zdrowia organizowanej w ramach projektu profilaktyki zdrowotnej Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Aktywów Państwowych, Narodowego Funduszu Zdrowia i Państwowego Zakładu Ubezpieczeń, pod patronatem honorowym Pary Prezydenckiej „*Żyj zdrowo*” w Toruniu, Elblągu, Biłgoraju i Tomaszowie Mazowieckim, a 1 – obsługi administracyjno-technicznej posiedzeń Komisji Bioetycznej.

W wyniku kontroli ww. umów stwierdzono, że zakresy obowiązków 2 pracowników pokrywały się z przedmiotami zawartych umów cywilnoprawnych w zakresie wykonywania analiz składu ciała.

Jak poinformował Instytut²⁴, zalecenia pokontrolne wynikające z poprzedniej kontroli Ministra Zdrowia, NIZP PZH – PIB otrzymał w II półroczu 2022 r. W tym czasie Instytut miał już zawarte umowy cywilnoprawne z własnymi pracownikami. Po ich zakończeniu, w 2022 r. Instytut ograniczył do minimum zawieranie ww. umów cywilnoprawnych.

Natomiast od 2023 r. Instytut nie zawierał umów cywilnoprawnych z własnymi pracownikami.

4. Realizacja zalecenia w zakresie publikowania ogłoszeń o konkursach na stanowiska naukowe na stronie podmiotowej ministra właściwego ds. nauki w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej Komisji Europejskiej w europejskim portalu dla mobilnych naukowców przeznaczonym do publikacji ofert pracy naukowców oraz na stronie internetowej Instytutu.

Zalecenie pokontrolne zostało **zrealizowane**.

Na próbie kontrolnej²⁵, wybranej metodą doboru losowego, obejmującej dokumentację z przeprowadzonych konkursów na stanowiska naukowe, ustalono, że Instytut publikował ogłoszenia o konkursach na stanowiska naukowe na stronie podmiotowej ministra

²⁴ Pismo z dnia 26 września 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

²⁵ Dokumentacja 7 postępowań konkursowych (41,2 % wszystkich przeprowadzonych postępowań konkursowych).

właściwego ds. nauki w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej Komisji Europejskiej w europejskim portalu dla mobilnych naukowców przeznaczonym do publikacji ofert pracy naukowców oraz na stronie internetowej Instytutu.

5. Realizacja zalecenia w zakresie dążenia do zwiększenia aktywności w obszarze publikacji naukowych²⁶.

Zalecenie pokontrolne zostało **zrealizowane**.

Poniżej zestawienie publikacji dokonanych przez pracowników Instytutu w latach 2022, 2023 oraz na dzień 30. września 2024 r.

Tabela nr 3. Zestawienie publikacji dokonanych przez pracowników Instytutu.

Rodzaj publikacji		2019 ²⁷	2020 ¹⁴	2022	2023	30.09.2024
Publikacje w czasopismach naukowych posiadających IF w bazie JCR ²⁸	Liczba	52	54	62	65	39
	Punkty MNiSW	3740	4400	6300	8960	4240
	Punkty IF	149,645	151,376	360,9	263,7	158,1 ²⁹
Publikacje w czasopismach naukowych nieposiadających IF	Liczba	55	27	44	38	8
	Punkty MNiSW	1400	620	3121	2350	200
Publikacje w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych uwzględnionych w WoS	Liczba	0	0	0	0	0
Monografie naukowe	Liczba	2	0	15	1	0
Rozdziały w monografii	Liczba	0	26	23	7	1
Redakcja monografii	Liczba	1	8	11	0	0

Z powyższego wynika, że liczba publikacji w czasopismach naukowych posiadających IF w okresie objętym kontrolą wzrosła w stosunku do lat 2019-2020. Z kolei liczba publikacji w czasopismach naukowych nieposiadających IF wykazuje podobną tendencję. W odniesieniu do punktacji należy zauważyć, że w przypadku publikacji w czasopismach naukowych posiadających IF, liczba punktów MNiSW wzrosła, natomiast liczba punktów IF w 2023 r. spadła. Instytut wyjaśnił³⁰, że IF to współczynnik odzwierciedlający średnią roczną liczbę cytowań artykułów opublikowanych w ciągu ostatnich dwóch lat w danym czasopiśmie. Liczba punktów IF dla danego roku publikowana jest do końca czerwca roku następnego, ponieważ do ich obliczenia wykorzystywane są dane z całego roku, tj. IF

²⁶ W powyższym punkcie zostanie opisana realizacja zalecenia sformułowanego w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 21 grudnia 2017 r. w zakresie dążenia do zwiększenia liczby publikacji, w tym wywiązywanie się z obowiązków publikacyjnych wynikających z Zarządzenia Dyrektora Instytutu z dnia 29 października 2013 r. wprowadzającego Regulamin wnioskowania, podziału i rozliczania środków finansowych na działalność statutową.

²⁷ Dane z 2019 r. i 2020 r. przytoczone do celów porównawczych.

²⁸ Współczynnik wpływu Impact Factor w bazie Journal Citation Reports.

²⁹ Punkty IF z 2023 r.

³⁰ Pismo z dnia 8 października 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

dla 2023 r. zostały opublikowane pod koniec czerwca 2024 r. W związku z czym do czasu opublikowania w 2024 r. wykazu IF dla 2023 r. stosowano przejściowo IF z 2022 r., a po opublikowaniu IF dla 2023 r. liczba punktów została zaktualizowana. Należy podkreślić, że autorzy artykułów naukowych wybierają jako miejsce publikacji czasopismo biorąc pod uwagę tematykę, zasięg wpływu na innych naukowców, interes swój i Instytutu, dostosowanie treści do poziomu wydawnictwa itp. W odniesieniu do punktacji, kierują się oni danymi aktualnymi i historycznymi, przy czym proces wydawniczy może trwać od kilku miesięcy do nawet 2-3 lat (czasami dłużej), co oznacza, że autorzy nie są w stanie przewidzieć, jaki IF dane czasopismo otrzyma w roku opublikowania artykułu. W związku ze zmieniającą się liczbą cytowań, wartość współczynnika IF czasopism w poszczególnych latach może się różnić. Dlatego też IF artykułów w nich opublikowanych mogą zyskać albo stracić w stosunku do IF z roku przesłania manuskryptu do wydawnictwa. IF prawie wszystkich czasopism, w których zostały opublikowane artykuły w 2023 r. odnotowały spadek w stosunku do IF z 2022 r. Instytut nie ma wiedzy, co było tego przyczyną. Z kolei, w przypadku publikacji w czasopismach naukowych nieposiadających IF liczba punktów MNiSW spadła. Z wyjaśnień Instytutu wynika³¹, że punkty w wykazie ministra ds. nauki ulegają zmianie wraz z wynikami oceny czasopism naukowych dokonywanej przez ministerstwo właściwe ds. nauki zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 7 listopada 2018 r. w sprawie sporządzania wykazów wydawnictw monografii naukowych oraz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych³². Są jednak takie artykuły, które są mniej znaczące z punktu widzenia ewaluacji jakości działalności naukowej, ale mają znaczenie praktyczne, m.in. dlatego, że korzystają z nich pracownicy branżowi. Dlatego też ich liczba i punktacja nie jest priorytetowa.

Zgodnie z wyjaśnieniami Instytutu, w celu zwiększenia aktywności w ww. obszarze podjęto następujące działania:

- uzależnienie wysokości subwencji dla Zakładu m.in. od rozliczania zadań badawczych publikacjami i punktacji MNiSW za publikacje z IF, wprowadzone Zarządzeniem Nr 14/2024 Dyrektora NIZP PZH-PIB z dnia 23 września 2024 r.,
- monitorowanie rozliczania zakończonych zadań badawczych publikacjami,
- zwiększenie w 2023 r. kwoty funduszu związanego z upowszechnianiem nauki z 400.000 zł do 550.000 zł³³,
- wprowadzenie dodatków za osiągnięcia naukowe dla pracowników naukowych i badawczo-technicznych³⁴,
- przyznawanie przez Dyrektora corocznej nagrody im. L. Rajchmana³⁵ za oryginalne publikacje naukowe, wykazujące szczególną wartość poznawczą lub aplikacyjną, spełniające jedno z dwóch kryteriów, tj. opublikowane jako pojedyncza praca w roku złożenia wniosku albo w roku poprzedzającym złożenie wniosku lub opublikowane

³¹ Jw.

³² Dz. U. z 2020 r. poz. 349.

³³ Komunikat z dnia 31 sierpnia 2023 r. Dyrektora NIZP PZH-PIB zmieniający komunikat z dnia 26 września 2022 r. w sprawie określenia wysokości środków na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego na rok 2023 i ich podziału oraz Komunikat z dnia 29 września 2023 r. Dyrektora NIZP PZH-PIB w sprawie określenia wysokości środków na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego na rok 2024 i ich podziału.

³⁴ Komunikat Dyrektora NIZP PZH-PIB z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie przyznawania pracownikom naukowym i badawczo-technicznym dodatku za osiągnięcia naukowe.

³⁵ Regulamin przyznawania nagrody naukowej im. Ludwika Rajchmana w NIZP PZH-PIB

jako cykl publikacji w roku złożenia wniosku lub w okresie 4 lat kalendarzowych poprzedzających złożenie wniosku.

W 2022 r. Komisja Ewaluacji Nauki na podstawie danych za lata 2017-2021 przeprowadziła ewaluację jakości działalności naukowej, w tym ocenę poziomu naukowego prowadzonej działalności uwzględniającą osiągnięcia naukowe takie jak: artykuły naukowe, monografie naukowe, rozdziały w monografiach naukowych i redakcje naukowe tych monografii, przyznane patenty na wynalazki, prawa ochronne na wzory użytkowe oraz wyłączne prawa hodowców do odmian roślin. Na skutek powyższego Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyznał Instytutowi kategorię naukową A³⁶ w dyscyplinie nauk o zdrowiu.

Zarządzeniem Nr 20/2013 Dyrektora NIZP PZH-PIB z dnia 29 października 2013 r.³⁷ wprowadzono Regulamin wnioskowania, podziału i rozliczania środków finansowych na działalność statutową, zgodnie z którym zadania badawcze powinny być rozliczane poprzez publikowanie wyników badań w recenzowanym czasopiśmie naukowym w ciągu 2 lat od jego zakończenia. Biorąc pod uwagę powyższe, do końca 2023 r. należało opublikować wyniki badań z zadań zakończonych w 2021 r.³⁸ W okresie objętym kontrolą monitorowano rozliczenie zadań z lat 2019-2021. Zadania z ww. okresu były rozliczane zgodnie z regulacjami wewnętrznymi. Ponadto, w celu osiągnięcia najlepszej efektywności, proces monitorowania rozliczeń zadań badawczych nadal podlega zmianom.

Mając na uwadze przedłożone dokumenty oraz wyjaśnienia Instytutu, zalecenie pokontrolne w zakresie dążenia do zwiększenia aktywności w obszarze publikacji naukowych, w tym również wywiązywania się z obowiązków publikacyjnych wynikających z Zarządzenia Dyrektora Instytutu z dnia 29 października 2013 r. wprowadzającego Regulamin wnioskowania, podziału i rozliczania środków finansowych na działalność statutową, uznaje się za zrealizowane.

6. Realizacja zalecenia w zakresie uwzględniania w Planach zadaniowych planowanych kosztów poszczególnych zadań badawczych z uwzględnieniem możliwości finansowych Instytutu.

Zalecenie pokontrolne zostało **zrealizowane**.

Ww. zalecenie pokontrolne sformułowane zostało w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 21 grudnia 2017 r. o znaku: DNK.092.4.2017.9.ABo, a następnie w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 24 sierpnia 2022 r. o znaku: NKK1.0912.17.2020.5.WK. W piśmie z dnia 22 września 2022 r. o znaku D-091-9/2020³⁹ Instytut wskazał, że w dniu 26 maja 2021 r. Rada Naukowa, po raz pierwszy pozytywnie zaopiniowała zmiany w Planie zadaniowym na 2021 r., w którym uzupełnione zostały koszty tematów statutowych, projektów młodych naukowców oraz projektów badań własnych oraz, że dane finansowe zawiera również plan zadaniowy na 2022 r.

³⁶ Decyzja Nr 729/304/2022 z dnia 29 lipca 2022 r. o znaku DN-WEN.702.241.2021.

³⁷ Zmienione następującymi Zarządzeniami Dyrektora NIZP PZH-PIB: Nr 33/2016 z dnia 19 września 2016 r., Nr 29/2019 z dnia 27 września 2019 r., Nr 25/2020 z dnia 22 września 2020 r.

³⁸ Rozliczenie zadań badawczych zakończonych w latach 2022-2024 nie jest jeszcze wymagane.

³⁹ Informacja o sposobie wykonania zaleceń pokontrolnych.

Jak wynikało z przekazanych, w toku kontroli, wyjaśnień⁴⁰ Instytutu w celu dostosowania do nazewnictwa występującego w ustawie o instytutach, dokument „*Plan zadaniowy na 2022 r.*” zmienił nazwę na „*Kierunkowe plany tematyczne badań naukowych i prac rozwojowych oraz finansowe NIZP-PZH PIB*”. Analogiczną nazwę otrzymał dokument w 2023 r., natomiast w 2024 r. po nowelizacji ustawy o instytutach, dokument otrzymał nazwę: „*Kierunkowe plany tematyczne badań naukowych i prac rozwojowych NIZP PZH – PIB na 2024 r.*”

Instytut wyjaśnił, że dane finansowe dla tematów naukowych zostały ujęte w Kierunkowych planach tematycznych badań naukowych i prac rozwojowych oraz finansowe NIZP PZH-PIB na 2022 r. i 2023 r. Niemniej jednak z uwagi na wejście w życie z dniem 6 września 2023 r.⁴¹ nowelizacji ustawy o instytutach i zmianę treści art. 29 ust. 2 pkt 5 ww. ustawy, Instytut zrezygnował z umieszczania w *Kierunkowych planach tematycznych badań naukowych i prac rozwojowych NIZP PZH – PIB na 2024 r.* danych finansowych, w tym dla tematów naukowych.

Ponadto, Instytut wskazał, że planowane koszty tematów naukowych, tym samym zawartych w nich poszczególnych zadań badawczych, uwzględniały możliwości finansowe Instytutu. Instytut podkreślił, że zgodnie z treścią Zarządzenia Nr 25/2020 Dyrektora Instytutu z dnia 22 września 2022 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu podziału, wydatkowania i rozliczania subwencji na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH, statutowe zadania badawcze finansowane są ze środków subwencji. Na podstawie ww. Zarządzenia wysokość środków na zadania badawcze na dany rok ogłaszana jest w postaci komunikatu Dyrektora, a następnie dzielona na poszczególne Zakłady. Zgodnie z podziałem Zakłady składają karty wyceny tematów naukowych z zaplanowanymi, niezbędnymi do realizacji, kosztami. Przed ostatecznym zatwierdzeniem karty wycen są weryfikowane pod względem finansowym. Celem weryfikacji – jak wynikało z wyjaśnień Instytutu, było uniemożliwienie przekroczenia sum zaplanowanych kosztów w stosunku do kwot przyznanych komunikatem Dyrektora. Jednocześnie cała subwencja, jak również planowane koszty na zadania badawcze, są ujmowane corocznie w planie finansowym Instytutu.

Przedstawione przez Instytut dokumenty, tj. Kierunkowe plany tematyczne badań naukowych i prac rozwojowych oraz finansowe NIZP PZH-PIB, odpowiednio na 2022 r. i 2023 r. potwierdzają wyjaśnienia Instytutu w zakresie ujęcia w nich danych finansowych dla tematów naukowych.

W tym miejscu należy zauważyć, że w podstawie prawnej Zarządzenia Nr 25/2020 Dyrektora Instytut z dnia 22 września 2020 r. wskazany został nieobowiązujący już Statut Instytutu. Obowiązujący dokument w ww. zakresie został uchwalony przez Radę Naukową Instytutu w dniu 17 listopada 2021 r.⁴², a następnie zatwierdzony przez Ministra Zdrowia w dniu 10 grudnia 2021 r. Jednocześnie zmianie uległa treść niektórych punktów art. 365 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce⁴³, dalej jako: „*ustawa pswin*”, w stosunku do wersji ustawy pswin, która przywołana została w podstawie prawnej Zarządzenia Nr 25/2020, jak również w § 1 Regulaminu podziału, wydatkowania

⁴⁰ Pismo z dnia 1 października 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

⁴¹ Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – karta nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1672, z późn. zm.).

⁴² Uchwała Nr 40/5/2021.

⁴³ Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.

i rozliczania subwencji na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny. Ponadto należy nadmienić, że z dniem 5 października 2021 r. zmianie uległa nazwa Instytutu⁴⁴.

Wobec powyższego zasadne jest dokonanie uaktualnienia ww. Zarządzenia, jak również dołączonego do niego załącznika.

W zakresie monitorowania wydatkowania środków w celu racjonalnego gospodarowania dotacją podmiotową na utrzymanie potencjału badawczego Instytut wyjaśnił⁴⁵, że subwencję na utrzymanie potencjału badawczego z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, otrzymuje od 2019 r. Instytut wyjaśnił, że wszystkie zakupy w Instytucie (w tym w ramach środków subwencji podmiotowej na utrzymanie potencjału badawczego) dokonywane są w oparciu o procedurę zamówień publicznych, która wprowadzona została Zarządzeniem Nr 1/2021 Dyrektora Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny z dnia 25 stycznia 2021 r.⁴⁶, a następnie Zarządzeniem Nr 1/2024 Dyrektora Instytutu z dnia 12 stycznia 2024 r.⁴⁷, jak również z poszanowaniem zasad określonych w art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁴⁸.

Instytut wskazał, że przyjęta ścieżka realizowania zakupów, zapewnia ich dokonanie w ramach dostępnych w planie finansowym środków, a co za tym idzie również w ramach możliwości finansowych Instytutu. Po zrealizowaniu danego zakupu dokument zakupu przekazywany jest do osoby odpowiedzialnej za budżet subwencji, celem odnotowania realizacji zamówienia i potwierdzenia zgodności z zatwierdzonym wnioskiem o zakup. Wydatki są monitorowane na bieżąco wraz ze stopniem realizacji zaplanowanych kosztów, łącznie z ewentualną koniecznością dokonania alokacji pomiędzy grupami kosztów uwzględnionych w kartach wyceny tematów naukowych.

7. Realizacja zalecenia w zakresie przestrzegania przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych, w szczególności w zakresie stwierdzonych uchybień i nieprawidłowości.

Zalecenie pokontrolne zostało **zrealizowane**.

W Instytucie obowiązywały następujące procedury wewnętrzne:

- Regulamin udzielania zamówień publicznych w NIZP – PZH;
- Regulamin udzielania zamówień publicznych w NIZP – PZH PIB.

Instytut jako zamawiający w rozumieniu art. 4 pkt 3 ustawy Pzp, nie jest zobowiązany do sporządzania oraz zamieszczania w Biuletynie Zamówień Publicznych i stronie internetowej Instytutu planów zamówień publicznych i nie skorzystał z uprawnienia, o którym mowa w art. 23 ust. 2 ustawy Pzp.

⁴⁴Dane z Krajowego Rejestru Sądowego, dalej jako: „KRS” – odpis pełny (Nr KRS 0000069210).

⁴⁵ Pismo z dnia 1 października 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

⁴⁶ W sprawie wprowadzenia Regulaminu udzielania zamówień publicznych w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego – Państwowym Zakładzie Higieny w Warszawie, dalej jako: „Regulamin udzielania zamówień publicznych w NIZP – PZH”.

⁴⁷ W sprawie wprowadzenia Regulaminu udzielania zamówień publicznych w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego PZH – Państwowym Instytucie Badawczym, dalej jako: „Regulamin udzielania zamówień publicznych w NIZP – PZH PIB”.

⁴⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, z późn. zm.

Instytut sporządził roczne sprawozdania o udzielonych zamówieniach za rok 2022 oraz 2023, zgodnie z art. 82 ustawy Pzp.

W ramach kontroli zamówień publicznych przeprowadzonych w okresie objętym kontrolą zbadano 8 postępowań⁴⁹, w tym 3 postępowania z roku 2022 o łącznej wartości przedmiotu zamówienia 287.192,07 zł (brutto), 3 postępowania z roku 2023 r. o łącznej wartości przedmiotu zamówienia 728.813,70 zł (brutto) oraz 2 postępowanie z roku 2024 r. o wartości przedmiotu zamówienia 224.092,05 zł (brutto).

W przedłożonych wyjaśnieniach⁵⁰, Instytut poinformował, że żadne z przeprowadzonych postępowań nie podlegało kontroli.

Jedno z postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, z uwagi na zaistnienie przesłanki, o której mowa w art. 305 pkt 2 ustawy Pzp, przeprowadzono w trybie zamówienia z wolnej ręki. Powyższe postępowanie przeprowadzono zgodnie z wymogami wynikającymi z przepisów ww. ustawy.

Poddane badaniu postępowania zostały poprzedzone wnioskami o udzielenie zamówienia publicznego sporządzonymi na formularzu zgodnym z obowiązującym w Instytucie wzorem. Wnioski zawierały informacje dotyczące przedmiotu zamówienia, w tym daty i podstawy szacowania wartości przedmiotu zamówienia, wymagane podpisy potwierdzające ich akceptację, w tym informację o zabezpieczeniu środków przez głównego księgowego.

Instytut, przed wszczęciem postępowań o udzielenie zamówienia, dokonał szacowania wartości zamówień w terminie określonym w art. 36 ustawy Pzp, a w przypadkach wynikających z ustawy – również analizy potrzeb i wymagań zgodnie z art. 83 ustawy Pzp. Do każdego postępowania powołano komisje przetargowe zgodnie z regulacjami wewnętrznymi.

We wszystkich postępowaniach Dyrektor, osoby mogące wpłynąć na wynik postępowania oraz członkowie komisji przetargowych złożyli stosowne oświadczenia, o których mowa w art. 56 ust. 4 ustawy Pzp, tj. oświadczenie o niekaralności oraz oświadczenie o braku konfliktu interesów.

W postępowaniach o udzielenie zamówienia Instytut określił formę komunikacji z wykonawcami, zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy Pzp, jak również dopełnił obowiązków informacyjnych dotyczących stosowanych środków komunikacji elektronicznej, zgodnie z art. 67 ustawy Pzp.

W ramach prowadzonych postępowań przestrzegano zasady jawności poprzez publikację ogłoszeń: o zamówieniu, o wyniku postępowania oraz o wykonaniu umowy, odpowiednio w Biuletynie Zamówień Publicznych, Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej oraz na stronie internetowej prowadzonego postępowania.

Każdorazowo Specyfikacja Warunków Zamówienia, dalej jako: „SWZ” zawierała informacje określone w art. 134 i 281 ustawy Pzp, a Instytut zapewnił na stronie internetowej prowadzonych postępowań bezpłatny, pełny, bezpośredni i nieograniczony dostęp do SWZ.

Po otwarciu ofert, Instytut udostępnił na stronie internetowej prowadzonych postępowań informacje o nazwach albo imionach i nazwiskach oraz siedzibach lub miejscach

⁴⁹ Jedno z 2023 r. dotyczyło realizacji Umowy, a postępowania z 2022 r. stanowiły 3 części jednego postępowania.

⁵⁰ Pismo z dnia 25 września 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

prowadzonej działalności gospodarczej albo miejscach zamieszkania wykonawców, których oferty zostały otwarte, a także cenach lub kosztach zawartych w ofertach, jak stanowi art. 222 ust. 5 ustawy Pzp.

Wyboru najkorzystniejszej oferty dokonywano zgodnie z art. 239 ustawy Pzp, na podstawie kryteriów oceny ofert opisanych w sposób jednoznaczny i zrozumiały, zgodnie z art. 240 ust. 1 ustawy Pzp. Realizując regulacje art. 253 ustawy Pzp, Instytut niezwłocznie po wyborze najkorzystniejszej oferty informował wykonawców, którzy złożyli oferty, o wyborze najkorzystniejszej oferty oraz punktacji przyznanej ofertom w każdym kryterium oceny ofert i łącznej punktacji.

Instytut dokumentował przebieg poddanych badaniu postępowań o udzielenie zamówienia, sporządzając w ich toku protokół postępowania wraz z załącznikami, co do zasady zgodny pod względem formy i treści z wymogami rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie protokołów postępowania oraz dokumentacji postępowania o udzielenie zamówienia publicznego⁵¹. W protokołach przy podpisie osoby zatwierdzającej, nie wskazano miejscowości i/lub daty.

Instytut przestrzegał terminu zawarcia umowy określonego w art. 264 i 308 ust. 2 ustawy Pzp w zakresie zawierania umów z dostawcami wyłoniionymi w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego. W przypadku trzech postępowań ogłoszenia o wykonaniu umów zostały opublikowane z naruszeniem terminu określonego w art. 448 ustawy Pzp.

Zasady udzielania zamówień publicznych o wartości poniżej 130.000,00 zł określała *Procedura udzielania zamówień, do których nie stosuje się przepisów ustawy*, stanowiąca załącznik nr 5 do Regulaminu udzielania zamówień publicznych w NIZP-PZH.

Poddane kontroli postępowania o udzielenie zamówienia publicznego o wartości poniżej 130.000,00 zł zostały przeprowadzone zgodnie z obowiązującymi w Instytucie procedurami.

8. Wykonanie dotychczas niezrealizowanych zaleceń pokontrolnych z poprzednich kontroli Ministra Zdrowia w zakresie podjęcia działań zmierzających do wyegzekwowania zwrotu nienależnie wypłaconych środków na rzecz Dyrektora, Zastępców Dyrektora i Głównego Księgowego Instytutu, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa.

Zalecenie pokontrolne **nie zostało zrealizowane**.

Ww. zalecenie pokontrolne sformułowane zostało w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 21 grudnia 2017 r. o znaku DNK.092.4.2017.9.ABo, a następnie, z uwagi na częściową realizację zalecenia, powtórzone w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 24 sierpnia 2022 r. o znaku NKK1.0912.17.2020.5.WK.

W kontekście powyższego podkreślić należy, że w toku kontroli Instytut nie przedstawił żadnych nowych dokumentów czy też nie przytoczył faktów, które potwierdzałyby podjęcie – w okresie objętym kontrolą – działań zmierzających do wyegzekwowania zwrotu nienależnie wypłaconych środków na rzecz Dyrektora, Zastępców Dyrektora i Głównego Księgowego Instytutu, a co za tym idzie mających na celu realizację zalecenia pokontrolnego w powyższym zakresie.

⁵¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 2434.

Przede wszystkim należy podkreślić, że wyjaśnienia Instytutu w ww. zakresie wydają się być zbieżne z argumentacją prezentowaną w piśmie z dnia 25 stycznia 2019 r. o znaku A-AWI-071-8/2019 będącego uzupełnieniem informacji o sposobie wykonania zaleceń pokontrolnych (pismo z dnia 29 stycznia 2018 r. o znaku: A-091-2/18) czy też wskazane w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 24 sierpnia 2022 r. o znaku NKK1.0912.17.2020.5.WK, jak również w piśmie z dnia 15 marca 2021 r. o znaku D-091-9/2020.

Instytut wskazał⁵², że działaniem, które zmierzało do wyegzekwowania zwrotu nienależnie wypłaconych środków na rzecz Dyrektora, Zastępców Dyrektora i Głównego Księgowego było skierowanie przedsądowych wezwań do zapłaty. W odpowiedzi na powyższe – osoby wezwane do zwrotu przytaczać miały argumentację wskazującą, że wypłacane wynagrodzenie dodatkowe nie mieściło się w ramach zatrudnienia rozumianego jako świadczenie pracy i usług związanych z zarządzaniem na rzecz Instytutu, jak również, że w żadnym z przypadków wysokość miesięcznego wynagrodzenia osób zobowiązanych do zwrotu nie przekraczała wartości wynagrodzeń określonych w ustawie kominowej. Jednocześnie, jak wynikało z wyjaśnień Instytutu, w odpowiedzi na przedsądowe wezwania część osób przytaczała wyrażony w orzecznictwie Sądu Najwyższego zakaz rozszerzającej interpretacji przepisów ustawy kominowej, czy też wskazywała, że otrzymane wynagrodzenie wypłacone zostało na podstawie odrębnych przepisów, w tym obowiązującej do dnia 30 września 2018 r. ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki⁵³, powoływała się na zasady współżycia społecznego, tj. faktycznie wykonaną pracę, zapisy obowiązującego w okresie 2014-2017 Regulaminu wynagradzania. Powyższa argumentacja, jak również ryzyko podniesienia przez ww. osoby zarzutu przedawnienia roszczeń czy też koszt ewentualnych postępowań przy braku pewności co do korzystnych rozstrzygnięć sądów powszechnych nie stwarzały zdaniem Instytutu podstaw do prowadzenia działań sądowo-egzekucyjnych.

Powyższe potwierdzają wyjaśnienia Instytutu, który wskazał, że Instytut nie podejmował działań mających na celu realizację zalecenia pokontrolnego w zakresie podjęcia działań zmierzających do wyegzekwowania zwrotu nienależnie wypłaconych środków na rzecz Dyrektora, Zastępców Dyrektora i Głównego Księgowego Instytutu. Jak wyjaśniono⁵⁴ – brak podejmowania działań w ww. zakresie był konsekwencją przeprowadzonej oceny ryzyka, w tym podniesienia w toku postępowania zarzutu przedawnienia.

Dodatkowo, w toku kontroli zweryfikowano wysokość wynagrodzenia miesięcznego osób pełniących funkcję Dyrektora Instytutu, Zastępców Dyrektora Instytutu, a także Głównego Księgowego Instytutu, w aspekcie przestrzegania przepisów ustawy kominowej. Zgodnie z treścią art. 1 pkt 9 ustawy kominowej jej przepisy mają zastosowanie do instytutów badawczych, ich kierowników, w szczególności dyrektorów, tymczasowych kierowników (art. 2 pkt 1 ustawy kominowej), zastępców kierowników (art. 2 pkt 2 ustawy kominowej), głównych księgowych (art. 2 pkt 4 ustawy kominowej).

Zgodnie z treścią art. 5 ust. 1 ustawy kominowej ww. osobom, niezależnie od podstawy nawiązania stosunku pracy lub rodzaju umowy cywilnoprawnej stanowiącej podstawę zatrudnienia, przysługuje wyłącznie wynagrodzenie miesięczne (z zastrzeżeniem, że tym

⁵² Pismo z dnia 30 września 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

⁵³ Dz. U. z 2017 r. poz. 1789, z późn. zm.

⁵⁴ Pismo z dnia 18 października 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

osobom mogą być przyznane świadczenia dodatkowe oraz nagroda roczna, co wynika z art. 5 ust. 2 i ust. 3 ustawy kominowej), a ilekroć w ustawie jest mowa o zatrudnieniu rozumie się przez to świadczenie pracy lub usług związanych z zarządzaniem na rzecz podmiotu niezależnie od podstawy nawiązania stosunku pracy lub rodzaju i treści umowy cywilnoprawnej zawartej z ww. osobą. Należy wskazać, że konsekwencją art. 5 ust. 1 ww. ustawy jest to, że w ramach danej jednostki objętej ustawą, osoby zajmujące stanowisko dyrektora, zastępcy dyrektora lub głównego księgowego uzyskują status odrębny od reszty pracowników. Co do zasady, w związku z art. 5 ust. 1 ustawy, osoby te nie mogą od pracodawcy otrzymywać innych wynagrodzeń, poza miesięcznym.

Zgodnie z art. 8 pkt 5 lit a ustawy kominowej maksymalna wysokość wynagrodzenia miesięcznego dla osób zatrudnionych w instytutach badawczych utworzonych lub nadzorowanych w szczególności przez ministra nie może przekroczyć sześciokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego kwartału ogłoszonego przez Prezesa Głównego Statystycznego⁵⁵.

Zgodnie z przepisami ustawy o instytutach, minister nadzorujący powołuje i odwołuje dyrektora (art. 24 ust. 2), zastępców dyrektora po zasięgnięciu opinii dyrektora, z tym, że zastępcę dyrektora do spraw naukowych po zasięgnięciu opinii rady naukowej (art. 27 ust. 1). Minister nadzorujący w akcie o powołaniu dyrektora/ zastępcy dyrektora określa wysokość jego wynagrodzenia (art. 24 ust. 3 i art. 27 ust. 1b). Wynagrodzenie głównego księgowego ustala Dyrektor Instytutu.

Ustawa kominowa, o czym wspomniano wyżej, zezwala osobom zarządzającym Instytutem na pobieranie, obok wynagrodzenia miesięcznego świadczenia dodatkowego oraz nagrody rocznej. Wykaz świadczeń dodatkowych określony został w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowego wykazu świadczeń dodatkowych, które mogą być przyznane osobom kierującym podmiotami prawnymi oraz trybu ich przyznawania⁵⁶. Zasady przyznania nagrody rocznej określa art. 10 ustawy kominowej.

Należy zauważyć, że na mocy aneksu z dnia 21 listopada 2022 r. a następnie aneksów z dnia 18 kwietnia 2023 r. i 17 października 2023 r. do umowy o pracę⁵⁷, zawartej z Główną Księgową Instytutu, wprowadzono zapis, z którego wynikało, że na podstawie

⁵⁵ W 2022 r., 2023 r., 2024 r. wynagrodzenie miesięczne mogło wynosić 33.932,58 zł (5.655,43 zł x 6).

Na podstawie art. 12 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2022 (Dz. U. poz. 2445, z późn. zm.), art. 12 ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. (Dz. U. 2022 r. poz. 2666, z późn. zm.) o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023, a także art. 2 ustawy z dnia 16 stycznia 2024 r. (Dz. U. 2024 r. poz. 123) o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2024, w latach 2022-2024, podstawę do ustalenia maksymalnej wysokości wynagrodzenia miesięcznego, o którym mowa w art. 8 ustawy kominowej, stanowiło przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale 2020 r. Zgodnie z Obwieszczeniem Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 21 stycznia 2021 r. w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale 2020 r., wynagrodzenie to wynosiło 5.655,43 zł.

⁵⁶ Dalej jako: „rozporządzenie w sprawie świadczeń dodatkowych”.

⁵⁷ Umowa o pracę na czas nieokreślony zawarta została w dniu 18 kwietnia 2023 r.

obowiązującego Regulaminu wynagradzania pracowników Instytutu – zgodnie z treścią rozdziału VIII „Zasady Wynagradzania w Projektach”, dodano do umowy o pracę postanowienia, na mocy których Główna Księgowa w okresach: od dnia 1 listopada 2022 r. do dnia 31 marca 2023 r., od dnia 1 kwietnia 2023 r. do dnia 30 września 2023 r., a następnie od dnia 1 października 2023 r. do dnia 31 grudnia 2023 r. miała wykonywać zadania właściciela produktu realizowanego i finansowanego w ramach projektu współfinansowanego przez Unię Europejską. Za wykonywaną pracę przysługiwać jej miała kwota miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego i wynagrodzenia uzupełniającego brutto określonego na kwotę: 16.539,60 zł (kwota brutto wynagrodzenia uzupełniającego: 4.639,60 zł).

Podkreślenia wymaga, że zgodnie z art. 77² § 5 w zw. z art. 241²⁶ § 2 oraz art. 128 § 2 pkt 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy⁵⁸, regulaminy wynagradzania i układy zbiorowe pracy nie mogą określać warunków wynagradzania pracowników zarządzających w imieniu pracodawcy zakładem pracy (pracowników kierujących jednoosobowo zakładem pracy i ich zastępców lub pracowników wchodzących w skład kolegiального organu zarządzającego zakładem pracy oraz głównych księgowych).

Wobec powyższego należy uznać, że przyznanie Głównej Księgowej wynagrodzenia uzupełniającego w kwocie brutto 4.639,60 zł stanowiło naruszenie przepisów ustawy kominowej (tj. art. 5 ust. 1 ustawy kominowej). Należy zauważyć, że uzupełniające wynagrodzenie z tytułu realizacji zadań właściciela projektu nie mieściło się w zakresie świadczeń dodatkowych, o których mowa w art. 5 ust. 2 ustawy kominowej, jak również nie zostało wskazane w rozporządzeniu w sprawie świadczeń dodatkowych.

Wynagrodzenie miesięczne Dyrektora, p.o. Dyrektora, Zastępców Dyrektora, Głównego Księgowego, w okresie objętym kontrolą nie przekraczało wysokości określonej w art. 8 pkt 5 lit a ustawy kominowej.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie wypłacania nagród rocznych Zastępcom Dyrektora.

Instytut wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą kadra zarządzająca pełniła dodatkowe funkcje, tj.

- Pani Jolanta Solecka, Zastępca Dyrektora ds. naukowych, pełniła funkcję Kierownik Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska;
- Pan Rafał Gierczyński, Zastępca Dyrektora ds. Bezpieczeństwa Epidemiologicznego i Środowiskowego, pełnił funkcję Kierownika Zakładu Bakteriologii i Zwalczania Skażeń Biologicznych;
- Pan Bogdan Wojtyniak, Zastępca Dyrektora ds. Analiz i Strategii w Zdrowiu Publicznym, pełnił funkcję Kierownik Zakładu Monitorowania i Analiz Stanu Zdrowia Ludności;
- Pan Jacek Postupolski, Zastępca Dyrektora ds. Żywienia i Bezpieczeństwa Żywności, pełnił funkcję Kierownika Zakładu Bezpieczeństwa Żywności,

niemniej były to funkcje, które ww. osoby pełniły jeszcze przed otrzymaniem powołania na stanowiska Zastępców Dyrektora. Z tytułu pełnienia ww. funkcji, ww. osoby nie otrzymywały dodatkowego wynagrodzenia.

⁵⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1320, z późn. zm., dalej jako: „Kodeks pracy”.

III. Elementy gospodarki finansowej Instytutu.

1. Sprawozdanie finansowe.

Sprawozdanie finansowe za 2022 r. zostało sporządzone w dniu 31 marca 2023 r., a sprawozdanie finansowe za 2023 r. zostało sporządzone w dniu 29 marca 2024 r. Ostateczne sprawozdania finansowe za 2022 r. i 2023 r. zostały sporządzone odpowiednio w dniach: 22 maja 2023 r. i 9 maja 2024 r. w związku z koniecznością ujęcia w sprawozdaniach zdarzeń w trakcie badania sprawozdań finansowych przez biegłego rewidenta.

Sprawozdania finansowe za 2022 r. i 2023 r. zostały pozytywnie zaopiniowane przez Radę Naukową Instytutu, odpowiednio w dniach: 14 czerwca 2023 r.⁵⁹ i 22 maja 2024 r.⁶⁰

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁶¹, dalej jako: „ustawa o rachunkowości” - kierownik jednostki zapewnia sporządzenie rocznego sprawozdania finansowego nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia bilansowego i przedstawia je właściwym organom, zgodnie z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy.

W dniach: 19 czerwca 2023 r. i 12 czerwca 2024 r. Minister Zdrowia, na podstawie art. 18 ust. 13 ustawy o instytutach, zatwierdził sprawozdania finansowe odpowiednio za 2022 r. i 2023 r.

Z treści pisma z dnia 19 czerwca 2023 r. wynikało, że – na podstawie art. 19 ust. 5 ustawy o instytutach, zgodnie z wnioskiem Dyrektora Instytutu, zysk netto w kwocie 1.977.958,64 zł został przeznaczony na zwiększenie funduszu rezerwowego w kwocie 977.958,64 zł, na zwiększenie funduszu badań własnych w kwocie 400.000,00 zł oraz na zwiększenie funduszu nagród w kwocie 600.000,00 zł. Jak wynikało z pisma z dnia 12 czerwca 2024 r. – na podstawie art. 19 ust. 3 pkt 1 ustawy o instytutach, strata netto w kwocie 565.956,75 zł została pokryta z funduszu rezerwowego. Jednocześnie Minister Zdrowia zauważył, że sytuacja finansowa wskazuje na konieczność prowadzenia przez Dyrektora Instytutu działań mających pozwolić na odzyskanie przez jednostkę rentowności oraz spłatę zobowiązań wymagalnych.

Instytut wyjaśnił⁶², że celem odzyskania rentowności podejmował działania zmierzające:

1) do zwiększenia przychodów:

z dotacji, subwencji oraz projektów finansowanych ze źródeł zewnętrznych:

- NIZP PIB-PZH wystąpił z wnioskiem do Ministerstwa Zdrowia o zwiększenie środków na 2024 r. i 2025 r. na realizację zadań z zakresu Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 oraz w ramach państwowego instytutu badawczego;
- NIZP PIB-PZH przystąpił jako Affiliated Entity do realizacji umowy z European Health And Digital Executive Agency (HADEA) akronim: EU-JAMRAI 2 w zakresie wspierania państw członkowskich we wdrażaniu konkretnych działań w zwalczaniu

⁵⁹ Uchwała Nr 5/11/2023 Rady Naukowej Instytutu w sprawie pozytywnego zaopiniowania rocznego sprawozdania finansowego NIZP PZH PIB za 2022 r. Uchwałą Nr 6/11/2023 Rada Naukowa Instytutu pozytywnie zaopiniowania podziału zysku NIZP PZH PIB za 2022 r.

⁶⁰ Uchwała Nr 11/2024 Rady Naukowej Instytutu z dnia 22 maja 2024 r. w sprawie pozytywnego zaopiniowania Roczego Sprawozdania Finansowego NIZP PZH-PIB za rok 2023.

⁶¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 217, z późn. zm.

⁶² Pismo z dnia 18 października 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

oporności drobnoustrojów z łącznym finansowaniem w kwocie 242.515,50 euro (dofinansowanie w wysokości 80% wartości projektu), w tym dofinansowanie kosztów pośrednich 7%, który jest realizowany w od dnia 1 stycznia 2024 r. do dnia 31 grudnia 2027 r.;

- NIZP PIB-PZH zawarł (w dniu 29 grudnia 2023 r.) z Pfizer Inc. umowę na realizację grantu medycznego w zakresie badania naukowego pt. *Borrelia burgdorferi seroprewalencja w Polsce* z łącznym finansowaniem w kwocie 450.431,72 zł (dofinansowanie w wysokości 100 % grantu), w tym dofinansowanie kosztów pośrednich 15 %, który będzie realizowany w okresie od dnia 1 stycznia 2024 r. do dnia 31 lipca 2025 r.;
- NIZP PIB-PZH zawarł (w dniu 2 stycznia 2024 r.) z Krajowym Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom umowę na realizację w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 - 2025 zadania pt. „*Stan zdrowia osób przyjmujących iniekcynie substancje w zakresie chorób zakaźnych - badanie przekrojowe dotyczące chorób zakaźnych HIV, HCV i innych - w ramach wskaźnika DRID EMCDDA*” z łącznym dofinansowaniem w kwocie 290.286 zł (dofinansowanie na 97% zadania), które będzie realizowane w okresie od dnia 2 stycznia 2024 r. do dnia 31 grudnia 2025 r.;
- NIZP PIB-PZH zawarł (w dniu 28 lutego 2024 r.) z NCBR umowę nr LIDER14/0258/2023 o dofinansowanie projektu w ramach programu LIDER XIV na realizację projektu pn. „*Adenowirusy onkolityczne w leczeniu chorób nowotworowych – PoTreatment*” z łącznym dofinansowaniem w kwocie 1.790.250 zł (dofinansowanie na 100% budżetu projektu), w tym dofinansowanie kosztów pośrednich 25%, który jest realizowany w okresie od dnia 1 maja 2024 r. do dnia 1 maja 2027 r.;
- NIZP PIB-PZH złożył (w marcu 2024 r.) wniosek do NCBR w konkursie FENG.01.01-IP.01-005/23 Ścieżka SMART⁶³. Planowana wartość dofinansowania dla Instytutu: 1.596.933,16 zł.;
- NIZP PIB-PZH zawarł (w dniu 8 kwietnia 2024 r.) umowę z Agencją Badań Medycznych nr 2023/ABM/03/00014 - 00 o dofinansowanie Projektu w konkursie otwartym na realizację badań epidemiologicznych dotyczących wielochorobowości z łącznym dofinansowaniem w kwocie 21.554.473,55 zł (dofinansowanie na 100% budżetu projektu), w tym dofinansowanie kosztów pośrednich 15%, który będzie realizowany w okresie od 2024 r. do 2033 r.;
- NIZP PIB-PZH proceduje umowę na dofinansowanie projektu EUnetCCC JA z szacowanym budżetem na 4 lata realizacji projektu w wysokości 1.378.887,60 euro (dofinansowanie w wysokości 80%);
- NIZP PIB-PZH złożył dokumenty aplikacyjne do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na dofinansowanie dla projektu pn. „*Poprawa efektywności energetycznej w zabytkowych budynkach NIZP PZH - PIB*” w ramach ogłoszonego naboru projektów: nr FENX.01.01-IW.01-004/24, Program Operacyjny Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, działanie FENX.01.01 Efektywność energetyczna, w którym planowany budżet wynosi 14.039.476,36 zł netto /17.057.307, 72 zł brutto z dofinansowaniem 85% i realizacją planowaną na lata 2024-2029;

z działalności komercyjnej:

⁶³ Termin ogłoszenia wyników wyznaczony został na 31 października 2024 r. Zgodnie z informacjami dostępnymi w Internecie została wybrana oferta innej firmy.

- PZH zawarł (w dniu 2 października 2023 r.) długoterminową umowę najmu nieruchomości położonej przy ul. Dolnej 40 w Warszawie, zapewniającą stały przychód w tego tytułu w okresie do września 2033 r. w miesięcznej kwocie 16.000 zł netto, począwszy od czerwca 2024 r.;
- PZH zawarł (w dniu 10 lipca 2024 r.) długoterminową umowę najmu części nieruchomości położonej przy ul. Powsińskiej 61/63 w Warszawie, zapewniającą stały przychód z tego tytułu w okresie do 30 czerwca 2027 r. w miesięcznej kwocie ok. 31.000 zł netto począwszy od grudnia 2024 r.;
- PZH w styczniu 2024 r. wprowadził nowe stawki opłat za atesty higieniczne (wzrost o ok. 50% wobec stawek z 2019 r.) i świadectwa jakości zdrowotnej (wzrost o ok. 20%) oraz pozostałe usługi związane z procedurą atestacyjną (wzrost o 100%), w 2023 r. PZH zaktualizowało cenniki badań diagnostycznych (średni wzrost o ok. 20%);
- zatrudnienie kierownika Biura Sprzedaży celem promowania potencjału Instytutu w zakresie świadczonych usług oraz zintensyfikowania działań w pozyskiwaniu nowych odbiorców usług oraz produktów;

2) redukcji kosztów, w zakresie:

kosztów osobowych:

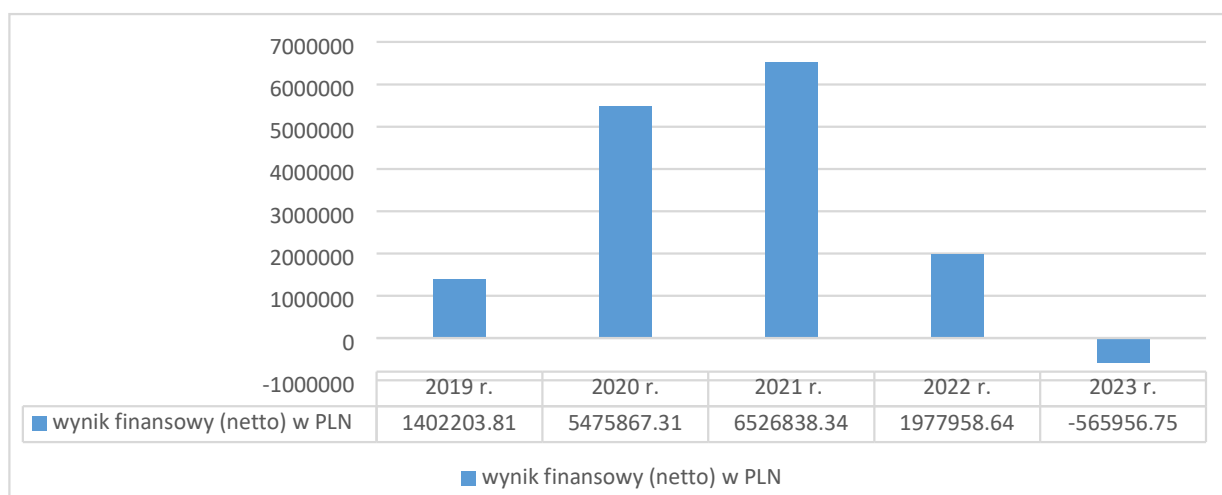
- do dnia 30 czerwca 2024 r. (w porównaniu z dniem 31 grudnia 2022 r.) ograniczono zatrudnienie zmniejszając koszty wynagrodzeń z pochodnymi i pozostałych świadczeń (na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych i Państwowy Fundusz Rehabilitacyjny Osób Niepełnosprawnych);

pozostałych kosztów działalności operacyjnej:

- konsolidacja działalności operacyjnej w jednej lokalizacji (przeniesienie działalności oraz pracowników z budynków przy ul. Powsińskiej 61/63 do budynków przy ul. Chocimskiej 24, tym samym zmniejszenie kosztów utrzymania nieruchomości przy ul. Powsińskiej 61/63 m.in. w zakresie kosztów energii, usług ochrony, usług sprzątania i wywozu odpadów);
- redukcja kosztów energii elektrycznej poprzez zawarcie długotrwałych kontraktów na jej dostawę;
- likwidacja nierentownych obszarów działalności (m.in. świadczenia w zakresie chorób metabolicznych, działalność Pracowni Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii).

Sprawozdania finansowe za 2022 r. i 2023 r. podlegały badaniu przez niezależnego biegłego rewidenta i zostały uznane za dokumenty, które przedstawiają rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej Jednostki, odpowiednio na dzień 31 grudnia 2022 r. i 31 grudnia 2023 r. oraz jej wyniku finansowego i przepływów pieniężnych za rok obrotowy zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości oraz przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości. Zostały sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych zgodnie z przepisami rozdziału 2 ustawy o rachunkowości, jak również były zgodne co do formy i treści z obowiązującymi Instytut przepisami prawa oraz Statutem Instytutu.

Wykres nr 2. Wynik finansowy Instytutu w latach 2019-2023 (netto) w PLN⁶⁴.

Powyższe dane wskazują na pogorszenie wyniku finansowego Instytutu, które nastąpiło w 2023 r. Wówczas Instytut wygenerował stratę w wysokości 565.956,75 zł. Jednocześnie należy zauważyć, że przedstawione przez Instytut dane⁶⁵ za okres od 1 stycznia 2024 r. – 30 czerwca 2024 r. wskazują, że Instytut wygenerował stratę, która wyniosła już 1.478.586,56 zł.

Głównymi czynnikami⁶⁶, które wpłynęły na pogorszenie wyniku finansowego Instytutu za 2023 r. były:

- utrata przychodów z tytułu działalności związanej z Covid-19⁶⁷, które w 2022 r. wynosiły 17.915.377,78 zł, a w 2023 r. 122,48 zł;
- zawiązanie rezerw na zobowiązania Instytutu w związku z prowadzonymi postępowaniami sądowymi w łącznej kwocie 404.263,16 zł;
- zawiązanie rezerw na zobowiązania z tytułu kar naliczonych przez EFSA w kwocie 138.179,14 zł⁶⁸;
- znaczne zwiększenie wysokości rezerw na świadczenia pracownicze (w 2022 r. zawiązano rezerwę na kwotę 651.468,00 zł, a w 2023 r. wyższą o 346.902,00 zł w stosunku do 2022 r.);
- odsetki z tytułu zwrotu środków na dofinansowanie projektu na skutek rozwiązania umowy w kwocie 103.643,29 zł.

Ponadto, w złożonych przez Instytut wyjaśnieniach⁶⁹ w zakresie pogarszającej się sytuacji finansowej NIZP PZH-PIB, Dyrektor zwrócił uwagę na kwestię terminów zawierania aneksów potwierdzających wysokość przyznanych środków i zapewniających finansowanie

⁶⁴ Dane z lat 2019-2021 przytoczono w celach porównawczych.

⁶⁵ Załącznik nr 13 (Rachunek zysków i strat (wariant porównawczy) za okres: 1 stycznia 2024 r. – 30 czerwca 2024 r.) do pisma z dnia 1 października 2024 r.

⁶⁶ Pismo z dnia 18 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

⁶⁷ Przychody ze sprzedaży.

⁶⁸ Zgodnie z wyjaśnieniami (pismo z dnia 24 października 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024), EFSA naliczyła kary z tytułu nieterminowego wykonania zadań określonych w zawartych umowach oraz wykonania produktów końcowych w mniejszej liczbie niż wymagana umową.

⁶⁹ Pismo z dnia 25 listopada 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024 oraz z dnia 6 grudnia 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

zadań realizowanych przez Instytut jako państwowy instytut badawczy⁷⁰ oraz w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025⁷¹. Powyższe środki stanowią około 60% całego budżetu Instytutu, a więc są głównym źródłem finansowania NIZP PZH-PIB. Przedłużający się proces zawierania aneksów, spowodował, że w 2024 r. Instytut był zobligowany sfinansować realizację ww. zadań ze środków własnych wypracowanych w latach ubiegłych oraz pozostałych bieżących źródeł przychodów. Jednakże strata finansowa odnotowana za 2023 r. oraz I półrocze 2024 r. może uniemożliwić finansowanie zadań bez konieczności pozyskania dodatkowego finansowania z pożyczki bankowej lub kredytu operacyjnego, co wiązałoby się z dodatkowymi kosztami finansowania dłużnego.

2. Analiza przychodów i kosztów Instytutu.

Tabela nr 4. Zestawienie⁷² przychodów Instytutu (w PLN) w podziale na źródła w okresie objętym kontrolą.

Przychody	2022	2023	I półrocze 2024
Przychody z działalności leczniczej, w tym:	2.924.198,95	2.448.264,77	848.330,95
– przychody z NFZ	1.461.870,95	939.383,77	29.659,96
– przychody z działalności komercyjnej Covid-19	69.190,00	0.00	0.00
– przychody z działalności leczniczej pozostałej	1.393.138,00	1.508.881,00	818.670,99
Przychody z działalności naukowej, w tym:	44.709.247,79	19.270.310,09	15.268.389,91
– przychody z dotacji i subwencji MEiN	7.391.556,93	9.978.719,52	2.000.000,04
– przychody z projektów naukowych i umów krajowych	18.225.488,89	8.245.903,96	7.482.592,26
– przychody z projektów naukowych zagranicznych	19.092.201,97	1.045.686,61	5.785.797,61
Przychody w związku z prowadzoną działalnością podstawową⁷³, w tym:	10.165.170,11	11.378.985,86	5.546.597,93
– przychody z działalności usługowej	9.339.017,26	10.400.795,27	5.055.607,20
– przychody ze sprzedaży materiałów	826.152,85	978.190,59	490.990,73
Przychody z innych źródeł, w tym:	1.021.821,30	911.540,00	470.678,66
– najmu	961.821,30	911.540,00	470.678,66
– Narodowy Kongres Żywieniowy	60.000,00	0.00	0.00
Inne źródła przychodów, w tym:	45.282.793,91	31.349.882,15	137.037,51
– Przychody z dotacji MZ-NPZ	27.490.119,37	9.565.039,92	0,00

⁷⁰ Aneks do umowy o numerze NIZP PZH-PIB/2021/1094/1056 zawarto w dniu 18 czerwca 2024 r.

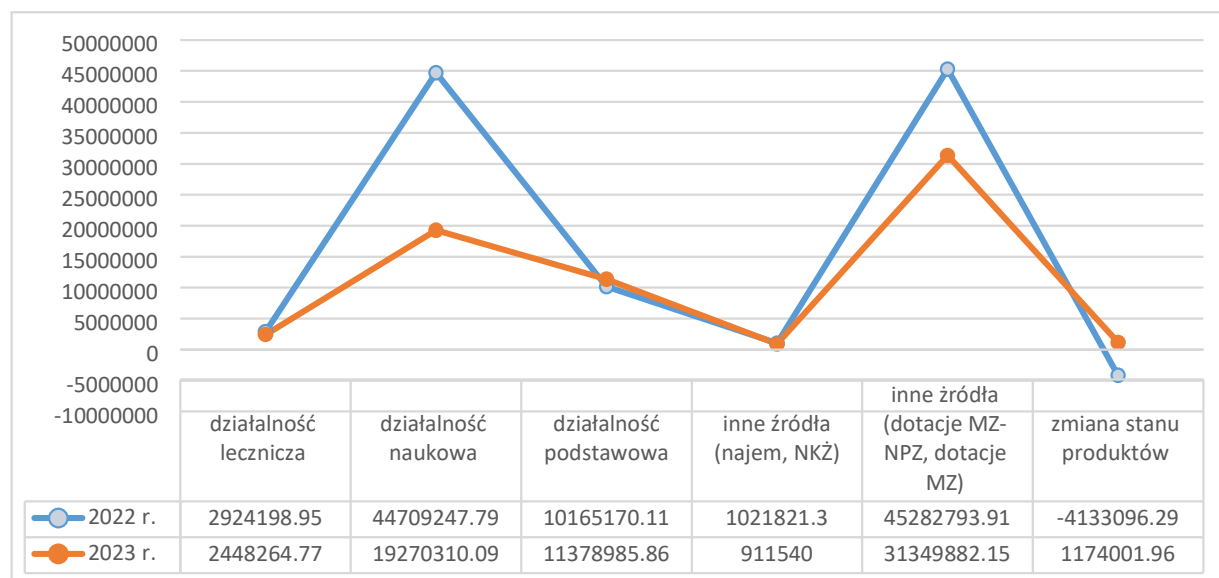
⁷¹ Aneks do umowy o numerze 6/3/85195/NPZ/2021/1094/822 zawarto w dniu 5 sierpnia 2024 r.

⁷² Sporządzone na podstawie danych przekazanych przy piśmie z dnia 1 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

⁷³ Przychodami w związku z prowadzoną działalnością podstawową w tym: przychodami z działalności usługowej (przychody z analityki fizykochemicznej, badania środków spożywczych ramach planu UKŻ, kontroli seryjnej wstępnej szczepionka p/gruż. BCG, pomiaru promieniotwórczości, pozostałe usługi, procedury atestacyjnej, procedury ubiegania się o świadectwo jakości zdrowotnej, sprawozdania z badań, sprzedaży wydawnictw, testów specjalistycznych kontroli paramentów aparatu, kursów, wydania orzeczenia zwolnienia z obowiązku Kontroli Seryjnej Szczepionek i Preparatów Immunologicznych, wydania ekspertyz i opinii, badania migracji ołowiu i kadmu z wyrobów szklanych, ceramicznych, tabeli wartości odżywczej produktów spożywczych IV, programu komputerowego Dieta) 6 oraz przychody ze sprzedaży materiałów (sprzedaż testów urazowych).

– Przychody z dotacji MZ pozostałe	17.792.674,54	21.784.842,23	137.037,51
Zmiana stanu produktów	(-)4.133.096,29	1.174.001,96	1.030.113,49
Razem przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi	99.970.135,77	66.532.984,83	23.301.148,45
Przychody finansowe	87.854,14	228.200,63	63.259,10
Pozostałe przychody operacyjne	4.447.544,38	6.925.885,44	5.699.990,96
Razem:	104.505.534,29	73.687.070,90	29.064.398,51

Wykres nr 3. Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi (w PLN) w latach 2022 r. – 2023 r.

Mając na uwadze dane zaprezentowane w Tabeli nr 4 należy zauważyć, że w 2023 r. w stosunku do 2022 r. nastąpił spadek przychodów ogółem. W 2023 r. w stosunku do 2022 r. przychody ogółem Instytutu były niższe o 30.818.463,39 zł.

W latach 2022 – 2023 największe przychody Instytut osiągnął z tytułu:

- **innych źródeł przychodów** (tj. przychody z dotacji MZ-NPZ, pozostałych dotacji MZ), które przyniosły Instytutowi środki finansowe na poziomie 45.282.793,91 zł (43,33%) w 2022 r., zaś w 2023 r. 31.349.882,15 (42,54%) ogólnej sumy przychodów;
- **działalności naukowej** (w tym: przychody z dotacji i subwencji MEiN, projektów naukowych i umów krajowych, projektów naukowych i zagranicznych), przyniosły Instytutowi środki finansowe na poziomie 44.709.247,79 zł (42,8%) w 2022 r., zaś w 2023 r. 19.270.310,09 zł (26,15%) ogólnej sumy przychodów.

Przychody w związku z **prowadzoną działalnością podstawową** wynosiły 10.165.170,11 zł (9,73%) w 2022 r. i 11.378.985,86 zł (15,44%) w 2023 r. ogólnej sumy przychodów.

Przychody z **działalności leczniczej** (w tym: przychody z NFZ, działalności komercyjnej Covid-19, z działalności leczniczej pozostałej) wyniosły 2.924.198,95 zł (2,8%) w 2022 r. i 2.448.264,77 zł (3,32%) w 2023 r. ogólnej sumy przychodów.

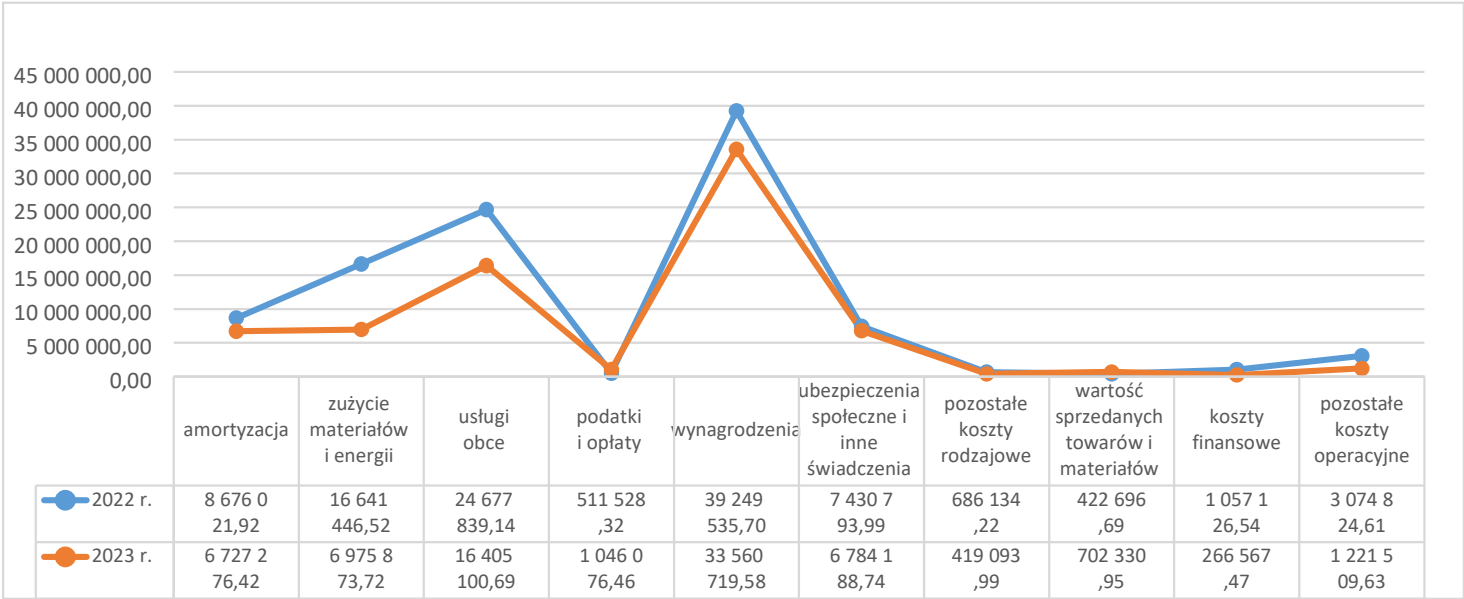
Przychody z **innych źródeł** (w tym: najmu i Narodowego Kongresu Żywnościowego) wynosiły 1.021.821,30 zł (0,98%) w 2022 r. i 911.540,00 zł (1,24%) w 2023 r. ogólnej sumy przychodów.

Przychody **finansowe** wynosiły 87.854,14 zł (0,08%) w 2022 r. i 228.200,63 zł (0,31%) w 2023 r. ogólnej sumy przychodów.

Pozostałe przychody **operacyjne** wynosiły 4.447.544,38 zł (4,26%) w 2022 r. i 6.925.885,44 zł. (9,4%) w 2023 r. ogólnej sumy przychodów.

Tabela nr 5. Zestawienie⁷⁴ ponoszonych przez Instytut (w PLN) kosztów w ujęciu rodzajowym w okresie objętym kontrolą.

Rodzaj kosztów	2022 r.	2023 r.	I półrocze 2024 r.
amortyzacja	8.676.021,92	6.727.276,42	5.104.982,45
zużycie materiałów i energii	16.641.446,52	6.975.873,72	3.053.327,32
usługi obce	24.677.839,14	16.405.100,69	2.186.760,87
podatki i opłaty	511.528,32	1.046.076,46	619.869,43
wynagrodzenia	39.249.535,70	33.560.719,58	15.338.666,84
Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	7.430.793,99	6.784.188,74	3.695.577,53
Pozostałe koszty rodzajowe	686.134,22	419.093,99	138.599,62
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	422.696,69	702.330,95	250.845,23
Razem koszty operacyjne	98.295.996,50	72.620.660,55	30.388.629,29
Koszty finansowe	1.057.126,54	266.567,47	33.810,33
Pozostałe koszty operacyjne	3.074.824,61	1.221.509,63	87.356,45
Razem koszty:	102.427.947,65	74.108.737,65	30.509.796,07

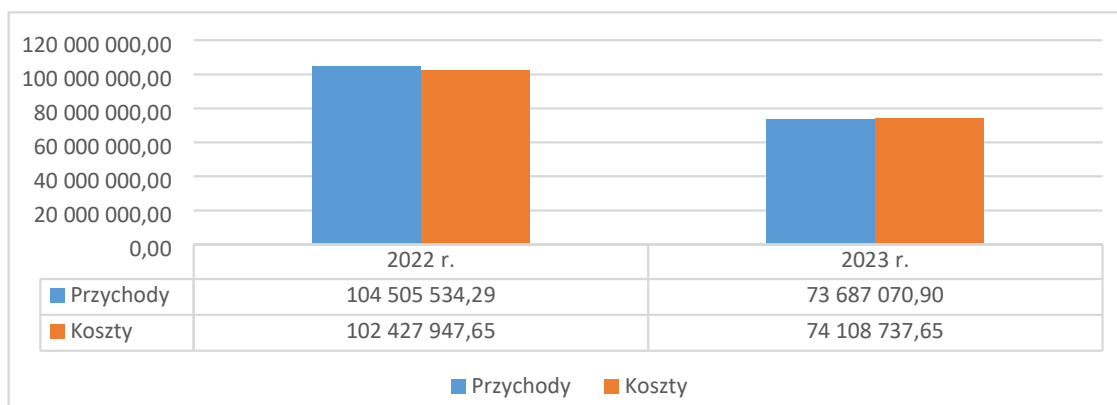

Wykres nr 4. Koszty Instytutu (w PLN) w latach 2022 r. – 2023 r.

Przeważającą część kosztów Instytutu stanowiły wynagrodzenia, tj. 38,32% w 2022 r. i 45,28% w 2023 r. ogólnej sumy kosztów. Usługi obce stanowiły 24,1% w 2022 r. i 22,14% w 2023 r. ogólnej sumy kosztów. Zużycie materiałów i energii kształtowało się na poziomie 16,25% w 2022 r. i 9,41% w 2023 r. ogólnej sumy kosztów.

⁷⁴ Sporządzone na podstawie danych przekazanych przy piśmie z dnia 1 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

Wykres nr 5. Przychody i koszty Instytutu (w PLN) w latach 2022 – 2023.

W 2022 r. wartość przychodów ogółem osiągniętych przez Instytut wynosiła 104.505.534,29 zł, a wartość kosztów ogółem wynosiła 102.427.947,65 zł.

W 2023 r. przychody ogółem kształtowały się na poziomie 73.687.070,90 zł, a wysokość kosztów ogółem ponoszonych przez Instytut w tym okresie wynosiła 74.108.737,65 zł. Zatem przychody i koszty Instytutu w 2023 r. w stosunku do 2022 r. zmalały, odpowiednio o 29,5% i 27,64 %.

Jednocześnie należy zauważyć, że w 2023 r. wartość przychodów ogółem osiągniętych przez Instytut była niższa niż wysokość ponoszonych przez Instytut kosztów ogółem o 421.666,75 zł.

Również przekazane przez Instytut dane za I półrocze 2024 r. wskazują, że w okresie od dnia 1 stycznia 2024 r. do dnia 30 czerwca 2024 r. koszty Instytutu, rosły szybciej niż osiągnięte w tym okresie przychody. Przekazane przez Instytut dane wskazują, że wartość osiągniętych w tym okresie przychodów ogółem była niższa niż wysokość ponoszonych przez Instytut kosztów ogółem o 1.445.397,56 zł.

3. Należności i zobowiązania Instytutu.

3.1. Należności Instytutu.

W Instytucie nie wprowadzono w formie zarządzenia procedury windykacji należności. Z przekazanych wyjaśnień⁷⁵ wynikało, że, cyt.: „*rozpoczęto prace nad zarządzeniem w sprawie windykacji należności*”. W dacie przeprowadzania kontroli obowiązywały niesformalizowane zasady dotyczące ściągania należności⁷⁶.

⁷⁵ Pismo z dnia 9 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

⁷⁶ Instytut prowadził tzw. windykację miękką (bezpośredni kontakt telefoniczny, mailowy pracowników Działu Księgowości z kontrahentami), tzw. windykację wewnętrzną (przekazywanie do komórek merytorycznych zestawień z niezapłaconymi należnościami w celu windykacji bezpośrednio u kontrahentów przez pracowników komórek merytorycznych), wysyłano wezwania do zapłaty oraz noty odsetkowe z tytułu nieterminowej zapłaty należności, przeterminowane należności przekazywano do Działu Prawnego celem windykacji na drodze postępowania sądowego.

Tabela nr 6. Zestawienie kwot należności (w PLN) w okresie objętym kontrolą⁷⁷.

Należności	2022 r.		2023 r.		I półrocze 2024 r.	
	ogółem	w tym: wymagalne	ogółem	w tym: wymagalne	ogółem	w tym: wymagalne
Należności z tytułu towarów i usług od pozostałych jednostek	805.065,42	328.892,8	706.824,31	220.762,39	828.482,75	420.476,64
Należności z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych tytułów publicznoprawnych, w tym:	49.711,69		299.436,49		159.312,69	
– z tytułu podatku od towarów i usług (VAT)	49.771,69		299.436,49		159.312,69	
– z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)	0,00		0,00		0,00	
– z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)	0,00		0,00		0,00	
– z tytułu ubezpieczeń społecznych, zdrowotnych i FP (ZUS)	0,00		0,00		0,00	
– z tytułu PFRON	0,00		0,00		0,00	
– pozostałe	0,00		0,00		0,00	
Inne należności	110.045,65		107.932,94		162.725,53	
Rozrachunki z tyt. wynagrodzeń	11.532,05		11.544,00		11.134,00	
Pozostałe rozrachunki z pracownikami	4.938,32	6.729,41	6.729,41		70.175,90	
Rozrachunki z tyt. pożyczek z ZFŚŚ	92.921,31	89.659,53	89.659,53		80.956,17	
Rozrachunki z tyt. płatności kartami	653,97	0,00	0,00		0,00	
Rozrachunki z komornikami	-	-	-		459,46	
Ogółem należności:	964.822,76	328.892,80	1.114.193,74	220.762,39	1.150.520,97	420.476,64

Instytut wskazał⁷⁸, że egzekwowanie należności przeterminowanych oraz spłaty zobowiązań polegało w szczególności na przygotowywaniu not księgowych, wezwań do zapłaty, występowania na drogę sądową (w przypadku, gdy działania podejmowane w ramach tzw. windykacji miękkiej były nieskuteczne). Z przekazanego przez Instytut zestawienia spraw należności dochodzonych na drodze sądowej – sporządzonego według stanu na dzień 30 czerwca 2024 r. wynikało, że Instytut prowadził 12 spraw, a kwota dochodzonych należności wynosiła: 537.114,00 zł.

Instytut nie zawierał umów cywilnoprawnych na realizację na jego rzecz usług z zakresu windykacji należności.

3.2. Zobowiązania Instytutu.

⁷⁷ Sporządzone na podstawie danych załączonych do pisma z dnia 9 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024 oraz do pisma z dnia 18 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

⁷⁸ Pismo z dnia 9 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024 i pismo z dnia 18 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

W dacie prowadzenia kontroli obowiązywały niesformalizowane zasady dotyczące regulowania zobowiązań⁷⁹.

Tabela nr 7. Zestawienie kwot zobowiązań (w PLN) w okresie objętym kontrolą⁸⁰.

Zobowiązania	2022 r.		2023 r.		I półrocze 2024 r.	
	ogółem	w tym: wymagalne	ogółem	w tym: wymagalne	ogółem	w tym: wymagalne
Zobowiązania długoterminowe	124.981,20	0,00	343.264,32	0,00	0,00	0,00
z tytułu zabezpieczenia należytego wykonania umowy	124.981,20		291.069,22		0,00	0,00
Kaucje			52.195,10		0,00	
Zobowiązania z tytułu towarów i usług od pozostałych jednostek	839.715,04	13.914,67	729.996,72	66.349,97	1.077.594,33	0,00
Zaliczki otrzymane na dostawy i usługi	1.253.365,93	0,00	1.463.720,22	0,00	2.330.172,72	0,00
Zobowiązania z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych tytułów publicznoprawnych, w tym:	2.194.713,56	0,00	218.407,03	0,00	1.165.929,47	0,00
– z tytułu podatku od towarów i usług (VAT)	1.755.729,45	0,00	14.566,11	0,00	262.336,74	0,00
– z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)	144.210,00	0,00	14.410,00	0,00	159.995,00	0,00
– z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)	6.435,00	202,00	75.852,00	0,00	5.129,00	0,00
– z tytułu ubezpieczeń społecznych, zdrowotnych i FP (ZUS)	260.060,11	0,00	103.372,92	0,00	711.045,73	0,00
– z tytułu PFRON	28.046,00	0,00	10.206,00	0,00	27.423,00	0,00
– pozostałe	233,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	69.045,28	0,00	72.457,29	0,00	59.110,83	0,00
Inne zobowiązania	2.098.150,63	0,00	454.082,30	0,00	691.886,04	0,00
Wadia i obowiązania z tytułu zabezpieczenia należytego wykonania umowy	382.588,29	0,00	83.179,37	0,00	345.316,34	0,00

⁷⁹ Wpływające do Instytutu dokumenty (faktury, noty księgowe, rachunki) były odbierane przez pracownika działu zamawiającego, a od 2024 r. przez pracownika Działu Księgowości, wpisywane do rejestru faktur wraz z datą terminu zapłaty i przekazywane do działu zamawiającego lub komórki merytorycznej celem opisanie, weryfikacji z wnioskiem o udzielenie zamówienia publicznego. Po zatwierdzeniu pod względem merytorycznym oraz zgodności z procedurą zamówień publicznych, potwierdzeniu środków (w przypadku grantów, projektów, dotacji) dokument był przekazywany do Działu Księgowości i podlegał weryfikacji pod względem formalno-rachunkowym, zgodności z wnioskiem i umową, zatwierdzany przez głównego księgowego i kierownika jednostki (lub osoby upoważnione) i przekazywany do płatności. Pismo z dnia 9 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024 oraz pismo z dnia 18 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

⁸⁰ Sporządzone na podstawie danych załączonych do pisma z dnia 9 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024 oraz do pisma z dnia 18 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

Pozostałe rozrachunki z pracownikami	12.918,82	0,00	13.650,11	0,00	3.805,73	0,00
Zobowiązania komornicze, ubezpieczenie indywidualne pracowników PZU,PPK	32.836,34	0,00	30.994,53	0,00	17.343,68	0,00
Zabezpieczenie na zwrot środków otrzymanych na realizację projektów	1.669.807,18	0,00	326.258,29	326.258,29	325.420,29	325.420,29
Fundusze specjalne	2.253.064,84	0,00	2.731.649,55	0,00	3.378.124,66	0,00
Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	212.914,12	0,00	237.223,24	0,00	973.640,32	0,00
Fundusz Badań Własnych	1.964.542,38	0,00	2.161.446,37	0,00	2.071.504,40	0,00
Fundusz nagród	75.608,34	0,00	332.979,94	0,00	332.979,94	0,00
Zobowiązania ogółem:	8.833.036,48	13.914,67	6.013.577,43	66.349,77	8.702.818,05	0,00

W okresie objętym kontrolą Instytut ponosił dodatkowe koszty w związku z nieterminowym regulowaniem zobowiązań.

Tabela nr 8. Wykaz dodatkowych kosztów (w PLN) jakie ponosił Instytut w związku z nieterminowym regulowaniem zobowiązań⁸¹.

Rodzaj kosztów:	2022 r.	2023 r.	I półrocze 2024 r.
– odsetki	23.156,76	311.860,33	400,65
– kary umowne	2.159,36	0,00	173,92
– koszty postępowań sądowych i koszty egzekucyjne	180,00	38.008,00	2.089,00
Razem:	25.496,12	349.868,33	2.663,57

Instytut wyjaśnił, że prowadził bieżący monitoring oraz dokonywał analizy stanu należności i zobowiązań w okresach kwartalnych podczas sporządzania sprawozdań do Ministerstwa Zdrowia.

1.1. Pożyczki i kredyty.

W okresie objętym kontrolą Instytut nie posiadał zawartych umów pożyczek i kredytów z instytucjami pozabankowymi.

Instytut wyjaśnił⁸², że do dnia 25 lipca 2022 r., na podstawie umowy⁸³ z dnia 26 lipca 2019 r. oraz aneksu⁸⁴ z dnia 24 lipca 2020 r. miał przyznany limit kredytowy wielocelowy w wysokości 5.000.000,00 zł, z którego z uwagi na dobrą sytuacją finansową, nie korzystano. Z dniem 26 lipca 2022 r. umowa na przyznany limit kredytowy wygasła i nie była wznawiana. W okresie objętym kontrolą Instytut nie spłacał⁸⁵ pożyczek i kredytów, które zostały zawarte przed okresem objętym kontrolą.

IV. Prawidłowości realizacji Umowy i wydatkowania środków publicznych przekazanych w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 na realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego na podstawie Umowy.

⁸¹ Sporządzane na podstawie danych załączonych do pisma z dnia 9 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

⁸² Pismo z dnia 9 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

⁸³ Umowa Nr 46 1020 1042 0000 8102 0419 0591 zawarta z PKO BP S.A.

⁸⁴ Aneks Nr 1 do Umowy Nr 46 1020 1042 0000 8102 0419 0591.

⁸⁵ Pismo z dnia 18 października 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

Przedmiotem Umowy zawartej pomiędzy Skarbem Państwa – Ministrem Zdrowia a NIZP PZH - PIB było wykonanie zadania z zakresu zdrowia publicznego, w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym⁸⁶, określonego w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025⁸⁷ pod nazwą: *Promocja szczepień, utrzymanie funkcjonalności portalu informacyjnego dotyczącego szczepień – działania promocyjne i popularyzacyjne dotyczące szczepień ochronnych* (Zadanie 5), odpowiadającego Celowi Operacyjnemu 4: *Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne*.

Do Umowy zostało zawartych 9 aneksów zmieniających jej warunki⁸⁸.

Na realizację przedmiotu Umowy w latach 2021-2025 zaplanowane zostały środki publiczne w łącznej wysokości 12.718.208,44 zł⁸⁹.

Umowa została zawarta na okres od dnia 1 kwietnia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2025 r., z zastrzeżeniem postanowień umownych wykraczających poza tę datę, w tym postanowień dotyczących kar umownych.

Na podstawie analizy dokumentów oraz wyjaśnień⁹⁰ Instytutu ustalono jak poniżej.

W ramach Umowy Instytut zobowiązał się do realizacji w latach 2021-2025 następujących działań:

1. Utrzymanie portalu Szczepienia.info.
2. Działania w mediach społecznościowych.
3. Popularyzacja szczepień ochronnych wśród rodziców małych dzieci (2021 r.);
Popularyzacja szczepień ochronnych wśród młodzieży (2022 r.);
Popularyzacja szczepień wśród dorosłych (2023 r.);
Popularyzacja szczepień wśród seniorów (2024 r.);
Popularyzacja szczepień ochronnych wśród kobiet w ciąży (2025 r.).
4. Edukacja personelu medycznego.
5. Kampania społeczna (2021 r.), Kampania edukacyjno-informacyjna (lata 2022-2025).

Powyższe działania zostały opisane w Planie rzeczowo-finansowym, stanowiącym Załącznik nr 1 do Umowy, ze wskazaniem wysokości środków publicznych przeznaczonych na ich realizację.

Ponadto, w Załączniku nr 2 do Umowy zawarto szczegółowy harmonogram realizacji zadania, harmonogram składania sprawozdań i rozliczeń z realizacji zadania, ale także produkty planowane do wytworzenia w ramach realizowanego zadania, jak również zakładane rezultaty i opis sposobu ich monitorowania/ewaluacji.

W ramach realizacji przedmiotowej Umowy wytworzono następujące produkty:

1) w 2021 r.:

- spot telewizyjny oraz spot radiowy w ramach kampanii społecznej „Ja już po. A Ty?”,
- Przewodnik po szczepieniach ochronnych dla rodziców małych dzieci,

⁸⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 1608, z późn. zm.

⁸⁷ Wprowadzony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz. U. z 2021 r. poz. 642).

⁸⁸ Zmiany warunków zostały dokonane zgodnie z § 8 ust. 3 Umowy.

⁸⁹ Pierwotna kwota wynikająca z Umowy wynosiła 12.000.000,00 zł. Wysokość środków przyznanych na realizację zadania zmieniono Aneksen nr 7, a następnie aneksem nr 9.

⁹⁰ Pismo z dnia 2 października 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024 z załącznikami oraz pismo z dnia 8 października 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024 z załącznikami.

- materiały merytoryczne (w tym: artykuły, infografiki, FAQ, itp.) opublikowane na stronie www.szczepienia.info,
 - posty opublikowane na Instagramie i Facebook [szczepienia.info](http://www.szczepienia.info),
 - ulotki (dotyczące szczepień przeciw pneumokokom, odrze, krztuścowi, niepożądanym odczynom poszczepiennym oraz portalu [szczepienia.info](http://www.szczepienia.info));
- 2) w 2022 r.:
- raport końcowy z Badania ankietowego (CATI) dotyczącego wiedzy i oczekiwań rodziców nastolatków na temat szczepień przeciwko HPV,
 - Przewodnik po szczepieniach przeciw HPV dla rodziców nastolatków,
 - Przewodnik po szczepieniach przeciw HPV dla pracowników ochrony zdrowia,
 - Przewodnik dla rodziców i lekarzy „Jak rozmawiać z nastolatkami o szczepieniach?”,
 - materiały merytoryczne (w tym: artykuły, infografiki, FAQ, itp.) opublikowane na stronie www.szczepienia.info,
 - posty opublikowane na Instagramie i Facebook [szczepienia.info](http://www.szczepienia.info),
 - filmy edukacyjne,
 - współpraca z influencerami w ramach kampanii społecznej „Ja już po. A Ty?”,
 - podcasty,
 - wystąpienia ekspertów w programach śniadaniowych Telewizji Polskiej i komercyjnej stacji telewizyjnej (TVN) w ramach kampanii społecznej „Ja już po. A Ty?”,
 - ikonografiki w tematyce szczepień;
- 3) w 2023 r.:
- materiały merytoryczne (w tym: artykuły, infografiki, FAQ, itp.) opublikowane na stronie www.szczepienia.info,
 - posty opublikowane na Instagramie i Facebook [szczepienia.info](http://www.szczepienia.info),
 - Przewodnik po szczepieniach dorosłych dla pracowników ochrony zdrowia,
 - Przewodnik po szczepieniach dorosłych dla pacjenta,
 - quiz na stronie [szczepienia.info](http://www.szczepienia.info);
- 4) w 2024 r.:
- materiały merytoryczne (w tym: artykuły, infografiki, FAQ, itp.) opublikowane na stronie www.szczepienia.info,
 - posty opublikowane na Instagramie i Facebook [szczepienia.info](http://www.szczepienia.info),
 - Przewodnik o bezpieczeństwie szczepionek przeciw HPV dla rodziców nastolatków.

Działania zrealizowane w okresie od dnia 1 kwietnia 2021 r. do dnia 30 czerwca 2024 r. zostały wykonane zgodnie z założeniami Umowy oraz jej załącznikami, jak również wnioskiem Instytutu.

Zakładane cele realizacji zadania zostały osiągnięte co do zasady w wymiarze określonym w Umowie. Odchylenia od zakładanych wartości dotyczyły miesięcznej liczby odsłon strony www.szczepienia.info. W przypadku nieosiągnięcia zakładanej wartości miernika, PZH wyjaśnił przyczyny zaistniałej sytuacji oraz podjął działania promujące portal.

Z tytułu realizacji Umowy, Instytut otrzymał środki finansowe z Ministerstwa Zdrowia w następujących transzach:

- 4.000.000,00 zł w dniu 22 września 2021 r. (na realizację zadania w 2021 r.),
- 263.405,00 zł w dniu 11 stycznia 2022 r. (środki niewygasające w 2021 r.),
- 2.000.000,00 zł w dniu 8 marca 2022 r. (na realizację zadania w 2022 r.),
- 2.000.000,00 zł w dniu 26 maja 2023 r. (na realizację zadania w 2023 r.)

W okresie objętym kontrolą, nie otrzymano transzy na realizację zadania w 2024 r.

Tabela nr 9. Wydatki poniesione na realizowane zadanie w okresie od dnia 1 kwietnia 2021 r. do dnia 30 czerwca 2024 r.⁹¹

Numer i nazwa działania	Kwota wydatków poniesionych w okresie IX-XII 2021 r. (zł)	Kwota wydatków poniesionych w 2022 r. (zł)/ wydatki niewygasające w 2021 r.	Kwota wydatków poniesionych w 2023 r. (zł)	Kwota wydatków poniesionych w okresie I-VI 2024 r. (zł)
Działanie 1. Utrzymanie portalu Szczepienia.info	461.492,81	215.716,54	230.399,35	72.072,06
Działanie 2. Działania w mediach społecznościowych	351.775,31	511.388,10/ 13.346,55	286.039,93	54.389,18
Działanie 3. Popularyzacja szczepień ochronnych wśród rodziców małych dzieci/wśród nastolatków/wśród dorosłych	195.319,77	140.095,23/ 32.400,00	106.760,78	0,00
Działanie 4. Edukacja personelu medycznego	0,00	194.100,08	232.014,53	0,00
Działanie 5. Kampania społeczna/ edukacyjno - informacyjna	2.312.611,11	490.294,44/ 174.328,06	570.591,15	42.919,47
Koszty administracyjne	369.022,11	172.399,37/ 24.452,73	158.422,86	18.820,08
SUMA	3.690.221,11	1.723.993,76/ 244.527,34	1.584.228,60	188.200,79

Przekazane przez Ministerstwo Zdrowia środki Instytut przeznaczył na sfinansowanie zadań z tytułu realizacji Umowy. Obejmowały one wszelkie należności Instytutu związane z wykonywaniem przedmiotu Umowy. Wydatki związane z realizacją poszczególnych działań, wchodzących w zakres zadania, zostały poniesione zgodnie z przeznaczeniem. Zgodnie z § 2 ust. 2 wydatki poniesione w kwocie wyższej niż określona w Planie rzeczowo-finansowym stanowiącym załącznik nr 1 do Umowy, Instytut pokrył ze środków własnych. Powyższy przypadek miał miejsce w 2021 r. i dotyczył zakupu 3 zestawów komputerowych zrealizowanego w ramach Działania 1. Utrzymanie portalu szczepienia.info. Całkowity koszt zakupu wyniósł 18.173,25 zł brutto, w tym Instytut ze środków własnych pokrył kwotę w wysokości 173,25 zł.

Środki przekazane w roku 2021, 2022 i 2023 na realizację zadania zostały wykorzystane przez Instytut do dnia 31 grudnia roku, na który została udzielona dotacja.

⁹¹ Tabela sporządzona na podstawie składanych przez NIZP PZH-PIB sprawozdań merytorycznych.

Instytut nie wykorzystał całości przekazanych środków publicznych. Niewykorzystane środki z dotacji zostały zwrócone na rachunek Ministerstwa Zdrowia, bez odsetek, w terminach określonych w § 3 ust. 4 Umowy.

W trakcie realizacji Umowy NIZP PZH-PIB nie stwierdził trudności, problemów lub innych sytuacji, które mogłyby skutkować zagrożeniem jej realizacji, zatem nie zaistniała konieczność informowania Ministra Zdrowia o powyższym, co wynika z § 1 ust. 4 Umowy.

Zgodnie z wyjaśnieniami Instytutu, nie zdarzyły się przypadki tzw. podwójnego finansowania tego samego wydatku w ramach zadania, tj. jakiegokolwiek podwójnego zrefundowania (lub rozliczenia) całkowitego lub częściowego tego samego wydatku w zadaniu, albo w zadaniu zbieżnym merytorycznie realizowanym w ramach innych projektów ze środków publicznych, w tym krajowych lub pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) oraz jakiegokolwiek niedozwolonego sfinansowania kosztów podatku VAT z przekazanych środków, a następnie odzyskania tego podatku ze środków budżetu państwa w oparciu o ustawę z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług⁹².

Środki publiczne zostały przekazane Instytutowi na rachunek bankowy przeznaczony tylko i wyłącznie na potrzeby realizacji przedmiotu Umowy, założony w Banku PKO Bank Polski SA. Nie nastąpiła zmiana numeru rachunku bankowego, zatem nie zaistniała konieczność informowania Ministra Zdrowia o powyższym, co wynika z § 2 ust. 10 Umowy. Od środków dotacji ulokowanych na ww. rachunku bankowym nie powstawały przychody (odsetki), w związku z czym nie zaistniała konieczność zwracania ich na rachunek wskazany w Umowie przez Ministra Zdrowia.

Instytut, realizując przedmiot Umowy poniósł koszty bezpośrednie, tj. merytoryczne, jak również pośrednie, tj. administracyjne, których procentowy udział w ogólnym koszcie realizacji zadania wyniósł 10%. Powyższe zostało przedstawione w Tabeli nr 9.

Sprawozdania merytoryczne z realizacji zadań zostały sporządzone według wzoru stanowiącego załącznik nr 3 do Umowy oraz w terminach przewidzianych w załączniku nr 2 do Umowy.

Rozliczenia finansowe środków dotacji oraz sprawozdania merytoryczne z realizacji zadań za lata 2021, 2022 i 2023 zostały sporządzone odpowiednio według wzoru stanowiącego załącznik nr 4 oraz załącznik nr 5 do Umowy i złożone w terminach przewidzianych w § 3 ust. 2, tj. do dnia 15 stycznia następnego roku kalendarzowego.

Minister Zdrowia nie stwierdził wykorzystania środków publicznych niezgodnie z przedmiotem Umowy, pobrania ich nienależnie lub w nadmiernej wysokości, zatem nie zaistniała konieczność zwrócenia Ministrowi Zdrowia wydatkowanej niezgodnie z przeznaczeniem, pobranej nienależnie lub w nadmiernej wysokości kwoty dotacji wraz z odsetkami, jak dla zaległości podatkowych, zgodnie z art. 169 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁹³.

W trakcie realizacji Umowy, Minister Zdrowia nie stwierdził niewykonania lub nienależytego wykonania Umowy. Nie stwierdził również niestaranności w realizacji Umowy.

⁹² Dz. U. z 2021 r. poz. 685, z późn. zm.

⁹³ Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, z późn. zm.

Zgodnie z § 3 ust. 10 Umowy, Instytut jest zobowiązany do dokonywania płatności związanych z realizacją Umowy w formie bezgotówkowej. Inne formy płatności są dopuszczalne w uzasadnionych przypadkach, gdy ze względów technicznych niezależnych od Instytutu niemożliwa jest transakcja gotówkowa. W okresie objętym kontrolą zdarzyły się przypadki dokonywania wypłaty wynagrodzenia w formie gotówkowej na pisemną prośbę pracownika. Ponadto, pracownik dokonał płatności własną kartą płatniczą po otrzymaniu zaliczki z rachunku Instytutu na konto osobiste. Powyższe miało miejsce z uwagi na brak możliwości otrzymania faktury z odroczoną płatnością oraz konieczność dokonania zakupu u wybranego dostawcy ze względu na dostępność towaru⁹⁴.

Instytut przedłożył Politykę rachunkowości, dalej jako: „*Polityka rachunkowości*”, wraz z Zakładowym Planem Kont, dalej jako: „*ZPK*”, wprowadzoną Zarządzeniem Nr 15/2012 Dyrektora NIZP – PZH z dnia 20 czerwca 2012 r.⁹⁵

Instytut przedstawił ewidencję księgową na kontach zespołu:

- „1” przeznaczonych do ewidencji krajowych i zagranicznych środków pieniężnych w kasie i na rachunkach bankowych oraz środków pieniężnych w drodze, tj. koncie 137 – pomocnicze rachunki bankowe⁹⁶;
- „5” przeznaczonych do ewidencji i rozliczania kosztów według poszczególnych rodzajów działalności Instytutu oraz miejsca ich powstawania, tj. koncie 501 – Koszty działalności B+R⁹⁷;
- „70” służących do ewidencji przychodów z poszczególnych rodzajów działalności Instytutu, tj. koncie 701 – Sprzedaż Działalność B+R⁹⁸ i 721 – koszt własny sprzedaży – Działalność B+R⁹⁹;
- „80” służących do ewidencji rozliczeń międzyokresowych przychodów z tytułu otrzymanych przedpłat, zaliczek na realizację projektów badawczo-rozwojowych i innych zadań oraz działalności usługowej, z których przychód powstanie w przyszłych okresach, tj. koncie 801 – Rozliczenia Międzyokresowe Przychodów – Działalność B+R¹⁰⁰.

Przedmiot Umowy został zaewidencjonowany na kontach zgodnych z ZPK.

W odniesieniu do ewidencjonowania wartości materialnych i prawnych, w wyjaśnieniach¹⁰¹ wskazano, że zgodnie z obowiązującą w Instytucie polityką rachunkowości „wartości niematerialne i prawne to nabyte przez Instytut prawa majątkowe, nadające się do gospodarczego wykorzystania w okresie dłuższym niż rok i o wartości początkowej wyższej

⁹⁴ Wydarzenie miało miejsce w listopadzie 2021 r., tj. w okresie pandemii, kiedy dostępność wielu towarów była ograniczona.

⁹⁵ Zmieniona Zarządzeniami Dyrektora NIZP PZH: Nr 28/2016 z dnia 9 września 2016 r., Nr 29/2018 z dnia 31 grudnia 2018 r.

⁹⁶ Konto 137 służy do ewidencji środków pieniężnych otrzymanych na realizację projektów i umów krajowych, z Unii Europejskiej i innych zagranicznych.

⁹⁷ Do kont 500-508 prowadzi się ewidencję analityczną kosztów z podziałem na Zakłady/Samodzielne Pracownie, poszczególne projekty/umowy, zadania, tematy, źródła finansowania oraz rodzaje kosztów.

⁹⁸ Do kont grupy 70 prowadzi się ewidencję analityczną przychodów w podziale na poszczególne Zakłady/Samodzielne Pracownie i rodzaje działalności.

⁹⁹ Do kont grupy 72 prowadzi się ewidencję analityczną kosztów w podziale na poszczególne Zakłady/Samodzielne Pracownie i rodzaje działalności.

¹⁰⁰ Do kont grupy 80 prowadzi się ewidencję analityczną z podziałem na poszczególne Zakłady/Samodzielne Pracownie i tytuły przyszłych okresów oraz rodzaje działalności.

¹⁰¹ Pismo z dnia 25 października 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

niż 10 000 zł netto”, natomiast zgodnie z Umową, Instytut przenosi na Ministra Zdrowia całość autorskich praw majątkowych do wszelkich utworów powstałych w wyniku realizacji Umowy z dniem zaakceptowania pod względem merytorycznym i finansowym dokumentów rozliczeniowych, tym samym wszelkie prawa autorskie powstałe w ramach realizacji Umowy nie były wykorzystywane przez Instytut dłużej niż 1 rok, zatem w ewidencji księgowej Instytutu nie ujęto wartości niematerialnych i prawnych w odniesieniu do Umowy.

Kontroli poddano również wybrane losowo dowody księgowe. W wyniku powyższego należy stwierdzić, że zgodnie z § 3 ust. 11 Umowy, Instytut sporządził do faktur lub innych dokumentów księgowych o równoważnej wartości dowodowej trwały opis zawierający informacje o tym, z jakich środków wydatkowana kwota została pokryta oraz jakie było przeznaczenie zakupionych towarów, usług lub innego rodzaju opłaconej należności. Faktury zostały potwierdzone pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym przez upoważnione do tego osoby.

Z przedłożonych do kontroli dokumentów wynika, że dla zadania realizowanego w ramach Umowy, Instytut prowadził odrębną ewidencję księgową, zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁰² oraz obowiązującymi w Instytucie regulacjami wewnętrznymi, w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych.

Na podstawie § 4 ust. 1 Umowy całość autorskich praw majątkowych do wszelkich utworów powstałych w wyniku jej realizacji została przeniesiona na Ministra Zdrowia.

Instytut zlecał realizację poszczególnych zadań wynikających z Umowy osobom trzecim, tj. podwykonawcom, zgodnie z § 5 ust. 7 Umowy.

Zadania, które zlecono osobom trzecim dotyczyły m.in.: przeprowadzenia audytu, modernizacji, optymalizacji, aktualizacji i wdrożenia nowych funkcjonalności strony internetowej, stworzenia kampanii społecznej oraz edukacyjno-informacyjnej, stworzenia tekstów merytorycznych do przewodników oraz do wykorzystania w materiałach promocyjnych i informacyjnych i na stronie *szczepienia.info*, wypowiedzi na temat szczepień wykorzystywanych do materiałów audiowizualnych, prowadzenia konsultacji telefonicznych, wykonania ekspertyzy ws. kształtowania się świadomości społeczeństwa o szczepieniach i tematach powiązanych, telefonicznego badania ankietowego w celu oceny jakości informacyjnej materiałów oraz kampanii edukacyjno-informacyjnej czy składu, łamania oraz przygotowania grafiki i layoutu ebooków. Powyższe przyczyniło się do zapewnienia realizacji przedmiotu Umowy przez personel posiadający odpowiednie kwalifikacje.

Do kontroli przedłożono dokumentację dotyczącą realizacji zadań przez podwykonawców, w tym dokumenty poświadczające wydatkowanie środków, faktury VAT, zgodnie z § 5 ust. 8 Umowy. Zgodnie z § 5 ust. 9, NIZP PZH-PIB dokonywał opłat na rzecz podwykonawców w terminie najpóźniej do 31 grudnia danego roku w zakresie środków publicznych przyznanych na realizację zadania w danym roku.

Instytut, zgodnie z ust. § 4 ust. 3, w umowach zawartych z osobami lub podmiotami, z którymi współpracował przy realizacji Umowy, zawarł postanowienia dotyczące przeniesienia autorskich praw majątkowych oraz praw do dokonywania opracowań utworów. Ponadto, zgodnie z wyjaśnieniami, Instytut wykonując Umowę nie naruszył praw

¹⁰² Dz. U. z 2023 r. poz. 120.

majątkowych osób trzecich i przekazał utwory Ministrowi Zdrowia stanie wolnym od obciążeń prawami tych osób.

W ramach Umowy Instytut nie wystąpił do Ministra Zdrowia z wnioskiem na korzystanie w szerszym zakresie z utworów powstałych w ramach niniejszej umowy na podstawie odrębnej umowy licencyjnej¹⁰³.

W ramach działań przewidzianych we wniosku stanowiącym załącznik do Umowy nie przewidziano wydarzeń, które wiązałyby się z koniecznością pozyskiwania od uczestników lub pacjentów zgód na przetwarzanie danych osobowych. Natomiast w przypadku wykonawców poszczególnych działań, w zawieranych umowach znajdowała się klauzula dotycząca wyrażenia zgody na przetwarzanie danych osobowych.

Zgodnie z wyjaśnieniami z dnia 25 października 2024 r. oraz przedłożonymi dokumentami, należy stwierdzić, że Instytut stosował wytyczne w zakresie wypełniania obowiązków informacyjnych dotyczących beneficjentów programów dofinansowanych z budżetu państwa i państwowych funduszy celowych, o których mowa w § 4 ust. 13 Umowy. Ponadto wszystkie materiały i produkty opracowywane z związku z realizacją Umowy zawierały logotyp Ministerstwa Zdrowia, logotyp Narodowego Programu Zdrowia oraz informację o finansowaniu działania ze środków Ministra Zdrowia w ramach Narodowego Programu Zdrowia. Na przedłożonych do kontroli produktach zrealizowanych w ramach Umowy umieszczono logotyp Instytutu, jednak nie umieszczano znaków podwykonawców, realizujących poszczególne działania, zgodnie z § 4 ust. 14 Umowy.

W wyjaśnieniach wskazano również, że akceptacja poszczególnych materiałów i utworów odbywała się w ramach bieżącej współpracy z Ministerstwem Zdrowia. Opracowywane w ramach Umowy produkty i materiały podlegały uprzedniej akceptacji ze strony Ministerstwa, w przypadku uwag lub sugestii Ministerstwa co do przekazanych materiałów, NIZP-PZH PIB wprowadzał stosowne korekty. Niekiedy publikowane treści podlegały dwukrotnej akceptacji: pierwszej - na etapie przedkładania opracowanych treści (ciekawostki, infografiki, FAQ itp.), a następnie w formie kalendarza publikacji treści za dany miesiąc. Powyższe wyjaśnienia oraz załączone do nich dokumenty potwierdzają wykonanie § 4 ust. 16-18 Umowy.

Ponadto, zgodnie w ww. wyjaśnieniami wniosek na realizację zadania, stanowiący załącznik do Umowy nie zawierał zaplanowanych przedsięwzięć opisanych w § 4 ust. 15 Umowy, w związku z czym warsztaty, spotkania oraz konferencje nie były realizowane, a zatem nie zaistniał obowiązek informowania Ministerstwa Zdrowia o ww. wydarzeniach.

W trakcie realizacji Umowy nie nałożono kar umownych, o których mowa w § 6 Umowy.

Instytut zapewnił wybór wykonawcy w trybie ustawy Pzp.

Instytut przedłożył dokumentację dotyczącą wyboru wykonawcy, którego dokonano w trybie przetargu nieograniczonego.

Poddane badaniu postępowanie zostało poprzedzone wnioskiem o wyrażenie zgody na udzielenie zamówienia publicznego sporządzonym na formularzu zgodnym z obowiązującym w Instytucie wzorem. Do wniosku załączono opis przedmiotu zamówienia, dowody dotyczące szacowania wartości zamówienia oraz raport z analizy potrzeb i wymagań. Przedmiotowy wniosek zawierał wymagane podpisy potwierdzające jego akceptację, w tym informację o zabezpieczeniu środków przez głównego księgowego.

¹⁰³ Pismo z dnia 8 listopada 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

Instytut, przed wszczęciem postępowania o udzielenie zamówienia, dokonał analizy potrzeb i wymagań oraz szacowania wartości zamówienia w terminie określonym w art. 36 ustawy Pzp. Do postępowania powołano komisję przetargową.

W przedmiotowym postępowaniu Dyrektor, osoby mogące wpłynąć na wynik postępowania oraz członkowie komisji przetargowej złożyli stosowne oświadczenia, o których mowa w art. 56 ust. 4 ustawy Pzp, tj. oświadczenie o niekaralności oraz oświadczenie o braku konfliktu interesów.

W przedmiotowym postępowaniu o udzielenie zamówienia Instytut określił, zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy Pzp formę komunikacji z wykonawcami jako odbywającą się przy użyciu środków komunikacji elektronicznej, poprzez wskazanie adresu strony internetowej, jak również dopełnił obowiązków informacyjnych dotyczących stosowanych środków komunikacji elektronicznej, zgodnie z art. 67 ustawy Pzp.

W ramach postępowania przestrzegano zasady jawności poprzez publikację ogłoszeń: o zamówieniu, o wyniku postępowania oraz o wykonaniu umowy, w Biuletynie Zamówień Publicznych, Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej oraz na stronie internetowej prowadzonego postępowania.

SWZ zawierała informacje określone w art. 134 ustawy Pzp, a Instytut zapewnił na stronie internetowej prowadzonego postępowania bezpłatny, pełny, bezpośredni i nieograniczony dostęp do SWZ.

W § 5 ust. 11 Umowy zawarto rekomendację Ministra Zdrowia polegającą na uwzględnieniu w zamówieniach udzielanych w ramach realizacji zadania aspektów środowiskowych, społecznych (np. stosowanie kryteriów premiujących oferty zakładów pracy chronionej oraz innych wykonawców, których działalność, lub działalność ich wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, obejmuje społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych oraz stosowanie kryteriów dotyczących zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, bezrobotnych lub osób, o których mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym). Instytut w wyjaśnieniach wskazał, że powyższy przepis zinterpretował jako konieczność uwzględniania ww. aspektów w postępowaniach, w których ustanowienie takich kryteriów jest możliwe lub zasadne. W przypadku poddanego kontroli postępowania, przedmiotem zamówienia była realizacja usług kampanii promocyjnej, co wprost wyklucza zastosowanie aspektów środowiskowych, które powszechnie rozumiane są jako elementy działań, wyrobów lub usług organizacji, który wzajemnie oddziałuje lub może wzajemnie oddziaływać ze środowiskiem. Według Instytutu przedmiot zamówienia nie oddziałuje jednak w żaden sposób na środowisko. Ponadto, podstawowe wymogi stawiane Wykonawcy w ww. postępowaniu dotyczyły przedłożenia odpowiedniego doświadczenia zawodowego oraz wysokich kwalifikacji potwierdzających możliwości należytej realizacji usługi, dlatego też nie było możliwości zastosowania kryteriów odnoszących się do osób takich jak osoby bezrobotne, młodociane czy do podmiotów takich jak zakłady pracy chronionej.

Po otwarciu ofert, Instytut udostępnił na stronie internetowej prowadzonego postępowania informacje o nazwach albo imionach i nazwiskach oraz siedzibach lub miejscach prowadzonej działalności gospodarczej albo miejscach zamieszkania wykonawców, których oferty zostały otwarte, a także cenach lub kosztach zawartych w ofertach, jak stanowi art. 222 ust. 5 ustawy Pzp.

Wyboru najkorzystniejszej oferty dokonywano zgodnie z art. 239 ustawy Pzp, na podstawie kryteriów oceny ofert opisanych w sposób jednoznaczny i zrozumiały, zgodnie z art. 240 ust. 1 ustawy Pzp. Realizując regulacje art. 253 ustawy Pzp, Instytut niezwłocznie po wyborze najkorzystniejszej oferty informował wykonawców, którzy złożyli oferty, o wyborze najkorzystniejszej oferty oraz punktacji przyznanej ofertom w każdym kryterium oceny ofert i łącznej punktacji.

Instytut udokumentował przebieg poddanego badaniu postępowania o udzielenie zamówienia, sporządzając protokół postępowania wraz z załącznikami, zgodny pod względem formy i treści z wymogami rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie protokołów postępowania oraz dokumentacji postępowania o udzielenie zamówienia publicznego¹⁰⁴. Jednakże pojawiające się w protokole omyłki w zakresie daty ustalenia wartości zamówienia oraz wskazania, że kierownik zamawiającego nie wykonuje czynności w postępowaniu świadczą o niezachowaniu należytej staranności przy wypełnianiu ww. dokumentu.

Instytut przestrzegał terminu zawarcia umowy określonego w art. 264 ustawy Pzp¹⁰⁵ w zakresie zawierania umów z dostawcą wyłonionym w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego. Ogłoszenie o wykonaniu umowy zostało opublikowane z przekroczeniem terminu określonego w art. 448 ustawy Pzp, co zgodnie z wyjaśnieniami¹⁰⁶ było spowodowane okolicznościami natury organizacyjnej.

W przypadku przedmiotowego postępowania, wniesiono odwołanie do Prezesa Krajowej Izby Odwoławczej w zakresie rażąco niskiej ceny, które zostało oddalone wyrokiem z dnia 3 listopada 2023 r.

Reasumując, należy stwierdzić, że Instytut wykonał czynności będące przedmiotem Umowy prawidłowo, ponosząc wydatki celowo, racjonalnie i oszczędnie oraz w sposób, który zapewnił terminową realizację zadań.

V. Wywiązywanie się z obowiązków wynikających z nadania Instytutowi statusu państwowego instytutu badawczego polegających na gromadzeniu, przetwarzaniu i udostępnianiu danych gromadzonych w ramach działań krajowego nadzoru nad bezpieczeństwem żywności, w tym ocenę pobranych z żywności zanieczyszczeń żywności i substancji oraz współpracę w tym zakresie z Europejskim Urzędem ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), zapewnieniu oceny ryzyka na potrzeby Europejskiego Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF) i sprawozdań z uczestnictwa ekspertów Instytutu w posiedzeniach organizowanych w ramach prac instytucji Unii Europejskiej.

Na podstawie analizy dokumentów oraz wyjaśnień¹⁰⁷ Instytutu ustalono jak poniżej.

W kontekście współpracy Instytutu z Głównym Inspektorem Sanitarnym, dalej jako: „GIS”, pod kątem realizacji zadań wynikających ze statusu PIB, pojawiły się problemy związane

¹⁰⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 2434.

¹⁰⁵ Uwzględniono art. 577 ustawy Pzp, tj. w przypadku wniesienia odwołania, zamawiający nie może zawrzeć umowy do czasu ogłoszenia przez Izbę wyroku lub postanowienia kończącego postępowanie odwoławcze.

¹⁰⁶ Pismo z dnia 4 listopada 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

¹⁰⁷ Pismo z dnia 14 listopada 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024 z załącznikami oraz korespondencja mailowa pomiędzy Instytutem, GIS i EFSA.

z realizacją zadań dotyczących przygotowywania ocen ryzyka na potrzeby systemu RASFF i sprawozdań z uczestnictwa ekspertów NIZP PZH-PIB w posiedzeniach grup roboczych organizowanych w ramach prac instytucji Unii Europejskiej.

Obowiązek zapewnienia oceny ryzyka na potrzeby RASFF jest realizowany przez dwie komórki organizacyjne Instytutu, tj. Zakład Bezpieczeństwa Żywności oraz Zakład Toksykologii i Oceny Ryzyka Zdrowotnego.

Na podstawie danych zgromadzonych przez Zakład Toksykologii i Oceny Ryzyka Zdrowotnego oraz wkładu Zakładu Bezpieczeństwa Żywności opracowywany jest raport. Za jego przygotowanie odpowiada Kierownik Zakładu Toksykologii i Oceny Ryzyka Zdrowotnego. Zadania realizowane przez Zakład Toksykologii i Oceny Ryzyka Zdrowotnego zostały objęte stosownymi procedurami w ramach systemu zarządzania jakością ISO9001, z kolei te realizowane przez Zakład Bezpieczeństwa Żywności – nie. Zatem powyższe komórki mają nieco inne ścieżki rejestracji zlecenia wykonania oceny ryzyka, ewidencjonowania i raportowania procesu. Mając na względzie ujednolicenie procesu, wzmocnienie nadzoru oraz dotrzymywanie terminowości realizowanych ocen, w dniu 23 października 2024 r. na spotkaniu kierownictwa podjęto decyzję o połączeniu procesu, co pozwoli na skuteczny monitoring realizowanych działań oraz stworzy wspólną bazę ocen ryzyka tworzonej na potrzeby RASFF¹⁰⁸.

Obowiązek dotyczący przekazywania sprawozdań z uczestnictwa ekspertów NIZP PZH-PIB w posiedzeniach grup roboczych organizowanych w ramach prac instytucji Unii Europejskiej jest realizowany przez trzy komórki organizacyjne Instytutu, tj. Zakład Bezpieczeństwa Żywności, Zakład Toksykologii i Oceny Ryzyka Zdrowotnego oraz Zakład Żywienia i Wartości Odżywczej Żywności. Uczestnictwo w ww. spotkaniach różni się ze względu na rolę eksperta, tj. może być on przedstawicielem kraju, członkiem zespołu lub obserwatorem. Po spotkaniu ekspert powinien przygotować projekt sprawozdania, które jest przekazywane do urzędu delegującego eksperta lub wkład do sprawozdania, który przekazuje ekspertowi wiodącemu. Co do zasady sprawozdania z posiedzeń organizowanych w ramach prac instytucji Unii Europejskiej przekazywane są w terminach uzgodnionych z urzędem delegującym, nie są to terminy jednolite, zazwyczaj od 2 do 9 tygodni w zależności od obszerności i poziomu szczegółowości. W Zakładzie Toksykologii i Oceny Ryzyka Zdrowotnego oraz Zakładzie Żywienia i Wartości Odżywczej Żywności obowiązek ten realizowany jest terminowo, natomiast opóźnienia i zaległości zidentyfikowano w Zakładzie Bezpieczeństwa Żywności. Na chwilę obecną jeden z pracowników ww. Zakładu uzupełnił zaległości w przedmiotowym zakresie, natomiast drugi jest w trakcie ich uzupełniania.

Ponadto, Instytut nie zrealizował zadania polegającego na przekazaniu do EFSA danych z zakresu żywności. Obowiązek przekazywania przedmiotowych danych powstał na mocy rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2022/932 z dnia 9 czerwca 2022 r. w sprawie jednolitych praktycznych rozwiązań dotyczących przeprowadzania kontroli urzędowych w odniesieniu do zanieczyszczeń w żywności, w sprawie szczególnych treści dodatkowych w wieloletnich krajowych planach kontroli oraz szczególnych dodatkowych rozwiązań dotyczących przygotowania tych planów¹⁰⁹. Udostępnianie przez państwa członkowskie ww. danych powstałych przed 1 stycznia 2023 r. było dobrowolne.

¹⁰⁸ Obecnie przygotowywany jest opis procesu oraz wspólne zasoby informatyczne. Zostanie również utworzona dedykowana skrzynka e-mail. Planowane wdrożenie – styczeń 2025 r.

¹⁰⁹ Dz. Urz. UE L 162 z 17 czerwca 2022 r. s. 13-22.

Instytut otrzymał od GIS¹¹⁰ dane dotyczące wyników badań zanieczyszczeń w żywności w 2023 r. nadesłane ze stacji sanitarno-epidemiologicznych z obszaru całego kraju w dniu 30 kwietnia 2024 r.¹¹¹ Zadaniem NIZP PZH-PIB była walidacja ww. danych oraz zaraportowanie ich w ramach dostępnych narzędzi informatycznych do EFSA. Termin przekazania ww. danych upływa 30 czerwca każdego roku. W praktyce raportowane przez państwa członkowie dane z reguły zawierają błędy, dlatego EFSA umożliwia dokonanie ich korekty do 31 sierpnia. Jest to ostateczny termin, po którym system zostaje zamknięty. Kolejne otwarcie systemu następuje zazwyczaj 1 kwietnia następnego roku.

Z ustaleń kontroli wynika, że Instytut nie przekazał przedmiotowych danych w podstawowym terminie, tj. do 30 czerwca 2024 r. W odpowiedzi na zapytanie Instytutu, EFSA wyraziła zgodę na możliwość skorzystania przez NIZP-PZH z dodatkowego terminu, tj. do 31 sierpnia. Jednakże również w terminie do 31 sierpnia 2024 r. Instytut nie przekazał ww. danych.

Komórką organizacyjną Instytutu odpowiedzialną za realizację powyższych zadań jest Zakład Bezpieczeństwa Żywności¹¹², składający się z 5 pracowników, tj. Pracowni Oceny Zanieczyszczeń Żywności, Pracowni Oceny Zanieczyszczeń Pierwiastkami Szkodliwymi, Pracowni Oceny Materiałów i Wyrobów do Kontaktów z Żywnością, Pracowni Oceny Dodatków do Żywności i Pracowni Mikrobiologii Żywności.

Bezpośredni nadzór nad Zakładem Bezpieczeństwa Żywności, zgodnie z Regulaminem organizacyjnym wprowadzonym Zarządzeniem Nr 36/2020 Dyrektora NIZP PZH-PIB z dnia 16 grudnia 2020 r.¹¹³, zwanym również: *Regulaminem organizacyjnym*, sprawuje Zastępca Dyrektora ds. Żywnienia i Bezpieczeństwa Żywności¹¹⁴. W okresie objętym kontrolą ww. funkcję pełnili n.w. osoby:

- 1) [REDAKTOWANE] w okresie od 21 lutego 2022 r. do 30 listopada 2023 r.,
- 2) [REDAKTOWANE] – w okresie od 1 grudnia 2023 r. do 31 sierpnia 2024 r., będąca od 1 lipca 2024 r. w okresie wypowiedzenia bez obowiązku świadczenia pracy,
- 3) [REDAKTOWANE] – od 1 października 2024 r.

Funkcję Kierownika Zakładu Bezpieczeństwa Żywności od 18 września 2011 r. pełni [REDAKTOWANE]
[REDAKTOWANE] W kwestiach związanych z realizacją przedmiotowych zadań komórką wiodącą jest Pracownia Oceny Zanieczyszczeń Żywności, której kierownikiem jest [REDAKTOWANE]

¹¹⁰ Pismo z dnia 30 kwietnia 2024 r. o znaku BŻ.PS.423.44.2024.

¹¹¹ Instytut pod koniec stycznia 2024 r. podjął próbę zmiany sposobu i terminu przekazywania przez stacje sanitarno-epidemiologiczne przedmiotowych danych, wysyłając za pośrednictwem GIS ankietę dotyczącą sposobu ich gromadzenia. Celem podjęcia rozmów i działań w przedmiotowym zakresie było umożliwienie częściowego przekazywania przez stacje sanitarno-epidemiologiczne danych (już w lutym stacje sanitarno-epidemiologiczne dysponują ok. 60% danych), co dałoby Instytutowi więcej czasu na ich walidację. Praktyka częściowego przekazywania danych, tj. do 30 września za I i II kwartał oraz do 31 marca za III i IV kwartał, funkcjonowała przed pandemią koronawirusa, jednakże GIS po zakończeniu pandemii nie powrócił do niej.

¹¹² Załącznik Nr 7, od dnia 21 czerwca 2023 r. Załącznik Nr 6 do Regulaminu organizacyjnego, pkt I ppkt 3, 5, 6.

¹¹³ Następnie: Zarządzenie Nr 20/2023 Dyrektora NIZP PZH-PIB z dnia 21 czerwca 2023 r. oraz Zarządzenie Nr 5/2024 Dyrektora NIZP PZH-PIB z dnia 29 lutego 2024 r.

¹¹⁴ § 32 Regulaminu organizacyjnego.

Zgodnie z wyjaśnieniami Instytutu¹¹⁵, Dyrektor NIZP-PZH nie był na bieżąco informowany o problemach związanych z realizacją przedmiotowych zadań. Bezpośredni nadzór sprawował Zastępca Dyrektora ds. Żywnienia i Bezpieczeństwa Żywności. Po odwołaniu ze stanowiska Zastępcy Dyrektora ds. Żywnienia i Bezpieczeństwa Żywności [REDAKTOWANO] odbyły się spotkania z Dyrektorem Instytutu, na których poruszono m.in. kwestię zaległości w realizacji zadań na rzecz GIS oraz w sprawozdawczości z uczestnictwa ekspertów NIZP PZH-PIB w posiedzeniach grup roboczych instytucji Unii Europejskiej. Jednakże według Dyrektora Instytutu na ww. spotkaniach nie zasygnalizowano problemów związanych z raportowaniem danych do EFSA. W tym temacie spotkanie Dyrektora Instytutu z osobami bezpośrednio zaangażowanymi w realizację ww. zadania, tj. [REDAKTOWANO] z uwagi na sezon urlopowy¹¹⁶, odbyło się na początku sierpnia 2024 r. Podczas ww. spotkania Dyrektor Instytutu uzyskał zapewnienie, że pracownicy są świadomi priorytetowego charakteru zadania polegającego na przekazaniu danych do EFSA oraz zbliżającego się terminu jego realizacji.

[REDAKTOWANO] oraz [REDAKTOWANO] byli w stałym kontakcie z pracownikami oraz kierownictwem GIS, jak również pracownikami EFSA. Ponadto, GIS kierował do Instytutu pisma z prośbą o udzielenie informacji na temat postępu prac związanych z przekazaniem danych do EFSA¹¹⁷. Pozostały one bez odpowiedzi, co – zgodnie z wyjaśnieniami Instytutu¹¹⁸ - wynikało z pozostawania w stałym kontakcie mailowym z pracownikami GIS oraz organizowania spotkań roboczych w ww. temacie.

W dniu 29 sierpnia 2024 r. Dyrektor Instytut został poinformowany przez [REDAKTOWANO] o problemach technicznych z przekazaniem danych do EFSA. Od tego czasu pozostawał w bieżącym kontakcie telefonicznym i mailowym zarówno z ww. pracownikiem, jak i pracownikami GIS. W dniu 31 sierpnia 2024 r. Dyrektor Instytut otrzymał informację, że nie uda się przesłać przedmiotowych danych, co za tym idzie – dotrzymać terminu realizacji zadania.

Na skutek powyższego, w okresie od dnia 2 do dnia 12 września 2024 r. Dyrektor instytutu przeprowadził wewnętrzne postępowanie wyjaśniające, którego rezultatem było

¹¹⁵ Pismo z dnia 14 listopada 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

¹¹⁶ W dniach 30 czerwca – 23 lipca 2024 r. na urlopie wypoczynkowym przebywał [REDAKTOWANO] (urlop udzielony przez Zastępcę Dyrektora ds. Żywnienia i Bezpieczeństwa Żywności, panią Blankę Wiśniewską, zgodnie z planem urlopowym). W dniach 24 czerwca – 12 lipca 2024 r. (urlop zaakceptowany przez ww. Zastępcę Dyrektora, zgodnie z planem urlopowym), a następnie 15 -19 lipca 2024 r. (na wniosek zainteresowanego urlopu udzielił Dyrektor Instytutu) urlopu wypoczynkowego udzielono [REDAKTOWANO]. Z kolei w dniach 25-26 lipca 2024 r. na urlopie wypoczynkowym przebywał Dyrektor Instytutu.

¹¹⁷ Pismo z dnia 15 maja 2024 r. o znaku BŻ.PS.423.25.2024 – dot. konieczności przygotowania przez Polskę Wieloletnich krajowych planów kontroli dot. zanieczyszczeń, pismo z dnia 13 czerwca 2024 r. o znaku BŻ.PS.423.25.2024, pismo z dnia 27 sierpnia 2024 r. o znaku BŻ.PS.45.31.2024.

¹¹⁸ Pismo z dnia 25 listopada 2024 r. o znaku D.DB.081.10.2024.

wymierzenie kary porządkowej w postaci nagany [REDACTED]¹¹⁹ oraz [REDACTED]¹²⁰.

Biorąc pod uwagę powyższe, realizację zadań poddanych kontroli należy ocenić negatywnie. Ustalono, że w badanym obszarze brak było adekwatnych mechanizmów zarządczo-kontrolnych, które zapewniłyby skuteczne, w terminowe zrealizowanie zadania polegającego na zaraportowaniu danych do EFSA.

Zauważenia wymaga fakt wdrożenia następczych działań naprawczych mających na celu zapobieżenie podobnej sytuacji w przyszłości. Dyrektor Instytutu wyciągnął konsekwencje w stosunku do osób bezpośrednio odpowiedzialnych za niezrealizowanie zadania polegającego na przekazaniu danych do EFSA oraz podjął działania umożliwiające efektywne realizowanie przedmiotowych zadań, tj. rozszerzenie grupy ekspertów zajmujących się walidacją danych w celu przygotowania ich do dnia 15 grudnia 2024 r., organizacja spotkań roboczych z przedstawicielami GIS w celu wspólnego wypracowania optymalnych rozwiązań związanych z terminem i sposobem przekazywania przedmiotowych danych przez stacje sanitarno-epidemiologiczne, prowadzenie procesów rekrutacyjnych w celu wzmocnienia zasobów kadrowych komórki odpowiedzialnej za realizację zadań.

VI. Funkcjonowanie Pracowni Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii.

1. Powstanie Pracowni Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii.

W dniu 1 lipca 2023 r. Zakład Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii, dalej jako: „Zakład Higieny”, został przekształcony w Pracownię Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii, dalej jako: „Pracownia”. Pracownia została włączona w struktury Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska¹²¹.

Należy zauważyć, że Zakład Higieny pozostawał w pionie Zastępcy Dyrektora ds. Bezpieczeństwa Epidemiologicznego i Środowiskowego (w okresie objętym kontrolą funkcję tą sprawował Pan dr hab. n. med. Rafał Gierczyński). Do zadań Zakładu Higieny należało w szczególności:

- prowadzenie prac badawczych i usługowych z zakresu higieny radiacyjnej, w tym ochrony radiologicznej i radiobiologii;
- badanie skażeń promieniotwórczych środowiska i żywności oraz stopnia zagrożenia radiacyjnego środowiska i ludzi;
- ocena biologicznych skutków promieniowania jonizującego i związków chemicznych na podstawie badań in vivo oraz in vitro;
- ocena zagrożenia stwarzanego przez naturalne radionuklidy występujące w surowcach i materiałach budowlanych oraz odpadach przemysłowych stosowanych w budownictwie.

¹¹⁹ Zawiadomienie o wymierzeniu kary porządkowej z dnia 12 września 2024 r. o znaku D.DZZL.10111.03.2024; sprzeciw pracownika od wymierzonej kary porządkowej z dnia 18 września 2024 r.; zawiadomienie o odrzuceniu sprzeciwu od kary porządkowej z dnia 1 października 2024 r. o znaku D.DZZL.10111.3.2.2024.

¹²⁰ Zawiadomienie o wymierzeniu kary porządkowej z dnia 12 września 2024 r. o znaku D.DZZL.10111.04.2024.

¹²¹ Uchwała Nr 4/11/2023 Rady Naukowej Instytutu z dnia 14 czerwca 2023 r. w sprawie pozytywnego zaopiniowania regulaminu organizacyjnego Instytutu, Zarządzenie Nr 20/2023 Dyrektora Instytutu z dnia 21 czerwca 2023 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Instytutu.

W Zakładzie Higieny funkcjonowało **Laboratorium Zakładu Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii** (objęte systemem zarządzania w zakresie jakości), do zadań którego należały: kontrola jakości procesu powstawania obrazu w diagnostyce rentgenowskiej, w celu zapewnienia ochrony radiologicznej pacjenta; opracowanie, walidacja i wdrażanie metod przeprowadzenia testów kontroli jakości parametrów fizycznych aparatów rentgenowskich; wykonywanie pomiarów z zakresu spektrometrii gamma w próbach środowiskowych, surowcach, materiałach budowlanych, odpadach przemysłowych i żywności. Strukturę organizacyjną Zakładu Higieny tworzyły: Pracownia Higieny Radiacyjnej i Pracownia Mutagenazy Radiacyjnej i Chemicznej, które działały na rzecz Laboratorium Zakładu Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii¹²².

Pracownia, włączona została w strukturę Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska, który również znajdował się w pionie Zastępcy Dyrektora ds. Bezpieczeństwa Epidemiologicznego i Środowiskowego. Do zakresu działań Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska należało w szczególności:

- prowadzenie prac badawczych i usługowych z zakresu higieny radiacyjnej, w tym ochrony radiologicznej i radiobiologii;
- ocena stopnia zagrożenia radiacyjnego środowiska i ludzi oraz badanie: skażeń promieniotwórczych środowiska, żywności, naturalnych radionuklidów w surowcach i materiałach budowlanych oraz odpadach przemysłowych stosowanych w budownictwie;
- ocena biologicznych skutków promieniowania jonizującego i związków chemicznych na podstawie badań in vivo oraz in vitro.

W Zakładzie Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska działały Laboratorium Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska oraz **Laboratorium Higieny Radiacyjnej**, dalej również jako: „LHR” (objęte systemem zarządzania w zakresie jakości), a strukturę organizacyjną Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska tworzyła w szczególności Pracownia¹²³.

Z dniem 12 lipca 2024 r. Pracownia została zlikwidowana¹²⁴.

Jak wyjaśnił Instytut kilka miesięcy po wprowadzeniu zmiany organizacyjnej ujawnione zostały nieprawidłowości w funkcjonowaniu Pracowni. Jeden z pracowników został zwolniony w trybie [REDAKTOWANE] Kodeksu pracy, z uwagi na, cyt.: [REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE]
[REDAKTOWANE]
[REDAKTOWANE]
[REDAKTOWANE]. Następnie wypowiedzenie umowy o pracę otrzymała [REDAKTOWANE] z uwagi na nienależyte wykonywanie obowiązków [REDAKTOWANE]. W związku z rozwiązaniem umowy o pracę z jednym z dwóch pracowników realizujących dotychczas działalność usługową

¹²² Załącznik Nr 6 do Regulaminu organizacyjnego Instytutu z dnia 16 grudnia 2020 r.

¹²³ Załącznik Nr 5 do Regulaminu organizacyjnego Instytutu z dnia 21 czerwca 2023 r. (punkt III).

¹²⁴ Uchwała Nr 18/2024 z dnia 26 czerwca 2024 r. Rady Naukowej Instytutu w sprawie pozytywnego zaopiniowania zmian w regulaminie organizacyjnym Instytutu, Zarządzenie Nr 9/2024 Dyrektora Instytutu z dnia 11 lipca 2024 r. w sprawie zmiany Regulaminu organizacyjnego Instytutu

Instytutu w obszarze radiologii oraz wypowiedzeniem umowy o pracę [REDAKTOWANE]
[REDAKTOWANE] podjęta została decyzja o likwidacji Pracowni.

Po likwidacji Pracowni część jej zadań (jak: ocena poziomu radiacji w elementach środowiska oraz prowadzenie prac usługowych z zakresu higieny radiacyjnej, w tym badań naturalnych radionuklidów w wodach, surowcach i materiałach budowlanych oraz odpadach przemysłowych stosowanych w budownictwie) została włączona do Pracowni Uzdrawiskowych Surowców Leczniczych i Analiz Fizykalno-Chemicznych Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska. Instytut zachował ww. zadania z uwagi na fakt pozostawania w stosunku pracy z Instytutem pracownika zlikwidowanej Pracowni, który posiadał wiedzę merytoryczną i uprawnienia inspektora ochrony radiologicznej, ponadto zachowany obszar był częściowo komplementarny do zagadnień realizowanych w Pracowni Uzdrawiskowych Surowców Leczniczych i Analiz Fizyko-Chemicznych.

Pozostałe zadania Pracowni nie zostały przydzielone innym komórkom organizacyjnym Instytutu, z uwagi na fakt, że Instytut nie posiadał zasobów kadrowych pozwalających na ich dalszą realizację, a w świetle wyników finansowych z działalności usługowej LHR pozyskiwanie personelu w celu kontynuacji działalności nie było ekonomicznie uzasadnione, natomiast w zakresie badań próbek wody – jak wskazał Instytut¹²⁵ – dodatkowo utrudnione z uwagi na utratę uprawnień do prowadzenia takich badań na skutek samodzielnych decyzji [REDAKTOWANE] o czym w dalszej części Dokumentu.

Należy zauważyć, że w związku z likwidacją Pracowni wskazane w § 5 pkt 13 lit a Regulaminu organizacyjnego Instytutu z dnia 29 lutego 2024 r. zadanie, w brzmieniu cyt.: „*NIZP PZH-PIB uczestniczy w systemie ochrony zdrowia w szczególności poprzez badania i oceny w zakresie warunków środowiska i otoczenia człowieka wpływających na stan zdrowia ludności poprzez **ocenę poziomu radiacji w elementach środowiska oraz od źródeł promieniowania jonizującego***” zastąpiono zadaniem polegającym na uczestnictwie Instytutu w systemie ochrony zdrowia w szczególności poprzez badania i oceny w zakresie warunków środowiska i otoczenia człowieka wpływających na stan zdrowia ludności poprzez **ocenę poziomu radiacji w elementach środowiska**. W załączniku Nr 5 do Regulaminu organizacyjnego Instytutu, w punkcie III wskazano, że do zakresu działania Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska należy w szczególności: prowadzenie prac usługowych z zakresu higieny radiacyjnej, w tym badań naturalnych radionuklidów w wodach, surowcach i materiałach budowlanych oraz odpadach przemysłowych stosowanych w budownictwie.

2. Powody przekształcenia Zakładu Higieny i powołanie Pracowni.

Powodem przekształcenia Zakładu Higieny w Pracownię była – jak wyjaśnił Instytut – obserwowana od dłuższego czasu zmniejszająca się liczba personelu w Zakładzie Higieny, będąca pochodną spadku zleceń komercyjnych badań usługowych w zakresie badań aparatów RTG, stanowiących główne źródło przychodu Zakładu Higieny w obszarze działalności usługowej, a także mniejsze niż zakładano przychody z działalności usługowej związanej z badaniem próbek wody i materiałów budowlanych w kierunku radonu.

Należy zaznaczyć, że na etapie likwidacji Zakładu Higieny i powołania Pracowni nie przeprowadzono oględzin lub innych czynności mających ustalić stan pomieszczeń

¹²⁵ Pismo z dnia 25 listopada 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

likwidowanego Zakładu Higieny. Należy podkreślić, że Pracownia zajmowała te same pomieszczenia, które zajmował Zakład Higieny, a bezpośredni nadzór nad pomieszczeniami i wyposażeniem miał pozostać w gestii [REDACTED]

[REDACTED] osób, które dotychczas nadzorowały poszczególne aparaty i wyposażenie badawcze. Taki stan rzeczy, jak wyjaśnił Instytut, był w dużej mierze związany ze specyfiką prowadzonej działalności i uwarunkowany rygorami wynikającymi z zapisów

ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. Prawo atomowe¹²⁶ W dacie planowania i przeprowadzania zmiany organizacyjnej uprawnienia [REDACTED] posiadali jedynie pracownicy Zakładu Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii [REDACTED] Przeprowadzenie oględzin pomieszczeń Zakładu Higieny na etapie jego przekształcania w Pracownię w okolicznościach przedmiotowej sprawy byłoby działaniem uzasadnionym i pomocnym.

Zatrudnienie w Pracowni i realizacja zadań.

W dacie powstania Pracowni zatrudnionych w niej były 4 osoby, tj.

- [REDACTED] kierownik Pracowni [REDACTED]
- [REDACTED] długotrwała nieobecność, tj. od dnia 10 listopada 2023 r. do dnia 4 kwietnia 2025 r.),
- [REDACTED] – starszy specjalista inżynieryjno-techniczny,
- [REDACTED] – starszy specjalista inżynieryjno-techniczny, [REDACTED]

Kierownikiem Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska była [REDACTED] [REDACTED] W tym miejscu należy zauważyć, że zgodnie z Regulaminem organizacyjnym,

¹²⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 1277.

zakłady są komórkami organizacyjnymi, a kierownicy komórek organizacyjnych są przełożonymi wszystkich pracowników tych komórek¹²⁷.

Jak wyjaśnił Instytut¹²⁸ kierownicy funkcjonujących, w ramach Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska pracowni pełnili funkcję bezpośrednich przełożonych wobec pracowników zatrudnionych na stanowiskach pracy w poszczególnych pracowniach. Zgodnie z przyjętą w Instytucie praktyką kierownik zakładu powierza kierownikowi pracowni wykonywanie określonych zadań zakładu, których specyfika merytoryczna wymaga posiadania szczególnej wiedzy i doświadczenia (w tym stopnia specjalizacji zawodowej) a niekiedy również stosownych uprawnień (np. Inspektora Ochrony Radiologicznej). Kierownik danego zakładu zarządza pracą pracowni przez sprawowanie

¹²⁷ Podstawową komórką organizacyjną w strukturze organizacyjnej Instytutu jest w szczególności zakład (§ 27 ust. 1 Regulaminu organizacyjnego z dnia 21 czerwca 2023 r.), wewnętrzną strukturę organizacyjną zakładu mogą tworzyć w szczególności pracownie (§ 27 ust. 2 pkt 1 Regulaminu organizacyjnego). Kierownicy komórek organizacyjnych ponoszą odpowiedzialność, w szczególności za właściwą organizację pracy w podległych im komórkach organizacyjnych, zapewniając realizację powierzonych zadań, sprawują nadzór i kontrolę i terminowość wykonywania obowiązków służbowych podległych im pracowników, przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisów przeciwpożarowych obowiązujących dla poszczególnych stanowisk pracy (§ 19 ust. 1 pkt 1, 2, 7 Regulaminu organizacyjnego). Dodatkowo Kierownicy odpowiadają za wykonywanie zadań merytorycznych związanych z zakresem działalności kierowanych przez nich komórek organizacyjnych oraz doraźnie zleconych przez Dyrektora lub jego zastępcę właściwego dla przedmiotu działania danej komórki organizacyjne (§ 19 ust. 2 Regulaminu organizacyjnego).

§ 17 ust. 2 Regulaminu organizacyjnego zawierał wykaz zadań wszystkich kierowników komórek organizacyjnych, do których należało: organizowanie, koordynowanie, nadzorowanie prac komórek, w szczególności: opracowywanie zadań oraz ogólnych planów pracy komórki stosownie do otrzymanych wytycznych zwierzchnika (punkt 1), rozdzielanie pracy i zadań ogólnych między podległe komórki i stanowiska pracy (punkt 4), kontrola pod względem formalnym, merytorycznym i jakościowym wykonywania zadań (punkt 6), przeprowadzanie naukowej, rzeczowej i ekonomicznej analizy wyników pracy podległych komórek i stanowisk pracy (punkt 7), uczestniczenie w realizacji przyjętej w Instytucie polityki kadrowej, kierując się zasadą optymalnego dla potrzeb danej komórki zatrudnienia oraz racjonalnego wykorzystania istniejących zasobów kadrowych (punkt 8), realizacja polityki kadrowej również poprzez okresową ocenę, wnioskowanie o nagradzanie, awansowanie lub ukaranie pracownika, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie odrębnymi regulacjami funkcjonującymi w Instytucie (punkt 9), nadzór nad powierzonym mieniem (budynki, lokale, sprzęt, aparatura, itp.) jego eksploatacją i konserwacją (punkt 11), zapewnianie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz nadzór nad przestrzeganiem przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony przeciwpożarowej (punkt 13), nadzór i odpowiedzialność za przestrzeganie przez podległych pracowników ogólnych oraz wewnątrzzakładowych regulacji dotyczących czasu pracy (punkt 14). Kierownicy komórek organizacyjnych są ponadto uprawnieni do wnioskowania do Dyrektora w sprawach pracowniczych, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami i procedurami, w tym w szczególności: występowanie z wnioskiem o przyjmowanie, zwalnianie i przenoszenie podległych pracowników, oceny pracy podległych pracowników oraz przedstawianie wniosków o przyznanie premii i nagród bądź udzielenie kar dyscyplinarnych, wydawanie podległym pracownikom poleceń i wytycznych w celu terminowego i należytego wykonywania zadań (§ 18 pkt 3, 4, 4 regulaminu organizacyjnego). Kierownicy komórek organizacyjnych opracowują zakresy czynności na zajmowanym stanowisku w stosunku do podległych im pracowników (§ 22 ust. 2 pkt 3).

¹²⁸ Pismo z dnia 25 listopada 2024 r. o znaku: D.DB.081.10.2024.

nadzoru bezpośredniego nad kierownikiem pracowni, a w przypadku nieobecności kierownika pracowni lub braku stosownych działań z jego strony kierownik zakładu bezpośrednio zarządza personelem pracowni. Kierownik zakładu pozostaje nadal przełożonym wszystkich pracowników, w tym również podległych bezpośrednio kierownikom pracowni (w tym Pracowni Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii).

Jak wyjaśnił Instytut – przykładowymi działaniami jakie [REDAKTOWANE] jako [REDAKTOWANE] podejmowała w stosunku do Pracowni były:

- przygotowanie tematów naukowych do Kierunkowych planów tematycznych z uwzględnieniem obszaru działalności nowej Pracowni (dokonane po ustaleniach [REDAKTOWANE]);
- koordynacja prac wykonywanych przez Pracownię;
- kontrola formalna w celu optymalizacji organizacji czasu pracy pracowników Pracowni;
- pozyskanie informacji o wynikach finansowych Pracowni z Działu Księgowości;
- oraz cyt.: „przez długi okres czasu, próbowała wielokrotnie uzyskać od pracowników Pracowni pełne dane na temat realizowanych przez nich zadań w ramach działalności usługowej za rok 2023 oraz 2024 r. oraz podejmowała działania w celu ustalenia sposobu realizacji zadań przez p. [REDAKTOWANE] o świadczącego pracę w trybie zadaniowym”.

Należy również nadmienić, że w okresie objętym kontrolą pracownikom Pracowni przyznawane były nagrody, premie oraz dodatki specjalne. Z przekazanych przez Instytut wyjaśnień wynikało następujące.

[REDAKTOWANE] w całym kontrolowanym okresie miała przyznany dodatek specjalny (naukowy) w wysokości [REDAKTOWANE] a w okresie od dnia 1 października 2020 r. do dnia 31 grudnia 2022 r. dodatek specjalny w wysokości [REDAKTOWANE] miesięcznie, w grudniu 2022 r. uzyskała premię uznaniową w wysokości [REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE] – w całym kontrolowanym okresie miała przyznany dodatek specjalny (naukowy) w okresie do dnia 31 grudnia 2023 r. w wysokości [REDAKTOWANE] a od dnia 1 stycznia 2024 r. w wysokości [REDAKTOWANE] dodatek specjalny od dnia 1 października 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r. w wysokości [REDAKTOWANE] miesięcznie; w grudniu 2022 r. – premię uznaniową w wysokości [REDAKTOWANE] oraz nagrodę roczną za 2023 r. w wysokości [REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE] – w okresie od dnia 1 października 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r. – dodatek specjalny w wysokości [REDAKTOWANE] miesięcznie, a w grudniu 2022 r. – premię uznaniową w wysokości [REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE] – w okresie od dnia 1 października 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r. – dodatek specjalny w wysokości [REDAKTOWANE] miesięcznie, w grudniu 2022 r. – premię uznaniową w wysokości [REDAKTOWANE]

Instytut wyjaśnił, że przyznanie dodatków specjalnych, premii uznaniowej, nagrody rocznej odbywało się na podstawie przepisów Regulaminu wynagradzania¹²⁹.

W okresie objętym kontrolą pracownicy Pracowni świadczyli pracę w systemie hybrydowym. Jak wyjaśniono – zgodnie z Regulaminem pracy zdalnej pracownicy mogą świadczyć pracę zdalną maksymalnie do 2 dni w tygodniu. W badanym okresie – zgodnie

¹²⁹ § 17 ust. 1 określał warunki przyznawania dodatków specjalnych; § 19 ust. 1 określał zasady przyznawania premii uznaniowej, § 20 określał warunki przyznawania nagród.

z wyjaśnieniami Instytutu [REDAKTURA] świadczyła pracę zdalną przez 76 dni, [REDAKTURA] – 24, [REDAKTURA] – 24 dni, natomiast [REDAKTURA] do dnia 13 maja 2024 r. świadczył pracę w zadaniowym systemie czasu pracy.

Ewidencja czasu pracy pracowników odbywała się w systemie elektronicznym (karty zbliżeniowe), który daje możliwość rejestracji godzin wejścia i wyjścia poprzez pulpit pracownika w systemie Enova (głównie używany podczas pracy zdalnej).

W okresie objętym kontrolą, zatrudnione w Pracowni osoby realizowały n.w. zadania.

1. Zadania statutowe: zadanie statutowe nr BR1-2023, ocena ochronnych lub łagodzących działanie promieniowania jonizującego właściwości luteiny i zeaksantyny w nasieniu ludzkim in vitro [REDAKTURA]

2. Zadania w ramach PIB 2023:

- produkt 4.5. Sprawozdanie z działalności laboratoriów badań zawartości radionuklidów w wodzie przeznaczonej do spożycia oraz w surowcach i materiałach wykorzystywanych w budownictwie w 2023 r. [REDAKTURA]
- produkt 5.2 Narażenia na radon oraz ograniczenie ryzyka jego negatywnego wpływu na zdrowie – aktualizacja/uzupełnienie materiałów na stronę internetową Instytutu [REDAKTURA]

3. Badanie usługowe:

- badania zawartości radionuklidów w wodzie przeznaczonej do spożycia [REDAKTURA] realizowane do lutego 2024 r.;
- badania zawartości radionuklidów w surowcach i materiałach wykorzystywanych w budownictwie [REDAKTURA] oraz do maja 2024 r. badania podstawowe i specjalistyczne aparatów RTG [REDAKTURA]

Instytut, poproszony o wyjaśnienie, czy osoby zatrudnione w Pracowni prowadziły działalność naukową, wyjaśnił, że w planach naukowych PZH na lata 2020-2024 nie było tematów/ zadań badawczych z zakresu problematyki radonowej. W Perspektywicznych kierunkach działalności naukowej, rozwojowej i wdrożeniowej Instytutu na lata 2025 – 2030 nie przewidziano problematyki radonowej i nie przewidziano działań w tym okresie.

Instytut wyjaśnił, że w okresie 2020 r. – 2024 r. [REDAKTURA] opublikowała łącznie 11 publikacji naukowych. [REDAKTURA] opublikowała 6 publikacji naukowych, [REDAKTURA] – 1 publikację naukową. Wszystkie prace były współautorskie i tylko jedna z nich dotyczyła tematyki radonowej, niemniej – jak wskazał Instytut – była to praca o charakterze przeglądowym, a nie wynik prac badawczych. Instytut podkreślił, że powyższe dowodzi, że działalność badawczo-naukowa w obszarze polityki radonowej nie była prowadzona w ciągu ostatnich lat.

W zakresie funkcjonującego w Zakładzie Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska, LHR, które objęte było systemem zarządzania w zakresie jakości Instytut wyjaśnił, że do dnia 24 maja 2024 r. zatrudniony w nim był [REDAKTURA]. Zwolnienie pracownika skutkowało złożeniem wniosku o zawieszenie akredytacji w zakresie badań wykonywanych przez byłego pracownika testów specjalistycznych aparatów RTG.

Do dnia 11 lipca 2024 r. LHR działało na rzecz Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska. Do tego czasu funkcję [REDAKTURA] pełniła [REDAKTURA] [REDAKTURA] która odpowiadała za jego działalność. Od dnia 12 lipca 2024 r. zadania LHR

zostały przekazane Pracowni Uzdrawiskowych Surowców Leczniczych i Analiz Fizykochemicznych i planowano ich realizację w ramach Laboratorium Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska. Decyzja zbiegła się w czasie z wypowiedzeniem umowy o pracę przez [REDAKTOWANO] co równoznaczne było z utratą możliwości wykonywania badań. Zakład Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska nie dysponował innymi pracownikami z odpowiednimi kompetencjami i doświadczeniem oraz niezbędnymi uprawnieniami, w tym IOR. W następstwie złożonego wypowiedzenia podjęto decyzję o dokończeniu realizacji przyjętych zleceń i wstrzymaniu przyjmowania nowych zleceń na badania usługowe promieniotwórczości naturalnej w próbkach wody i materiałów budowlanych. Ponadto, informowano potencjalnych klientów o aktualnym braku możliwości realizacji zleceń w tym obszarze.

W tym miejscu należy zauważyć, że zgodnie z zapisami Regulaminu organizacyjnego Pracownia miała realizować nw. zadania:

- 1) prowadzenie prac badawczych i usługowych z zakresu higieny radiacyjnej, w tym ochrony radiologicznej i radiobiologii;
- 2) ocena stopnia zagrożenia radiacyjnego środowiska i ludzi oraz badanie: skażeń promieniotwórczych środowiska, żywności, naturalnych radionuklidów w surowcach i materiałach budowlanych oraz odpadach przemysłowych stosowanych w budownictwie;
- 3) ocena biologicznych skutków promieniowania jonizującego i związków chemicznych na podstawie badań in vivo oraz in vitro.

W okresie funkcjonowania Pracowni, realizowano nw. zadania:

- 1) zadanie statutowe nr: BR1-2023 oraz BK-3/2024 Ocena ochronnych lub łagodzących działanie promieniowania jonizującego właściwości luteiny i zeaksantyny w nasieniu ludzkim in vitro;
- 2) zadania w ramach realizacji PIB 2023 r. – produkt 4.5; produkt 5.2, oraz PIB 2024 r. – produkt 4.5; produkt 5.2;
- 3) badania usługowe – zgodnie z produktem PIB 4.5;
- 4) badania zawartości radionuklidów w wodzie przeznaczonej do spożycia (do lutego 2024r.) w związku z zaniechaniem składania stosownego wniosku do Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Instytut utracił uprawnienia w ww. zakresie.
- 5) badania zawartości radionuklidów w surowcach i materiałach wykorzystywanych w budownictwie oraz badania podstawowe i specjalistyczne aparatów RTG (do maja 2024 r.). Przyczyną zakończenia badań aparatów RTG było zwolnienie [REDAKTOWANO] Kodeksu pracy, [REDAKTOWANO] [REDAKTOWANO] który posiadał doświadczenie zawodowe niezbędne do realizacji tej działalności.

Instytut wyjaśnił, że realizacja zadań przez pracowników Pracowni powinna być monitorowana (pod względem merytorycznym i organizacyjnym) przez [REDAKTOWANO], niemniej nadzór nie był prowadzony w sposób prawidłowy, a [REDAKTOWANO] nie posiadała wiedzy na temat sposobu realizacji zadań przez pracowników Pracowni, stosowanych procedur, jak również miejsca przechowywania dokumentów.

Jednocześnie Instytut wskazał, że działania nadzorcze [REDAKTOWANO] były utrudniane. Pracownicy Pracowni mieli kwestionować jej uprawnienia do żądania informacji dotyczących usług realizowanych w LHR w 2023 r. (przed włączeniem do Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska). Niepełne informacje przekazywano dopiero po wielokrotnych monitach

i stosowanych karach porządkowych. Ponadto, pracownicy Pracowni za aprobatą [REDAKTOWANO] mieli odmawiać przekazania danych dotyczących działalności usługowej. Instytut podkreślił, że pomimo podejmowanych działań możliwość realnego monitorowania pracy Pracowni przez kierownika Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska była ograniczona z uwagi na brak właściwej współpracy ze strony kierownika Pracowni i jej pracowników.

Poproszony o wyjaśnienie, czy w okresie funkcjonowania Pracowni do [REDAKTOWANO] wpływały jakiegokolwiek sygnały świadczące o nieprawidłowościach w funkcjonowaniu Pracowni, Instytut wskazał, że pierwszym sygnałem wskazującym na potencjalne nieprawidłowości był brak należytej współpracy kierownika Pracowni na zasadzie podległości pionowej w ramach Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska, jak kwestionowanie zasadności poleceń służbowych Kierownika ww. Zakładu w stosunku do pracowników Pracowni, podważanie kompetencji i uprawnień kierownika Zakładu, jak również pojawiające się ze strony Kierownika Pracowni sugestie w zakresie odmowy wykonywania poleceń Kierownika ww. Zakładu. Przekazana przez Instytut korespondencja mailowa¹³⁰ pochodząca z sierpnia i września 2023 r. potwierdza ww. wyjaśnienia. Należy zauważyć, że w mailu z 12 września 2023 r. skierowanym do [REDAKTOWANO] przesłanym do wiadomości [REDAKTOWANO] Pan Rafał Gierczyński (Zastępca Dyrektora), poprosił o podanie wszystkich informacji, o które [REDAKTOWANO] podkreślając, że brak dookreślonego zakresu zadań i terminów ich realizacji może ograniczyć możliwość stosowania przez pracodawcę zadaniowego systemu czasu pracy.

Dodatkowo, jak podkreślił Instytut - jednym z konkretnych sygnałów było utrudnianie działań nadzorczych, np. określenie Kierownika ww. Zakładu jako „osoby postronnej” i opór w przekazaniu informacji o prezentacji przygotowywanej do GIS. Ww. prezentacja miała zostać przekazana dopiero po interwencji Pana Rafała Gierczyńskiego Zastępcy Dyrektora. Przekazana przez Instytut korespondencja mailowa z października i listopada 2023 r. potwierdziła wyjaśnienia w zakresie określenia kierownika ww. Zakładu „osobą postronną”.

Poproszony o wyjaśnienia, czy w Pracowni prowadzony był rejestr wykonywanych zadań, zleceń/ badań czy pomiarów, Instytut wyjaśnił, że po włączeniu Pracowni w struktury Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska, wielokrotnie podejmowano próby pozyskania danych dotyczących wykonywanych badań usługowych, cyt.: „*dane były niezbędne do właściwego zarządzania Zakładem zgodnie z treścią § 19 Regulaminu Organizacyjnego NIZP PZH-PIB z dnia 29 lutego 2024 r., nakładającego na kierowników odpowiedzialność za wyniki finansowe nadzorowanych komórek organizacyjnych oraz właściwą realizację zadań. Wykaz realizowanych badań usługowych wszystkich Pracowni był dla Kierownika podstawą do szacowania i zarządzania przychodami Zakładu z tytułu działalności Laboratorium Higieny Radiacyjnej. Laboratorium LHR posiadało akredytację*

¹³⁰ Maile w końcu sierpnia 2023 r. w którym kierownik ww. Zakładu zwróciła się z prośbą o przygotowanie zestawienia realizowanych zadań (w podziale miesięcznym) przez pracowników Pracowni: 1. [REDAKTOWANO] w związku z zadaniowym systemem pracy, którym objęty był [REDAKTOWANO]. W odpowiedzi [REDAKTOWANO] wskazał, że może przekazać wyłącznie informacje dotyczące zakresu pracy wykonywanych w ramach Pracowni od 1 lipca 2023 r. [REDAKTOWANO] wskazał, cyt. „przed tą datą moją bezpośrednią przełożoną była [REDAKTOWANO] i to ona ew. może udzielać takie informacje. W podobnym tonie wypowiedział się również [REDAKTOWANO]. Dodatkowo przekazane maile wskazywały, że [REDAKTOWANO] zasugerowała pracownikom Pracowni odmowę wykonania poleceń Kierownika Zakładu.

Polskiego Centrum Akredytacji na zgodność z wymaganiami normy PN-EN ISO 17025:2018-02 (certyfikat AB 509, w zakresie akredytacji podany był zakres badań objęty akredytacją). Zgodnie z wymaganiami ww. normy oraz wdrożonym systemem zarządzania jakością funkcjonującego w Organizacji, w Laboratoriach powinny być prowadzone rejestry, w tym: rejestr: zleceń, ofert, umów oraz rejestr próbek oraz umów. Według informacji przekazanych przez [REDAKOWANE] rejestry były prowadzone elektronicznie. W lipcu 2024 r. pozyskano wydruk rejestrów LHR – rejestr: ofert, zleceń (lp. 1702-1736, data wprowadzenia do rejestru od 26.10.2023 do 23.04.2024 - ostatni wpis), rejestr umów (lp. 129-133, testy aparatów rtg, data wprowadzenia do rejestru od 20.04.2021 do 01.12.2023 - ostatni wpis) próbek. Rejestry te nie odzwierciedlały wszystkich zdarzeń, które powinny być w nich zawarte, wpisy w nich nie były dokonywane na bieżąco i nie zawierały pełnych informacji o ofertach, zleceniach i umowach”.

3. Inwentaryzacja.

W styczniu 2024 r. przeprowadzona została inwentaryzacja, która objęła również Zakład Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska, a tym samym wchodzącą w jego skład Pracownię. Jak wynikało z przekazanego Sprawozdania z przebiegu spisu z natury prowadzonego w dniach 8 i 9 stycznia 2024 r., dalej jako: „Sprawozdanie”, **wątpliwości budził stan pomieszczeń Pracowni**. W Sprawozdaniu wskazano, że w pomieszczeniach w budynku AB (pomieszczenia 5,200,202,204, 205, 206, 208, 209, 210, 212, piwnica)¹³¹ zgromadzonych było dużo składników majątku, które nie były uporządkowane, pomieszczenia były w złym stanie, szczególnie piwnica (ogólny nieporządek, brak czystości pomieszczeń). W pomieszczeniach stały licznie nagromadzone puste pudełka, pojemniki, które utrudniały wejście do pomieszczeń oraz dostęp do inwentaryzowanych składników mienia. W trakcie dokonywania spisu z natury napotkano na brak pomocy osób odpowiedzialnych materialnie [REDAKOWANE] [REDAKOWANE] przy identyfikacji składników majątku (jak szukanie etykiety z numerem inwentarzowym, wskazywania nazwy urządzenia). Wykonana w trakcie inwentaryzacji dokumentacja fotograficzna wskazywała na bardzo zły stan pomieszczeń Pracowni, który powstał w dłuższym okresie czasu.

Instytut wskazał, że obecność w Pracowni, części niezidentyfikowanej w styczniu 2024 r. (w dacie inwentaryzacji), aparatury Pracowni została potwierdzona przez [REDAKOWANE] [REDAKOWANE] w wiadomości mailowej z dnia 21 marca 2024 r.

W następstwie przeprowadzonej inwentaryzacji zlecona została kontrola BHP (o czym w dalszej części dokumentu).

Dalsze czynności sprawdzające stan wyposażenia Pracowni prowadzono w okresie od lipca do sierpnia 2024 r. Ich podjęcie związane było z powstałymi podejrzeniami dotyczącymi sposobu wykorzystania wyposażenia Pracowni przez [REDAKOWANE] jak również było podyktowane likwidacją Pracowni i przejściem odpowiedzialności materialnej przez innych pracowników.

W protokole zdawczo-odbiorczym z dnia 10 lipca 2024 r. wskazano, w szczególności, że aparatura, którą użytkował [REDAKOWANE] nie posiadała numerów ewidencyjnych, w związku z czym nie było możliwości potwierdzenia, że aparaty znajdują się na terenie Pracowni. [REDAKOWANE] nie posiadała wiedzy, gdzie mogą znajdować się urządzenia przypisane [REDAKOWANE] Część aparatury nie miała

¹³¹ Pracownia zlokalizowana była w budynku AB, II piętro, pomieszczenia numer: 200, 202, 203, 204, 205, 206, 209, 210, 212 oraz budynek AB, poziom -1, pomieszczenie numer 5, aparat RTG.

określonego miejsca przechowywania na liście ewidencyjnej oraz nie była zidentyfikowana podczas inwentaryzacji prowadzonej w styczniu 2024 r. Nie zidentyfikowano następujących pozycji: fantomu do mammografii cyfrowej, zestawu fantomów pro-ct do tomografii komputerowej, zestaw fantomów Pro-Dent do oceny aparatu RTG stomatologicznego, miernika kompresji piersi. Ww. sprzęt był wykorzystywany przez [REDAKTOWANO]. Ponadto, wskazano dwa urządzenia bez numeru inwentarzowego.

W sierpniu 2024 r. przeprowadzone zostały czynności sprawdzające przez pracownika Pracowni [REDAKTOWANO]. Z ww. czynności sporządzono wykaz przyrządów pomiarowych Pracowni¹³², który wskazywał na brak 4 urządzeń pomiarowych Pracowni (Sensytometr-densytometr SensodensiXauto, miernik siły kompresji piersi, RaySafe – miernik dawki, wysokiego napięcia, czasu ekspozycji, miernik siły kompresji piersi Pro-Mam). Dodatkowo, z przekazanego wykazu aparatury pomocniczej Pracowni, której braki stwierdzono w sierpniu 2024 r. wynikało, że w Pracowni brakowało 12 aparatów (jak: fantom typu Star – 20, fantom PTW X-Check Rad, fantom do testu przylegania kaseta-błona, fantom ze szczeliną i inne).

Instytutowi nie udało się odzyskać brakującego sprzętu pomiarowego i pomocniczego, z wyjątkiem miernika Pro-MAM Compress numer LHR/HR/A/15/SoP (odnalezionego w październiku 2024 r.) oraz części zestawu RaySafe – miernik dawki, wysokiego napięcia, czasu ekspozycji (zestaw w części znajdował się w szafie, jednak w dalszym ciągu brakowało miernika R. Unfors RaySafe Xi - bardzo istotnego elementu pomiarowego, a także detektorów do niego dedykowanych).

W tym miejscu należy zauważyć, że poprzednia inwentaryzacja za okres od dnia 1 października 2021 r. do dnia 31 grudnia 2021 r. w Zakładzie Higieny Radiacyjnej Radiologii została przeprowadzona w 2021 r.¹³³ Jak wynikało z rozliczenia końcowego (wyniki inwentaryzacji) ustalony stan według spisu z natury był zgodny ze stanem ewidencyjnym.

4. Kontrola BHP.

W trakcie inwentaryzacji sporządzona została dokumentacja fotograficzna, wskazująca na bardzo zły stan pomieszczeń Pracowni, która przekazana została Dyrektorowi Instytutu. Na jej podstawie zarządzono kontrolę BHP Pracowni. Przegląd warunków pracy w Pracowni przeprowadzony został w dniach 15 stycznia i 6 lutego 2024 r. Wyniki kontroli wskazywały na nieład, dużo nagromadzonego sprzętu, dużo zalegającego kurzu i brudu. Wskazano, że warunki zastałe w Pracowni negatywnie wpływają na warunki pracy, jak również, że brak reakcji na powyższe uwagi może doprowadzić do wypadków przy pracy oraz chorób zawodowych. Zalecono powtórny kontrolę BHP w kwietniu 2024 r.

Wyniki kolejnej kontroli BHP wskazywały, że w większości pomieszczeń Pracowni zostały przeprowadzone prace porządkowe, niemniej w pomieszczeniach jest dużo zalegającego kurzu i brudu, nieużywany sprzęt laboratoryjny oraz meble kwalifikujące się do usunięcia. Pracownicy Pracowni mieli sukcesywnie przenosić się do pomieszczeń remontowanych na bieżąco.

5. Działania w związku z ujawnionymi nieprawidłowościami w funkcjonowaniu Pracowni.

¹³² Zestawienie zostało sporządzone w oparciu o tabele inwentaryzacyjne, protokół zdawczo-odbiorczy sprzętu Pracowni z dnia 10 lipca 2024 r. oraz dokonane w sierpniu 2024 r. czynności sprawdzających przez [REDAKTOWANO].

¹³³ Na podstawie Zarządzenia Nr 27/2021 Dyrektora Instytutu z dnia 28 września 2021 r.

Instytut wyjaśnił, że informacje o nieprawidłowościach w funkcjonowaniu Pracowni pojawiały się w różnym czasie, tj.:

- nieprawidłowości w obszarze warunków BHP w Pracowni wykazały wyniki kontroli przeprowadzonej w dniach 15 stycznia i 6 lutego 2024 r., której wyniki Dyrektor Instytutu otrzymał w dniu 29 lutego 2024 r.,
- nieprawidłowości dotyczące realizowanych w Pracowni usług dotyczących testów specjalistycznych urządzeń RTG wpłynęły do Instytutu w dniu 10 kwietnia 2024 r. (w tym dniu do Instytutu wpłynął wniosek o udzielenie informacji publicznej poprzez wskazanie czy Instytut jest podwykonawcą [REDAKTOWANE] z siedzibą przy [REDAKTOWANE] w zakresie wykonywania testów specjalistycznych urządzeń radiologicznych [REDAKTOWANE]
- nieprawidłowości w zakresie stanu inwentarzowego ujawniły się w toku działań inwentaryzacyjnych, a następnie sprawdzających (realizowanych w związku z rozwiązaniem umowy o pracę z [REDAKTOWANE] w trybie [REDAKTOWANE] następnie w ramach przekazywania wyposażenia Pracowni na stan Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska, jak również prowadzonych w celu weryfikacji pozostałego wyposażenia zlikwidowanej Pracowni).

Wyjaśniono, że po powzięciu informacji o nieprawidłowościach dotyczących warunków BHP, Dyrektor Instytutu pisemnie ¹³⁴polecił [REDAKTOWANE] z terminem realizacji do dnia 31 marca 2024 r. podjęcie działań w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości przy wsparciu innych komórek organizacyjnych Instytutu¹³⁵ oraz wyznaczył termin usunięcia tych nieprawidłowości. Niemniej, w związku z niepełną i nieterminową realizacją ww. polecenia, pismem z dnia 21 maja 2024 r. [REDAKTOWANE] wymierzona została kara porządkowa (kara pieniężna w wysokości jednodniowego wynagrodzenia). W następstwie rozpoznania wniesionego sprzeciwu ww. kara pieniężna została zastąpiona karą upomnienia.

W związku z wpłynięciem do Instytutu wniosku o dostęp do informacji publicznej, który wskazywał na nieprawidłowości dotyczące realizowanych w Pracowni usług dotyczących testów specjalistycznych urządzeń RTG, jak również mógł wskazywać, że [REDAKTOWANE] prowadzi działalność konkurencyjną wobec Instytutu oraz w sposób nieuprawniony powołuje się na potencjał Instytutu, wskazując go jako swego podwykonawcę, pismem z dnia 24 kwietnia 2024 r. Dyrektor PZH wystąpił do [REDAKTOWANE] z wnioskiem o informację publiczną w zakresie oferty złożonej przez [REDAKTOWANE]. Z udzielonej przez [REDAKTOWANE], w dniu 15 maja 2024 r. odpowiedzi,

¹³⁴ Pismo z dnia 4 marca 2024 r. o znaku D.DB.082.2024.

¹³⁵ W dniu 4 marca 2024 r. Dyrektor Instytutu zwrócił się do kierownika Działu Inwestycji, z prośbą o przedstawienie propozycji harmonogramu i wstępnego kosztorysu prac remontowych, z uwzględnieniem czasu na usunięcie z pomieszczeń Pracowni zalegającego sprzętu i wyposażenia. Dział Inwestycji w dniach 15 i 18 marca 2024 r. zinventaryzował i zwymiarował pomieszczenia Pracowni w celu przygotowania harmonogramu i wstępnego kosztorysu prac remontowych, przygotował i przekazał Dyrektorowi w dniu 28 marca 2024 r. propozycji harmonogramu i wstępnego kosztorysu prac remontowych, z uwzględnieniem czasu na usunięcie z pomieszczeń Pracowni Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii zalegających tam sprzętów, zapewnił personel do wyniesienia z pomieszczeń Pracowni zbędnych kartonów i przedmiotów wskazanych do usunięcia przez pracowników Pracowni.

do której załączona została oferta wykonania testów specjalistycznych urządzeń RTG [REDAKTOWANO] w ramach prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, wynikało, że jego podwykonawcą jest Instytut. Do oferty dołączone były dokumenty akredytacyjne Instytutu, którymi [REDAKTOWANO] nie miał prawa się posługiwać. Dodatkowo, w dniu 16 maja 2024 r. Instytut pozyskał z [REDAKTOWANO] informację o zapytaniu ofertowym na realizację usługi testów specjalistycznych urządzeń RTG, które [REDAKTOWANO] skierował w dniu 20 marca 2024 r. do Instytutu, na służbową pocztę elektroniczną [REDAKTOWANO]. Ww. osoba nie poinformowała Instytutu o fakcie wpływu zapytania ofertowego i złożyła ofertę jako [REDAKTOWANO] prowadzący działalność gospodarczą [REDAKTOWANO] wskazując Instytut jako swojego podwykonawcę. Ww. oferta została wysłana ze służbowej poczty elektronicznej Instytutu.

Instytut wskazał ponadto, że [REDAKTOWANO] ignorował polecenia służbowe kierownika Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska, za co został ukarany karą upomnienia, a następnie nagany. W dniu 26 maja 2024 r. rozwiązano z nim umowę o pracę na podstawie [REDAKTOWANO] Kodeksy pracy. Po rozwiązaniu umowy o pracę z ww. osobą Instytut nie podejmował próby zatrudnienia nowych pracowników, którzy mieliby realizować działalność usługową pracowni z uwagi na fakt, że były to działania ekonomicznie nieuzasadnione.

Jednocześnie, już po rozwiązaniu umowy o pracę z ww. osobą, na jaw wyszły okoliczności świadczące o tym, że [REDAKTOWANO] wykorzystywał zasoby Instytutu (komputer, skanery) do przygotowania w czasie pracy ofert na realizację usług w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, jak również odnalezione zostały raporty z testów specjalistycznych urządzeń RTG wykonanych przez ww. osobę w imieniu Instytutu, do których nie zostały wystawione faktury. Wobec powyższego Instytut złożył zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez ww. osobę, które to zawiadomienie zostało uzupełnione w związku z ujawnionymi w sierpniu 2024 r. brakami w wyposażeniu Pracowni.

Podkreślenia wymaga, że przekazany przez Instytut wydruk z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, dalej jako: „CEiDG”, wskazywał, że [REDAKTOWANO] rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej [REDAKTOWANO]. Należy podkreślić, że przekształcenie Zakładu Higieny w Pracownię miało miejsce w dniu 1 lipca 2023 r.

W tym miejscu należy wskazać, że w lipcu 2024 r. podczas prowadzonych czynności sprawdzających dokumentacji systemowych ujawniony został fakt niezłożenia stosownych dokumentów w zakresie zatwierdzenia LHR w obszarze badań radiologicznych wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Wobec czego Instytut utracił uprawnienia w zakresie badania zawartości radionuklidów w wodzie przeznaczonej do spożycia. Wyjaśnienia Instytutu wskazywały, że [REDAKTOWANO] miała podjąć samodzielną decyzję (z pominięciem bezpośredniego przełożonego) o zaniechaniu składania wniosku do Państwowej Inspekcji Sanitarnej o zatwierdzenie LHR w obszarze badań radiologicznych wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Powyższa czynność była rutynowa, corocznie odnawiana. Instytut wyjaśnił, że próbował podjąć działania przywrócenia uprawnień, niemniej jedyny pracownik ze stosownymi uprawnieniami [REDAKTOWANO] złożył wypowiedzenie umowy o pracę, co automatycznie uniemożliwiło dalsze starania o przywrócenie uprawnień w ww. zakresie. Instytut wyjaśnił,

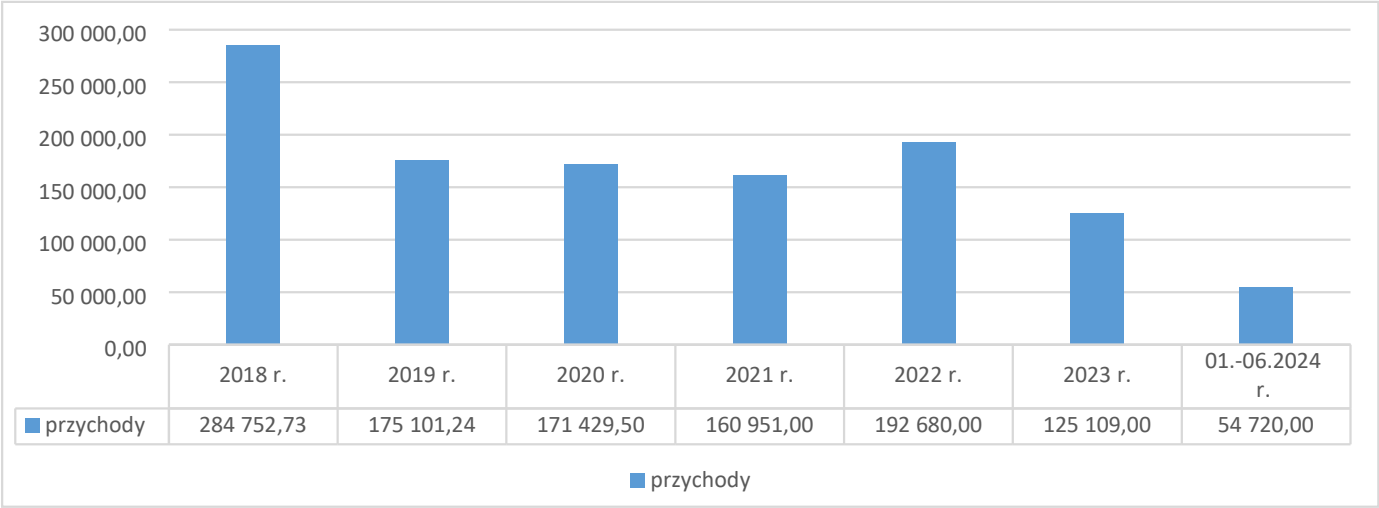
że Zakład nie dysponował innymi pracownikami z odpowiednimi kompetencjami i doświadczeniem oraz niezbędnymi uprawnieniami w tym

Należy również zauważyć, że brak właściwego monitoringu pracy bezpośrednich podwładnych przez jak również brak wiedzy ww. osoby w zakresie: sposobu realizacji zadań przez pracowników Pracowni, stosowanych procedurach, czy miejscu przechowywania dokumentów był jedną z przyczyn wypowiedzenia ww. osobie umowy o pracę.

6. Przychody Pracowni.

Instytut wskazał, że w okresie objętym kontrolą (od dnia 1 lipca 2023 r. do dnia 1 czerwca 2024 r.) przychody z działalności usługowej Pracowni wynosiły 102.274 zł. Jednocześnie Instytut przedstawił jak kształtowały się przychody z działalności usługowej z obszaru badań radiologicznych realizowanych przez Zakład Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii, a następnie przez Pracownię.

Wykres nr 6. Przychody z działalności usługowej z obszaru badań radiologicznych realizowanych przez Zakład Higieny, a następnie Pracownię (w PLN).

Jak wynika z powyższego przychody w tytułu działalności usługowej z obszaru badań radiologicznych realizowanych przez Zakład Higieny, a następnie przez Poradnię wykazywały stały i postępujący spadek przychodów.

Instytut przedstawił również zestawienie przychodów Pracowni (a wcześniej Zakładu Higieny).

Tabela nr 10. Przychody Zakładu Higieny i Pracowni (w PLN).

Okres	Wartość przychodów z działalności usługowej	Wartość przychodów z działalności statutowej (zadania badawcze)	Wartość przychodów – dotacja PIB	Przychody ogółem
styczeń-grudzień 2022 r.	192.680,00	118.722,52	0,00	311.402,52
styczeń-czerwiec 2023 r.	77.555,00	83.153,35	198.736,34	359.444,69
lipiec-grudzień 2023	47.554,00	32.155,64	149.766,64	229.476,28
styczeń-czerwiec 2024 r.	54.720,00	0,00	100.180,59	154.900,59
Razem za okres lipiec 2023 r. – czerwiec 2024 r.	102.274,00	32.155,64	249.947,23	384.376,87

Instytut wskazał, że w pozycji **wartość przychodów z działalności statutowej (zadania badawcze)** z uwagi na włączenie Pracowni do Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska z dniem 1 lipca 2023 r., jak również wskazanie w karcie wyceny kosztów tematu naukowego, na który składa się kilka zadań badawczych realizowanych przez Zakład Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska, począwszy od stycznia 2024 r. nie jest możliwe podanie kosztów, a tym samym wartości subwencji MNiSW, stanowiącej wartość przychodów na zadanie badawcze realizowane przez Pracownię (wartość subwencji MNiSW na dany zakład w danym roku jest przyznawana na realizację zadań badawczych przez ten zakład, zatem w przypadku braku Pracowni, wartość przydzielonej subwencji na dany rok finansuje inne zadania badawcze zakładu, tym samym z tego tytułu nie można mówić o utracie przychodów). W pozycji **wartość przychodów – dotacja PIB** zaś w zakresie przychodów z dotacji PIB w 2022 r. z uwagi na plan kont w 2022 r., w którym występował podział na zadania, bez podziału na jednostki organizacyjne, nie jest możliwe podanie przychodów dla danego zakładu, w tym Zakład Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii.

7. Wnioski

Mając na uwadze powyższe, należy zauważyć, że w Instytucie nie był prowadzony w sposób należyty nadzór nad Pracownią. Przekazane dokumenty oraz złożone wyjaśnienia wskazują na brak jakiegokolwiek monitorowania pracy pracowników Pracowni przez [REDAKTOWANO] co podkreślił również Instytut wskazując, że, cyt.: „*realizacja zadań przez poszczególnych pracowników Pracowni Higieny Radiacyjnej i Radiobiologii powinna być monitorowana pod względem merytorycznym oraz organizacyjnym przez bezpośrednią przełożoną, [REDAKTOWANO] [REDAKTOWANO] Monitorowanie pracy bezpośrednich podwładnych przez [REDAKTOWANO] nie było prowadzone w sposób prawidłowy*”. Ww. osoba jako kierownik Pracowni nie posiadała informacji o sposobie realizacji zadań pracowników Pracowni, stosowanych procedur, miejsca przechowywania dokumentów, jak również miejsca przechowywania odpowiednich sprzętów.

Ponadto, stwierdzono brak należytego nadzoru nad funkcjonowaniem Pracowni ze strony kierownika Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska, w strukturze którego znajdowała się Pracownia. Należy podkreślić, że zgodnie z Regulaminem organizacyjnym kierownicy komórek organizacyjnych (a takimi są zakłady) są przełożonymi wszystkich pracowników tych komórek. Jak wskazał Instytut, [REDAKTOWANO] w szczególności próbowała uzyskać informacje o wykonywanych przez pracowników Pracowni zadaniach, niemniej popierani przez kierownika Pracowni – pracownicy kwestionowali zasadność poleceń służbowych kierownika Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska. Wydaje się, że postawa prezentowana przez pracowników Pracowni i jej kierownika powinna tylko spotęgować konieczność wzmożenia nadzoru nad Pracownią i zdaniami, jakie były czy też miały być w niej realizowane. Tymczasem Instytut nie wskazał na żadne konkretne działania, które podjęto w ramach sprawowanego nadzoru.

Ustalenia kontroli wskazują, na brak nadzoru nad funkcjonowaniem Pracowni ze strony jej kierownika, jak również brak odpowiedniego nadzoru ze strony kierownika Zakładu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska, w strukturze którego Pracownia została włączona, w okresie od *dnia powstania Pracowni do dnia przeprowadzenia inwentaryzacji w styczniu 2024 r.* Wydaje się zatem, że podejmowane działania nadzorcze w stosunku do Pracowni do dnia przeprowadzonej inwentaryzacji były niewystarczające. Wyniki przeprowadzonej inwentaryzacji, wykonana dokumentacja fotograficzna, czy też wyniki kontroli BHP wskazują na długotrwałe zaniedbania w funkcjonowaniu Pracowni, a być

może i Zakładu Higieny. Należy mieć na uwadze, że w dacie przekształcania Zakładu Higieny w Pracownię nie przeprowadzono oględzin czy też sprawdzenia stanu pomieszczeń. Sam Instytut wyjaśnił, że wyniki i wnioski z przeprowadzonej inwentaryzacji oraz kontroli BHP mogły wskazywać na długotrwały okres abnegacji, niemniej – jak podkreślono – kontrole Państwowej Agencji Atomistyki miały nie wykazywać uchybień.

W pomieszczeniach Pracowni zaobserwowano nieład, utrudniający normalną pracę, nagromadzenie zbędnych kartonów, opakowań, odczynników i innych przedmiotów, jak również znaczne zanieczyszczenie powierzchni roboczych i podłóg oraz wszechobecny kurz. Należy zauważyć, że w takich warunkach pracowali w systemie hybrydowym pracownicy Pracowni.

Analiza wyjaśnień i przekazana dokumentacja wskazuje ponadto, że sukcesywny spadek przychodów z działalności usługowej Pracowni w porównaniu do działalności usługowej Zakładu Higieny jest widoczny od momentu powstania Pracowni. Należy jednocześnie zauważyć, że data przekształcenia Zakładu Higieny w Pracownię zbiega się z datą rozpoczęcia działalności gospodarczej przez Pana [REDAKTOWANE] (który świadczył działalność konkurencyjną), o czym świadczy wydruk z CEiDG.

Należy zatem zauważyć, że działania nadzorcze w stosunku do Pracowni, od momentu jej powstania do dnia przeprowadzenia inwentaryzacji i ujawnienia pierwszych nieprawidłowości były niewystarczające. Potrzeba było wyraźnych sygnałów, czy to wewnętrznych – jak wyniki inwentaryzacji – aby podjąć dalsze działania, tj. zlecić kontrolę BHP, która wykazała liczne nieprawidłowości czy też zewnętrznych – jak wniosek o dzielenie informacji publicznej, który wskazywał, że jeden z pracowników Pracowni, prowadzi działalność konkurencyjną w stosunku do Instytutu. Kolejne czynności sprawdzające ujawniły braki sprzętów pomiarowych Pracowni, a przy okazji weryfikacji dokumentów systemowych w lipcu 2024 r. Instytut pozyskał wiedzę o utracie w lutym 2024 r. uprawnień w zakresie badania zawartości radionuklidów w wodzie przeznaczonej do spożycia w związku z zaniechaniem składania przez kierownik Pracowni stosownego wniosku do Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W następstwie napływających kolejnych sygnałów wskazujących na nieprawidłowości w funkcjonowaniu Pracowni, Dyrektor Instytutu podejmował adekwatne do sytuacji działania wyjaśniające, które ujawniły kolejne nieprawidłowości w funkcjonowaniu Pracowni, jak również pracowników w niej zatrudnionych.

W stosunku do osób dopuszczających się nadużyć wyciągnięto konsekwencje służbowe oraz złożono zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Biorąc pod uwagę ustalenia kontroli, na podstawie art. 46 ust. 3 pkt 1 ustawy o kontroli, zalecam Panu Dyrektorowi:

1. Sformalizowanie i wprowadzenie nw. planów i procedur:
 - planów zatrudnienia obejmujących wszystkie grupy zawodowe,
 - procedury dotyczącej zasad rekrutacji na stanowiska innych pracowników Instytutu niż stanowiska naukowe;
 - procedury dokonywania systematycznej, okresowej oceny pozostałych pracowników Instytutu;
 - procedury dotyczącej adaptacji zawodowej dla nowozatrudnionych pracowników Instytutu.
2. Opracowanie opinii prawnej czy też analizy prawnej, w przedmiocie egzekwowania zwrotu nienależnie wypłacanych środków w latach 2013-2016 dyrektorowi,

zastępcom dyrektora i głównemu księgowemu, która w szczególności zawierać będzie stan prawny (podstawy prawne podjęcia działań, datę wymagalności roszczeń, początek biegu przedawnienia dochodzonych roszczeń), a tym samym określi ryzyko podejmowania dalszych kroków celem wyegzekwowania nienależnie wypłaconych środków.

3. Przestrzeganie przepisów ustawy kominowej w zakresie wypłacania osobom, objętym jej reżimem, środków finansowych, w szczególności, mając na uwadze fakt, że regulaminy wynagradzania i układy zbiorowe pracy nie mogą określać warunków wynagradzania pracowników zarządzających w imieniu pracodawcy zakładem pracy (również głównych księgowych).
4. Wzmoczenie i zapewnienie skutecznego nadzoru nad działalnością komórek organizacyjnych Instytutu, w szczególności przez ich kierowników.
5. Terminowe wywiązywanie się z obowiązków polegających na gromadzeniu, przetwarzaniu i udostępnianiu do EFSA danych gromadzonych w ramach działań krajowego nadzoru nad bezpieczeństwem żywności, w tym ocenę pobranych z żywności zanieczyszczeń żywności i substancji.
6. Podejmowanie skonkretyzowanych działań mających na celu odzyskanie rentowności przez Instytut.
7. Kontynuowanie działań mających na celu zwiększenie przychodów z dotacji, subwencji oraz projektów finansowanych ze źródeł zewnętrznych, czy też z działalności komercyjnej.
8. Sformalizowanie i wprowadzenie procedury windykacji należności.
9. Sformalizowanie i wprowadzenie procedury regulowania zobowiązań.

Przedstawiając powyższe zalecenia, oczekuję od Pana Dyrektora, **w terminie 45 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego**, informacji o sposobie wykonania zaleceń, wykorzystaniu wniosków, a także o podjętych działaniach w celu ich realizacji lub przyczynach ich niepodjęcia.

Ponadto, informuję Panią Dyrektora, że stosownie do art. 48 ustawy o kontroli od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Katarzyna Galas
Zastępca Dyrektora
/dokument podpisany elektronicznie/